

HLASY

Katolického spolku tiskového.

Ročník 48.

Číslo 1.

Sv. Jan Nepomucký.

S KRÁTKÝM NÁSTINEM DĚJŮ
KLÁŠTERA A MĚSTA NEPOMUKU.

TŘI PŘÍLOHY.

NAPSAL
FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
farář ve Slavětíně.

V PRAZE 1917.

Nákladem Katolického spolku tiskového. — V komisi
Cyrillo-Methodějského knihkupectví Gustava Francia.
Členské příspěvky a předplatné nečlenů přijímá
Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustava Francia
v Praze I., Melantrichova ulice č. 536.

Cena 1 K 20 h.

Hlasy Katol. spolku tiskového.

Členský příspěvek a předplatné nečlenů obnáší ročně i s pošt. zásilkou 2 koruny.

Posud možno obdržeti v Cyrillo-Methodějskem knihkupectví Gustava Francla v Praze:

R. 1871. a 1872. jest úplný. Cena ročníku 1 K 60 h.

R. 1879. Č. 1. S Bohem či bez Boha. Nakreslil Dr. Karel Lev Řehák. 72 h. — Č. 2. Zásluhy duchovenstva o české školství. Nastínil Jan Ježek. 56 h. — Č. 3. Zlato a pozlátka. Napsal V. Pakosta. 44 h. — Č. 6. Počátky křesťanství mezi Slovy. Napsal J. Ježek. Část I. Slované jižní. 48 h. — Neúpl. roč. 1 K 60 h.

R. 1880. Č. 2. Lhota dvořácká, Lhotou žebračí. Vypravuje J. Ehrenberger. 44 h. — Č. 3. Kněz Jan. Napsal Josef Souhrada. 80 h. — Č. 4. Schovanka. Napsal J. Mergl. 50 h. — Č. 6. Upomínky z cest života. Vypravuje J. Dolenský. 48 h. Neúplný ročník 1 K 20 h.

R. 1881. Č. 1. Pouť. Povídka od T. Hájka. 50 h. — Č. 2. Listy zvadlé. Sebral Dr. Karel Lev Řehák. 48 h. — Č. 3. Odplata zrady. Vypravování dějepisné od T. Hájka. 40 h. — Č. 3. Třtlna na větru. Povídka. Napsal V. Pakosta. 30 h. — Č. 5. Diamantek. Povídka ze vsi. Napsal Eduard Brynych. 40 h. Úplný ročník 1 K 60 h.

R. 1882. Č. 1. Pouť Slovanů do Říma ke dni 5. července L. P. 1881., kterou spolu vykonal a popisuje Th. Dr. Karel Lev Řehák. Díl I. 90 h. — Č. 2. Totéž. Díl II. 1 K 10 h. — Č. 3. a 4. Kalich utrpení. Napsal F. Vacek. — Člověk bez náboženství. Dle starého německého spisu vzdělal J. B. Podstránský. 72 h. Úplný ročník 1 K 60 h.

R. 1883. Č. 1. Zábořský vladyka. Historická povídka od V. Beneše Třebízského. Cena 50 h. — Č. 2. Lepší čest než důstojenství. Napsal F. Caballero. Ze španělštiny přel. Fr. Pohunek. 56 h. Cena těchto 2 čísel 80 h.

R. 1889. Č. 1. Naši přátelé. Podává Karel Kamenář. 50 h. — Č. 2. Z našeho kraje. Obrázek z počátku XVI. stol. od Boh. Brodského. 80 h. — Č. 3. František de Paula kardinál ze Schönbornů, kníže-arcibiskup Pražský. Napsal Dr. Kl. Borový. 40 h. Cena těchto 3 čísel 1 K 10 h.

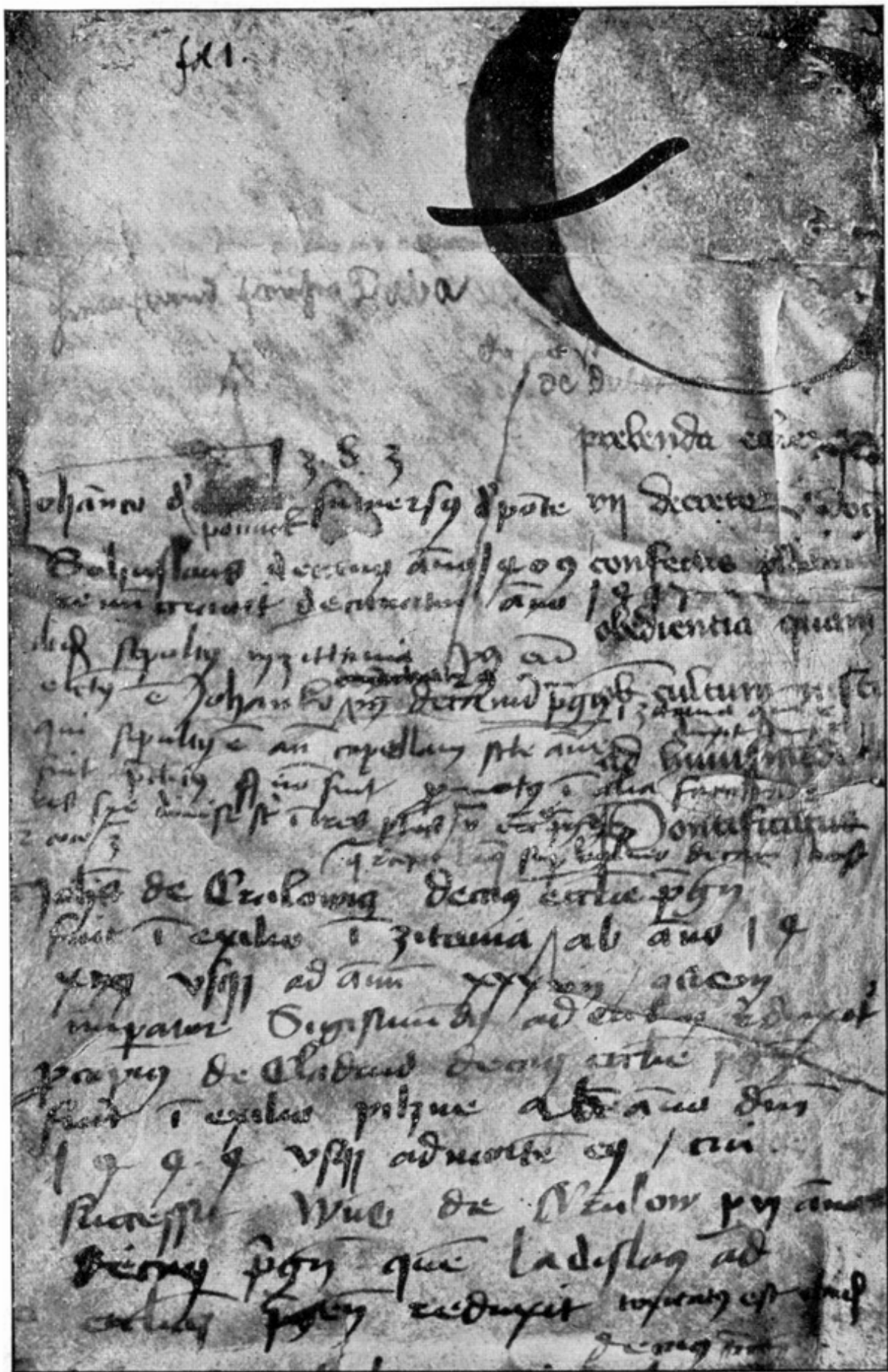
R. 1890. Č. 1. Časové obrázky. Kreslí J. Ježek. 1 K. — Č. 2. Pro viru oteckou. Dějepisný obraz. Napsal Al. Dostál. 60 h. — Č. 3. Hlasatelé svobody. Napsal Boh. Brodský. 1 K. — Č. 4. Dobré vychování, základ štěstí. Povídka ze života řemeslnického od M. Kamenáře. 60 h. Úplný ročník 2 K.

R. 1891. Č. 1. Hradištský zeman. Napsal A. Dostál. 60 h. — Č. 3. Nástin svobodného zednářství. Dle pramenů vypsal V. Sladomel. 60 h. — Č. 4. O náboženské ihostejnosti. Napsal J. Pošmourný. 50 h.

R. 1892. Č. 1. Jošt z Rosenberka a jeho doba. Složil Fr. J. Hamršmíd. 80 h. Č. 3. Z kraje Hradeckého. K dějinám kat. reformace. Napsal P. J. Svoboda. 1 K 60 h.

R. 1894. Č. 1. Průvodce katolika do Ameriky. Napsal F. Novodvorský. 1 K 60 h. — Č. 2. Dědův vychovanec. Povídka od A. Dostála. Pod štítem ochranným. Dějepisný obraz od téhož. 60 h.

PŘÍLOHA III.

Fotografický snímek zápisu v kodexu kapitulního archivu.
Cod. arch. XXII.

Ročník XLVIII.

Číslo 1.

HLASY

Katolického spolku tiskového.

Sv. Jan Nepomucký.

S krátkým nástinem dějů
kláštera a města Nepomuku.

TŘI PŘÍLOHY.

NAPSAI.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
farář ve Slavětině.

V PRAZE 1917.

Nákladem Katolického spolku tiskového. — V komisi
Cyrillo-Methodějského knihkupectví Gustava Francla.

Sv. Jan Nepomucký.

S krátkým nástinem dějů
kláštera a města Nepomuku.

TŘI PŘÍLOHY.

NAPSAL

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,

farář ve Slavětíně.

NÁKLADEM KATOLICKÉHO SPOLKU TISKOVÉHO. — V KOMISI
CYRILLO-METHODĚJSKÉHO KNIHKUPECTVÍ OUST. FRANCLA.

1917.

Nihil obstat.

Pragae, 15. Septembris 1916.

**Dr. Franciscus Stejskal,
censor.**

Imprimatur.

Ex archiep. Ordinariatu Pragae, 27. Septembris 1916.

**Dr. Joannes Sedlá k,
vicarius capitularis.**

Nr. 11.583.

Tiskem „Politiky“ v Praze.

PŘEDMLUVA.

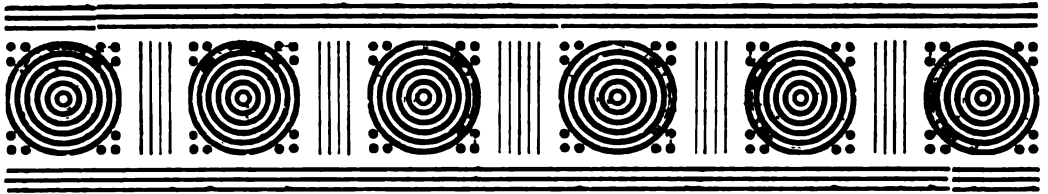
Když jsem roku 1906 vydal svým nákladem „Obranu sv. Jana Nepomuckého“, nenadál jsem se, že po desíti letech budu vyzván od člena vždy věrné kapituly sv. Víta, bych se uvázal v sepsání života světce, který tuto kapitulou svým životem a mučednictvím oslavil. Přijal jsem toto vyzvání tím ochotněji, doufaje, že mi bude poskytnuta možnost důkladněji o životě světce pojednat. Leč má vzdálenost od Prahy a ještě jiné okolnosti nutily mne, abych zůstal na míře, kterou jsem si sám vytkl, nemaje tušení o tom, co se žádalo. Předčasně odebral se s této pouti pozemské vys. důst. p. Tumpach Josef, předseda „Dědictví sv. Prokopa“ a nebylo mi popřáno zvědět úmysl jeho. Mého rukopisu ujal se s láskou Dr. Antonín Fodlaha, slovutný člen téže kapituly, aby můj spis vydán byl v „Hlasech Katolického spolku tiskového“, začež jsem mu vřelými díky zavázán. Kdyby však nebylo mého dávného přítele a upřímného souseda P. Cyrilla Straky, bibliotekáře a archiváře Strahovského, který mi potřebné knihy pře kanonisační z knihovny sobě svěřené půjčil, byl bych ztěžívě venkovského faráře shledával jinde namnoze vzácné knihy tyto. K těm, kteří se mi zvláštní láskou propůjčili, náleží školní rada Dr. August Sedláček v Písku a

Dr. Vlastimil Kybal, docent české university, můj druhdy v obecné škole Černochovské žák, který snahy mé dobře pochopil a mnohé pomocné knihy mi opatřil. Též veledůst. pan děkan Nepomucký Jan Nepomuk Klíma rychle a rád sdělil se mnou data o svých předchůdcích od r. 1730—1917. Vřelý podíl na mé práci má vys. důst. pan Jan Řihánek, ředitel kn. arc. semináře v Praze, jehož úspěšné činnosti děkuji, že dílko toto tak rychle po dvouleté nejistotě na světlo vychází.

Práci svou pokládám za nedokonalou, a to proto, že, dokud nebudou vydány listiny krále Václava IV. aspoň v té úplnosti, jako jsou Regesta Karla IV. od Alfonsa Hubera vydaná, zůstávají mnohá data ze života tohoto krále temná a někdy i nejistá, neboť mnozí nejnovější badatelé v nich se různí. Doufám ale, že spisek tento nalezne porozumění aspoň u lidí dobré vůle.

V SLAVĚTÍNĚ nad Ohří, 25. března 1917.

František Štědrý.

Námitka I.

I. Námitka, která historického Jana z Nepomuku zavrhuje, pochodí od W. Wl. Tomka. Ten ji nejprve rozšířil článkem v Riegrově Slovníku naučném IV. 167. a potom v Děj. m. Prahy III. 372. vyložil příčiny, proč se neshoduje se spisovateli staršími, ani novějšími, kteří pokládají generálního vikáře Jana z Pomuku za svatého, t. j. za svatého Jana Nepomuckého. První příčina prý jest, že svatořečení Jana Nepomuckého od stolice papežské nebylo míněno jeho osobě. Druhá pak příčina jest ta, že zbožné mínění lidu na začátku minulého století (18.), ku kterému při svatořečení obrácen byl zřetel, nevztahovalo se k tomuto Janovi z Pomuku, nýbrž k jiné osobě.

Tatáž námitka ve své podstatě učiněna byla od Eduarda Reimana v Sybels Historische Zeitschrift str. 225—81. Zhuštěna jest ve slovech: tak se stalo, že stolice apoštolská nejen prohlásila za svatého muže, jehož život nedá se dokázati, ale i podvedena od duchovenstva pražského dómu, život toho domnělého mučedníka podle porušeného životopisu vypravovala, str. 279. doslovně takto:

So geschah es, dass der apostolische Stuhl nicht nur einen Mann, dessen Dasein ganz unerweislich ist, heilig gesprochen, sondern auch, irreführt von der Prager Domgeistlichkeit, das Leben dieses angeblichen Märtyrers nach einer gefälschten Biographie erzählt hat.

Námitka tedy Tomková i Reimánova v celku se shodují, jenže Reiman, který se narodil v Olešné ve Slezsku jako katolík, a později v Berlíně přestoupil na protestantství, posupným zvukem mluví, který se ozývá celou statí jeho.

Na to krátce lze odvětit. Ani Tomek, ani Reiman akt kanonisačních neznali. Neboť kdyby byli četli „animadversiones promotoris fidei“, jímž byl tehdy Prosper Lambertini, potomní papež Benedikt XIV., jistě by byl Tomek jinak smýšlel. Bylo míněno svatořečení Jana z Pomuku od apoštolské stolice jiné osobě než generálnímu vikáři arcibiskupa Jana z Jensteina? Již první současný pramen, onen nápis na předešlé knihy G. XXV., nyní XXII., v archivu kapitulním, který tuto ve snímku fotografickém (příl. III.) podáváme, a kterého jsme se před lety nemohli dohledati (poněvadž byl půjčen a nezapsáno komu) svědčí, že pravdu nemají.

O tomto domněle současném prameni vypovídali pod přísahou 1. Jan Florian Hammerschmid, farář v Týně „Cum sit (codex) ex eodem archivio reverendissimi capituli metropolitani extractus, omnimodam fidei ei adhibendum esse iudico et apparet, cum annus ibidem sit appositus millesimus trecentessimus octagesimus tertius iam illo saeculo et anno martyrii b. Ioannis fuisse scriptum. (Summarium str. 8.)

„Z téhož archivu nejdůstojnější kapituly vzat, zaslouhuje veškeru víru, jak soudím, a vidno, že když rok tisící třístý osmdesátý třetí přidán jest, že psán

jest v oné době a roce mučednictví blahoslaveného Jana.

Druhý svědek znalec, jesuita Ondřej Freiburger, praví: *secundo judico, quod sit (codex hic) adhuc vetustior, quam prior doctoris Židek. Credo vel ideo vetustiozem esse, quod multo difficiliores abbreviati-ones contineat, a quibus paulatim posterioribus saeculis scriptores recesserunt et legitur in prima pagina annus 1383 cum annotatione submersionis beati Ioannis de ponte.*

(Za druhé soudím, že (tato kniha) jest ještě starší, nežli první doktora Židka. Věřím i proto že jest starší, protože obsahuje mnohem těžší zkratky, od kterých se znenáhla v pozdějších dobách spisovatelé odchýlili a čte se na prvé stránce rok 1383 s poznámkou utopení blahoslaveného Jana s mostu.

Třetí svědek, vikář na dómě a spolu archivář Jan Irmmler vyslovuje se takto: *Etiam quoad hunc librum plenam fidem adhibendam esse archivio ob rationes iam allatas. Secundo credo antiquiorem esse characterem quam prioris libri, cum in hoc libro etiam majores abbreviationes et vetustiores characteres repériuntur, quorum usus erat saeculis vetustioribus. (I ve příčině této knihy sluší se dáti plnou víru archiviu pro důvody již zpomenuté. Za druhé věřím, že má starší znaky než prvá kniha (Židkova), protože v ní i větší zkratky a starší značky se nalézají, jichž užíváno ve stoletích starších.*

Čtvrtý svědek a znalec byl Michal Franck z Franckensteina, který takto vypovídal: *Etiam quoad hoc manuscriptum fidem adhibendam esse archivio metropolitanae ecclesiae judico ex eisdem rationibus. Secundo est longe antiquior hic liber quam prior. Et credo hunc librum ante tempus martyrii beati Ioannis esse inchoatum et in primo folio seu in capite libri lego annum millesimum trecentessimum octagesimum*

et in altera pagina annotationem sequentem: 1383 Ioannes de Pomuk summersus de ponte. Et prudenter judicari potest et ego judico, quod annotatio haec ipso anno martyrii facta fuerit. Et similes characteres valde contractos vidi in libris vetustissimis et de illo tempore. (Též co se týče tohoto rukopisu soudím, že věrohoděn jest archiv metropolitní pro tytéž příčiny, [totiž ty, které uvedeny byly pro rukopis Židkovy zpravovny]). Za druhé jest mnohem starší tento nad první. A věřím, že tato kniha začata jest před dobou umučení blahoslaveného Jana a na prvním listě, či v čele knihy čtu rok tisící třístý osmdesátý a na druhé stránce poznámku tuto: 1383 Jan z Pomuku shozen a utopen s mostu. A lze souditi právě, a já soudím, že poznámka tato učiněna jest téhož roku mučednictví. A viděl jsem podobné písmo velmi (stažené) stlačené v knihách nejstarších a z té doby.

Všickni čtyři znalci tvrdí, první a čtvrtý jasně, druhý a třetí méně určitě, že dotčený rukopis kapitulní, také zvaný „Diarium metropolitanae ecclesiae“, který dnes má značku Cod. arch. XXII., jest současný se smrtí Jana z Pomuku.

Že tehdáž znalost starých písemností nebyla tak dokonalá, jako nyní jest, ví každý, a že teprve Mabillon ve svém spise „De re diplomatica libri VI“, r. 1681 vydaném, učil znáti staré rukopisy a že u nás v těch dobách 1720—30 bylo vše ještě v plénkách, kdo jest, který by se tomu divil?

Za původce této zprávy má se nyní obecně Jan z Krumlova, děkan metropolitní kapituly 1469—88 (v. Podlaha Series str. 93.). Ač tedy není to pramen současný, nýbrž o 100 let skoro pozdější, nečetl žádný znalec dobře. Dle fotografického snímku zní: 1383. Iohanco d'Duba pod tím psáno Pomuk sumersus d'ponte, decretorum doctor. Mínění mé jest: Děkan Jan z Krumlova citoval z paměti a napsal rok úmrtí

o 10 let dříve. Podobných chybných citací jest v archivu více, a žádný rozumný se nad tím nepozastaví.

Co však na zápisu tom jest pamětihodno, jest to, že formálně i věcně ukazuje na generálního vikáře Jana z Pomuku.

Forma Johánek připomíná jeho malou postavu, jak Tomek tvrdí, a doktor dekretů čili církevního práva nebyl žádný v kapitule současně s ním a od r. 1383—93 jedině on. To již dokázal Frind ve svém spise „Der geschichtliche Johann von Nepomuk 1861.“

Reiman praví ve svém spisu na str. 255: „Die päbstliche Schrift erzählt das Leben Johannis von Pomuk ganz nach Balbin“: „bula papežská vypravuje život Jana z Pomuku zcela dle Balbina.“ Jsou však značné rozdíly mezi bulou papežskou a životopisem Balbinovým, který obsažen jest v III. díle Acta sanctorum Maji a Godefrido Henschenio et Daniele Papebrochio Antwerpiae 1680. str. 667—680, jež uvedeme na svém místě, až rozlišíme legendu a historii světce na základě dosud se objevivších pramenů. Promotor fidei výslovně praví, že svědectví, která nejsou současná, nemají žádné váhy (nullius sunt momenti), a že k nim nepřihlíženo, poznáme dále.

Druhý soudobý pramen, který uznal promotor fidei Prosper Lombertini, jest známý z všeobecných dějin odsudek, kterým král Václav IV. sesazen jest s království římsko-německého ústy arcibiskupa Mohuckého. V análech Raynaldových čte se k r. 1400 č. 13. „Denique, quod horrendum et immane dictu, cum propria tum aliorum facinosorum, quos secum habet, manu reverendos sacrorum antistites, sacerdotes et spirituales personas, alios interim plures honestae notae homines contra juris normam, secus quam Romanorum regem decebat, neci dedit, aquis

submersit, cremavit miserabiliter atque truculenter peremit. (Konečně, co hrozné a děsné jest říci, buď vlastní rukou, neb jiných svých zločinných společníků pomocí ctihodné představené církve, kněze a duchovní osoby a jiné počestné lidi proti právu, jakž neslušelo se římskému králi, dal zabíti, utopiti, ukrutně páliťi a nelítostně mučiti.)

Zpráva tato nejmenuje nikoho jménem. Proto zastance víry Prosper Lambertini ji za důkaz mučednictví Janova neuznával. My však máme tu jistotu, že utopení doktora Johánka bylo tou dobou od roku 1393—1400 v Němcích dobře známo. Že tomu tak jest, víme ze současného kronikáře Hageua (Dobner, *Vindiciae* 32. str.). Tak vypráví opat Zahaňský Ludolf (Loserth, *Archiv f. Oest. Geschichte*, 60. Bd. *Tractatus de longaevo schismate* str. 419.), který studoval v Praze r. 1372, rodem Sasík, mezi zapsanými právníky jako Ludolf z Eynbecke se připomíná (*Monum. univ.* II. 120.) a o kterém Loserth dokázal, že jiný to nemůže býti, v kapitole 19., nadepsané: *Quomodo saevivit (Venceslaus rex) in clerum Prag. interficiens venerabilem virum doctorem vicarium in spiritualibus Pragensis archiepiscopi: inter cetera antem honorabilem illum virum deo acceptum et hominibus Teutonicis et Bohemis amabilem dominum Iohanuem presbyterum domini archiepiscopi Pragensis, in spiritualibus vicarium, decretorum doctorem, crudeliter tortum, combustum et evisceratum in aqua submersit, dominum Nicolaum Botnig (recte Puchnik) licenciatum in decretis et magistrum in artibus, officialem Pragensem presbyterum, flammis et ignibus manu sua, ut ita dicam regia et manibus aliquorum aliorum miserabiliter coram in membris pudendis attrectatum vix semivivum dimisit, dominum Boleslaum (Bohuslav z Krnova děkan kapitolní 1386-1415) lectorem Prage ordinarium, doctorem decre-*

torum et Pragensem decanum, captum et percussum, dominum insuper prepositum Misnensem venerabilem virum dictum Knobeloch tentum, nudatum et iam tormentis presentatum vix tandem liberos esse passus est. (Mezi jinými věcmi ctihodného onoho muže Bohu milého a Němcům i Čechům pana Jana kněze arcibiskupa pražského a v duchovních věcech náměstka, doktora církevního práva ukrutně mučeného, páleného a rozedraného dal utopiti, pana Mikuláše Puchníka licenciáta církevního práva a mistra svobodných umění, kněze oficiála Pražského, vlastní abych řekl rukou královskou páleného a rukama jiných ještě na studkých údech bědně pohmožděného položivého propustil, pana Bohuslava, řádného lektora v Praze, doktora církevního práva a děkana pražského, dal jíti a bíti, pana nadto probošta Míšenského, muže ctihodného jménem Knobelocha dal na skřípec natáhnouti a již k mučení připraveného, obnaženého, konečně dal propustiti.) Tak nedávno vydaná kronika Jana z Posilge, který psal kroniku řádu německého, dí k roku 1393: Der römische Koning czu Progow vertrenkte einen grossen doctoren utriusque juris mit synis selbir hant (Sriptores rerum borussicarum III. 187) (římský král v Praze utopil velkého doktora obojích práv vlastní rukou).

A kdyby všecko to nebylo pravda, jediný hrob Jana z Pomuku svědčí, že tam pochován byl generální vikář arcibiskupa Jana z Jensteina, a po celá tři století byl dobře střežen, a zprávy o něm jsou tak hojné, že není třeba toho dokazovati. A žádného jiného Jana z Pomuku neprohlásila kongregace za svatého leč toho, jehož hrob měl na kameni nápis literou velkou latinskou (tak zvanou majuskulí) Joannes de Pomuk a znamení kříže vytesané, ale během tří století poněkud zašlé. Co mluví Schmuđe o druhém hrobu Jana z Pomuku, patří do říše bájek, jen to jest

pravda, že hrobových kamenů se jménem Jana kanovníka bylo v chrámu svatovítském mnoho nalezeno, ale žádný se jménem Jana z Pomuku, generálního vikáře. O tom všem Frind na místě uvedeném podává jasné zprávy. Nemá tudíž pravdu Tomek, když dí, že svatořečení Jana Nepomuckého nebylo míněno historické osobě generálního vikáře, a ani když dí, že zřetel brán byl k zbožnému mínění lidu, a tudíž padá i supposice Reimanova, že svatá stolice prohlásila za svatého muže, jehož život se nedá dokázati. Tím ovšem druzí se k Abelovi, který beze všeho důkazu prohlásil, že úcta Jana Husi vyměněna jest od jesuitů za Jana Nepomuckého. A jen toho, jehož hrob v kapli Navštívení P. Marie čili sv. Lucie a Otilie se nalézal, jen toho prohlásila komise za svatého.

Námitka II.

Jan „Nepomucký“ není název historicky správný. Na jeho hrobě a ve všech spisech od něho pochodících nazývá se Jan z „Pomuku“, není tudíž Jan Nepomucký totožný s Janem z Pomuku.

Tato námitka, celkem malicherná, byla již kanovníkem Frindem ve zmíněném spise jeho odmítnuta. Jest pravda, že současné prameny jinak Jana nenazývají, než z Pomuku. Ale že by se jména místní neměnila, a takové jméno jest Pomuk, o tom nikdo, v místopise českém obeznalý, nebude pochybovati. Podobných změn jako Pomuk a Nepomuk, v první své obraně udali jsme čtvero. Nepomyšl v kraji žateckém sluje Pomyšl. I německý název zachoval starší formu Pomeisel. (Emler conf. VII. II. z r. 1410.) Nepochilice v kraji slánském slují Probilice (tamtéž, str. 120., r. 1414). Nebřeň neb Nevřeň na Plzeňsku jmenuje se Vřeň (DD. XIII., 111.). Nepěkosice v Byd-

zovsku nazývají se Pěkosice 1379. (PDZ. Emler I., 458.) Nevratbice jmenovaly se 1415. Vratbice (DD. XV., 15.). K tomu se mi podařilo zjistiti, že nynější Nezabudice na Křivoklátsku, které r. 1337 byly majetkem kláštera Plasského, uvádějí se jménem Zabudice (Rukopis cist. Schneppla v archivu Oseckém, za jehož půjčení vzdávám nejdůst. opatovi Theobaldu Scharnaglovi upřímné díky). Také Nepodřice v kraji Píseckém jsou v DD. XVIII. 66. uvedeny jménem Podřice.

A sledujeme-li jména Pomuk a Nepomuk v nejstarších listinách až do XVI. století, objevuje se jméno Pomuk převahou až do válek husitských, jen někdy Nepomuk, po válkách husitských převahuje Nepomuk, až starší pojmenování za Vladislava Jagelonce se tratí. Již v bibli objevují se těžkosti archaeologům, že místní jména nabývají jiného tvaru, což teprve v jazyce živém, českém. Jako řeč živá, neustále se vyvíjí a mění, tak bylo i se jménem Pomuk a Nepomuk.

Námitka III.

Jestliže pomíjíme nezapné a obyčejně z úmyslu méně dobrého námitky, nesmíme pominouti těch, které pocházejí od mužů vážných a historiků na slovo vzatých.

Tak vyslovil Julius Lippert v časopise *Mittheilungen für die Geschichte der Deutschen in Böhmen* 1901., str. 28. domněnku, že sv. Jan nepochází z Nepomuku, nýbrž z příbuzenstva rodu pražského, původně německého (které Tomek uvádí v *Děj. Pr.* jako Olbramovice), a Nepomucký znamená tolik, jako že otec jeho Volflin byl v nějakém spojení s některým Nepomukem v Čechách se nalézajícím. Poctivě praví, že důvodů listinných pro to nemá, ale že soudí jen pravděpodobně. Tím prý se dá vyložiti poměrně

rychlý postup jeho v rozličných hodnostech, když z tak vzácného rodu pocházel. Nadto jako farář svatohavelský byl podán od tohoto rodu Olbramoviců u sv. Havla v Starém městě pražském, jelikož tehdy obyčej byl, že syny vlastního rodu k takovým obročím podávali. Tím způsobem obdržel i Jan farní obroč sv. Havla na Starém městě.

Lippert cituje rukopis G. III., 55. universitní knihovny, který se tam nenalézá, ale IV. A. 5., (dříve Y. III., 5. n. 5., což asi omylem tisku, na výše psanou známku G. III., 55. se obrátilo. Truhlář Josef ve svém díle *Catalogus codicum latinorum* praví, že na str. 17.—139. jsou formy a listiny, týkající se věcí českých (zvláště university), a já jsem na str. 68. až 101. našel listář z dob arcibiskupa Jana z Jensteina, kterýž však nebyl dobře čten od Lipperta „in domo prouidi uiri Welflini cinis Pomuci, notarii publici“, nýbrž zní: in domo prouidi uiri Welflini ciuis in mei notarii publici... Již tvar Pomuci zdál se nám býti nemožný, a nebožtík Tadra četl správně, jak jest psáno. Bylo nějaké jednání v domě Velflina, měšťana pražského, u přítomnosti veřejného písaře Jana z Pomuku.

Dále sluší poznamenati, že rod Velfloviců měl sice právo podací k některým oltářům, ale nikoliv k farnímu beneficiu svatohavelskému. To náleželo proboštovi u sv. Víta na hradě pražském, a to již za probošta Petra 1305.—11. (Palacký *Formelbücher* 252; Berghauer *Protomartyr poenitentiae* I. 188.) Mimo to dostal Jan z Pomuka faru svatohavelskou provisí papežskou. Ve Vatikánských regestech není, ale povinný plat z udělení milosti papežské jest znám z listiny archivu kapitulního XVI., 13.

Druhý důvod, že by rodové, kteří měli právo podací k obročím, obyčejně své krevní přátele k nim podávali, neplatí všeobecně. Ač byl dost častý, přece

většina příkladů z knih konfirmačních mluví proti němu.

Také další důvod, že by Jan nepocházel z Pomuku, nýbrž že byla rodina jeho v nějakém spojení s pěti osadami toho jména v Čechách, nedá se dokázat. Tři Nepomuky jsou původu novějšího, totiž Nepomuk neb Nový dvůr v okresu Trhosvinském, druhý v Landškrounském, třetí v Březnickém. Čtvrtý v Bechyňsku, též Neponek zvaný, nemá starých zpráv o sobě, pátý konečně, slavný druhdy klášter Cistercký a trhovná osada nad ním, nyní okresní město. A že by Volflin, někdy rychtář Nepomucký, otec našeho světce, pocházel z rodu pražských Velfloviců, nedá se dokázat. A tento rychtář přichází ve formuláři Oseckém za opatů Ebrharda, Jindřicha a Heřmana. Ebrhard opatoval jistě 1355., 1356., dle zachovaných listů (Borový erect. 10., Tadra Zbraslav 90., 93.). Při formulích nalézají se toliko začáteční písmena **H.**, což může znamenati Jindřicha (Henricus), i Heřmana. Jindřicha jsem našel (1356.— [mon. Vatic. II.] 1357.) (Tingl I., 99, [1359.] —1362. (Tingl I., 189.), 1357. Dr. Schubert aufgeh. Kloster 35 pag.), 1356.—62.

1363. 23. října, Heřman opat, Emler I., 24. do Pomuka faráře podává.

1364. 15. října, Heřman opat, Emler I., 55. Habartice faráře podává.

1367. 5. dubna, Heřman opat, Emler I., 94. Zborov faráře podává.

Do těch let 1355.—67. padá asi rychtářství Volflina.

Roku 1372., dne 22. prosince objevuje se Jan z Pomuka, syn někdy Volflina (rychtáře). Tím jest dokázáno, že otec jeho Volflin mezi r. 1367.—72. zemřel. Tato data z listin pravých a z formuláře

Oseckého čerpaná, mají větší jistotu, nežli kombinace Lippertova.

IV. otázka sporná:

Byl Jan z Pomuku Čechem nebo Němcem rozeným?

Kdybychom soudili podle jména otce jeho Volfina, byl by Jan dle otce jistě Němcem. Ale souhlas Čecha Tomka (D. Pr. I., 173.) a Němce Lipperta Mitth. f. d. G. d. D. i. B., 1901., str. 6., onoho, který praví, že německé jméno nedělá vždy Němce, a tohoto, že jméno slovanské neznačí vždy Slovana, že pouhé jméno tudíž nerozhoduje, nechává nás v nejistotě.

Jsou nám známy takové okolnosti ze života Janova, že bychom bezpečně mohli souditi, zdali byl Čechem nebo Němcem? Dosud nic takového není nám známo. Kdybychom věděli více o městečku Nepomuku, nežli jsme se dopídili z formuláře Oseckého, mohli bychom souditi jinak.

Leč domácí prameny Nepomuka sahají jen do věku Jiříka z Poděbrad, který jim pouští odúmrtí bez dědiců zemřelých. Také archiv metropolitní nemá mnoho. Příčina toho jest zvláště výjimečné postavení řádu cisterckého, který nepodléhal moci biskupově, nýbrž byl z ní vyňat a podřízen stoličce apoštolské a generálům řádu v Cisterci. Ale ze slov opata Zaháňského Ludolfa (Tractatus de longuevo schismate, vydal Loserth v Archivu für österreichische Geschichte, Bd. 60., pag. 419.) jde, že, poněvadž byl milý Čechům i Němcům, mohl se s nimi dorozuměti v řeči jejich přirozené. Nad to poukazuje se na některé bohemismy v listinách jím redigovaných (Tadra), ale i to lze jinak vyložiti.

Jako generální vikář arcibiskupův znal nejen jazyk český, ale i německý, protože královská a jiná poddaná města měla obyvatelstvo smíšené, a v Loketsku, Žatecku na sever a na Budějovicku živel německý již tehdy byl silný, zvláště v oblasti cisterckých klášterů Zlaté Koruny a Vyššího Brodu.

Námitka V.

Sv. Jan půjčoval prý peníze způsobem nechvalným.

Toto tvrzení povstalo teprve v době, kdy vydána byla Tadrrou Ferdinandem „Soudní akta konsistoře pražské“, osobností, která druhdy dělala náladu protikatolickou. Na jméně jeho nezáleží, proto se tuto mlčením pomíjí.

Půjček těch jest celkem 16 (v první obraně napočítal jsem jich 14, upozorněn Františkem Bartošem, rád je doplňuji) a jsou obsaženy vesměs v I. díle akt soudních. Podáváme je tuto v českém překladu, pokud možno bylo, slovně.

1.) 1373. 7. března, Jakeš z Horažďevovic, služebník kostela Vyšehradského, seznal u přítomnosti Petra písaře, že jest dlužen jednu kopu gr. Janovi, písaři pánů vikářů (generálních), kteroužto slíbil splatiti do neděle družebné (27. března), u přítomnosti Víta, faráře v Dobrušce, a veřejného písaře Šimona ze Slavětic (str. 13.).

2.) 1373. 7. května, Petr, apatykář, seznal, že jest dlužen dluhu pravého jednu kopu gr. Janovi, písaři kanceláře arcibiskupské, kterou hotově obdržel a slíbil splatiti o suchých dnech příštích (8.—11. června) pod trestem klatby, podáváje se v té příčině pravomoci vikářů generálních a odříkaje se ohrady práva u přítomnosti Františka, místofaráře sv. Valentina, a kleriků Slávka a Henslina. (Splatil celý dluh. — Str. 86.)

3.) 1374. 17. června, Havel, farář v Rožmitále, vyznává, že dlužen jest dvě kopy gr. praž. Janovi, písaři kanceláře, půjčky a dluhu, které chce splatiti na příštího sv. Prokopa, pod trestem klatby, u přítomnosti kleriků Henslina z Lišova a Kříže z Hlavatec. (Splatil celý dluh 10. července. — Str. 89.)

4.) 1374. 30. června, farář Jan z Bydžova, nájemník kostela sv. Ondřeje v Praze na Starém městě, dlužen jest 3 kopy beze čtvrti za knihu dekretalií Janovi, písaři kanceláře arcibiskupské, které slíbil dáti do oktávy sv. Markety (20. července) pod trestem klatby, a ustanovil Dětricha z Neprochov, prokuratora konsistoře, rukojmím, kterýž taktéž slíbil učiniti tak pod trestem výše psaným. Svědkové toho jsou Jakeš, kněz z Horažďovic, a klerici Hánek z Prahy a Kříž z Hlavatec. (Str. 92.)

5.) 1374. 6. října, Zvěst, farář v Dobrušce, slíbil do čtyř neděl dáti tři kopy gr. za list stvrzovací u Jana, písaře v kanceláři, pod trestem klatby, u přítomnosti Petra, kanovníka sv. Jiří v Praze, a Dětricha z Neprochov, prokuratora konsistoře. (Str. 102. až 103.)

6.) 1376. 17. února, Karel, kanovník sv. Jiří na hradě pražském, vyznává, že dlužen jest 30 gr. pr. Janovi z Pomuka, písaři kanceláře arcibiskupské, a že je splatí do 14 dnův u přítomnosti klerika Mikuláše z Pomuku, Urbana, správce statku řečeného, Karla a Václava Kočky, laika. Urban slíbil těch 30 gr. splatiti pod trestem klatby, poddav se pravomoci vikářů (generálních). (Str. 149.—150.)

7.) 1376. 3. března, Jan, farář v Štěpánově, seznal, že jest dlužen 14 gr. Janovi, písaři kanceláře (arcibiskupské), které slíbil splatiti na příštího sv. Jiří, pod trestem klatby.

8.) 1376. 7. dubna, Leva, zedník z Újezda pod Petřínem, slíbil, že sám vystaví dům Jana, z kance-

láře arcibiskupské písaře, a Jana, katedrál z dvora arcibiskupa pražského, a to z kamene zdělí dvacetí loket a zšíří sedm loket, uvnitř hradeb za tři kopy se svými dělníky a na vlastní náklad, vápno a písek pro šest dveří, a že dá sám okna a že kámen jejich pro dvojí dveře oseká a upraví způsobem obyčejným, a s ním slíbil Pešek, řečený Saul z Prahy, že dotčený zedník vše, co napřed psáno a jinak nařízeno jest, vyplní. Též oba se podrobili pravomoci arcibiskupově a úředníků jeho, odříkajíce se ohrady práva.

9.) 1376. 15. října, Pešek, panoše z Knína, jinak z Obořiště, seznal, že jest dlužen půl kopy gr. Janovi, písaři kanceláře arcibiskupské, kterou dá do sv. Martina, a to za akta ve při, kterou měl otec jeho s Karlem, farářem v Miličíně, podrobuje se pravomoci vikářů (generálních). (Str. 169.)

10.) 1376. 17. listopadu, Bernard, klerik z Kouřimě, přiznal se, že dlužen jest za listinu sdělanou na osm kop gr. platu třicet a čtyři gr. a za rejstřík Janovi, písaři kanceláře arcibiskupské, které slíbil splatiti do 8 dnů. Bohuněk, farář v Brodě Českém, slíbil zaň. (3. prosince vše splatil. — Str. 172.)

11.) 1377. 19. října, Kuník, syn Viléma Flašky z Pardubic, dlužník hlavní, a Epík, rytíř z Hrádku, Henslin, purkrabí Českého Brodu, rukojmí jeho, rukou nedílnou a úplně přiznali se a v pravdě seznali, že dlužni jsou šestnáct kop gr. pr. Vlachníkovi z Vaitmile, písaři v kanceláři císařské, a Janovi z Pomuku, písaři kanceláře arcibiskupské, které jim půjčili hotově, jež slíbili splatiti rukou nedílnou a docela na sv. Jiří příštího, pod trestem klatby podávající se pravomoci arcibiskupově a jeho vikářův u přítomnosti kanovníka Václava Žida, Dětřicha z Neprochova, prokuratora, a veřejných písařů Henslina z Lišova a Jana z Dohalic. (Str. 229.)

12.) 1377. 26. října, Jindřich, farář z Chválenic, přiznal se, že jest dlužen 15 gr., které mu půjčil Jan, písař kanceláře arcibiskupské, a slíbil je splatiti 4. listopadu t. r. (Str. 232.—233.)

13.) 1377. 4. listopadu, Jiří, farář v Radunicích, dlužen jest 41 gr. Janovi, písaři kanceláře arcibiskupské, které slíbil splatiti do vánoc pod trestem klatby. (Str. 235.)

14.) 1377. 24. listopadu, Panoše Vilém z Kvaslin přiznal se k dluhu jedné kopy gr. za listinu, kterou osvobozen byl od klatby za přečin canonis, kterou slíbil splatiti v suchých dnech nejprve příštích a složiti u Jana, písaře kanceláře arcibiskupské, pod trestem klatby, za nějž slíbil panoše Hroch z Přelouče, Vilém pak poddal se pravomoci vikářů generálních. (Téhož dne a hodiny Vilém panoše splatil. Str. 239.—240.)

15.) 1378. 16. listopadu, klerik Oldřich, syn Výšemíra z Černic, dlužen jest dvě kopy pravé, půjčené od Jana z Pomuka, písaře kanceláře, které slíbil splatiti do příštího sv. Jiří, pod trestem klatby.

16.) 1378. 3. prosince, Mikuláš z Flzně, nájemce fary v Nýrsku, uznává výpověď rozhodčí mezi sebou s jedné a Rackem, rytířem z Bystřice, jeho čeledí a lidmi z Nýrska s druhé strany, u přítomnosti Adama, faráře v Nýrsku, a Jana, oltářníka z Klatov. Tamtéž seznal týž Mikuláš, že dlužen jest za službu Janovi, písaři konsistorní kanceláře, čtvrt kopy a písaři Slávkovi 45 gr., které slíbil splatiti do oktávu Narození Páně pod trestem klatby, a mezi tím časem že chce upomínán býti. (Str. 320.—321.)

Všecky ty dluhy povinni jsou dlužníci splatiti v určitém čase, v případech 2., 3., 4., 5., 6., 7., 11., 13., 15. a 16. pod trestem klatby; v případech 1., 8., 9., 10., 12. a 14. trest klatby se vynechává s poznámkou, že se podrobují dotyční dlužníci pravomoci ge-

nerálních vikářů arcibiskupových. Tím jest jasno, že trest klatby nebyl přidán ze žádné jiné příčiny k dlužním listům, než aby uznali kompetenci soudu duchovního, kterému se tehdáž vyhýbali šlechtici, chtějíce poháněni býti k soudům zemskému a dvorskému, a měšťané královských měst k soudům městským.

Byla tudíž klatba, jak Tomek praví, obyčejným donucovacím prostředkem, kterého se užívalo při soudech duchovních.

Ve vytčených šestnácti případech výslovně jest jen u tří případů půjčka (mutuum), a to dvě kopy (č. 3.), 15 gr. půjčil Jindřichovi, faráři z Chválenic (č. 12.), a kleriku Oldřichovi, synu Výšemíra z Černic, 2 kopy, tudíž celkem 4 kopy 15 gr. Ostatní peníze, celkem 41 kop 59 grošů, jsou platy neb taxy za různé listiny vyhotovené, aneb platy za prodanou knihu dekretalií, 2 kopy 45 gr., aneb platy ze smlouvy s Levou, zedníkem, (stavitelem) z Újezda pod Petřínem, které ani vlastně sem nenáleží, protože jsou to povinnosti obou písařů, Jana z Pomuka a Jana, katedrála dvoru arcibiskupského.

Nad to osm kop od Kuníka, syna Viléma Flašky z Pardubic, mají bráti dva, písař v kanceláři císařské Vlachnik z Vaitmile a Jan z Pomuka.

V době, kdy zmíněné dluhy byly soudními akty zapsány od r. 1373.—1378., byl Jan z Pomuka písařem kanceláře arcibiskupské, a taxy za listiny jsou jeho služným. Kdo žádá za služby prokázané mocí svého úřadu zaplacení, není jistě ani lakomcem, ani vydřiduchem. Mimo to úroku z půjčených peněz nežádal, aby mu to za lichvu bylo počteno, vždyť úroky bráti z půjčených peněz bylo lichvou, těžkým proviněním před tváří církve a soudem jejím, kteréhož soudu jako písař byl Jan z Pomuku účasten. Pravda jest, že úroků nikdy nežádal, nýbrž jen zaplacení v čase určitém. Konal tedy těm, kterým půjčoval,

službu dobrou a ta by měla býti nechvalná? Nepředpojatý člověk takovou službu jistě pochválí.

Námitka VI.

Sv. Jan byl mnohoobročníkem jako jiní kněží té doby.

Jest pravda, že sv. Jan měl za života mnohá obročí. Neboť byl oltářníkem sv. Erharda a Otilie v kostele svatovítském (ač toto oltářnictví žádným obročím [beneficiem] nebylo). Byl farářem u sv. Havla v Starém městě pražském. Byl kanovníkem druhdy kolegiátní kapituly sv. Jiljí tamtéž, byl kanovníkem vyšehradským s prebendou, arcijáhnem žateckým a tím členem kapituly svatovítské. Při tom spravoval arcidiecési jménem arcibiskupa Jana z Jensteina jako generální vikář. Byla to celkem šesterá hodnost, vyjímajíc poslední, spojená s příjmy, neboť jako kanovník svatovítský neměl prebendy.

Tážeme-li se ale, zdali držel všechna ta obročí současně, tu víme jistě, že od r. 1372. 22. prosince byl písařem veřejným, potom písařem kanceláře arcibiskupské, písařem prvním až do r. 1380. V tom roce nejspíše stal se knězem a milostí papežskou farářem u sv. Havla na Starém městě pražském, až do r. 1390. Mezi tím byl oltářníkem sv. Erharda a Otilie, a klade se toliko k r. 1380. (Tomek Děj. Prahy V., 139.) Taktéž kanovníkem sv. Jiljí jest 1387. (Monum. univer. Prag. II., 3. Tomek V., 161., l. c.) Podací k tomuto kanovníctví bylo při arcibiskupech, příznivec jeho Jan z Jensteina mu je udělil. 1389.—93. až do své mučednické smrti byl kanovníkem Vyšehradským. V listinách Vatikánských není o tom vědomosti, ale poněvadž nástupce jeho opět provisí apoštolskou dosedl na jeho místo, stal se nepochybně taktéž milostí papežskou kanovníkem Vyše-

hradským. Když učiněn byl arcijáhnem žateckým, složil úřad faráře svatohavelského. Sněm Tridentský dovoluje kněžím vedle jednoho obročí s duchovní správou spojeného míti jiné, které povinnost duchovní správy nemá, a to bylo kanovnictví sv. Jiljí i na Vyšehradě. Není-li tedy žádným přestupkem zákonů církevních míti obročí dvě, jedno s duchovní správou a druhé bez duchovní správy nyní za dob od sněmu Tridentského, nebylo to přestupkem za dob Jana z Pomuku.

Zastával ovšem vynikající místa mezi duchovenstvem českým. To však svědčí o jeho schopnostech a o jeho výtečném plnění povinností s úřady těmi spojeném, které jeho představený arcibiskup záhy postřehi a dle zásluhy hleděl odměniti.

Námitka VII.

Bula kanonisační liší se od pravého životopisu Johánka z Pomuku, neplatí tudíž jemu, nýbrž osobě jiné, jak Tomek praví, a Reiman Eduard dovozuje, že životopis Balbinův přejat do buly kanonisační úplně, a taková osoba vůbec neexistovala. Byla tudíž kanonisována osoba, které není.

Těchto námitek jest vlastně dvě:

a) Bula kanonisační liší se od pravého životopisu Johánka z Pomuku. To jest pravda. Ale neméně jest pravdou, že tato bula sama napovídá, že nechce vypravovati život sv. Jana úplně. Praví se *per insignis ecclesiae Pragensis, praecipua Romanae filia ac totius regni mater, filium suum Joannem Nepomucenum pro sigillo sacramentalis confessionis undequaque servando adversus novos inferorum conatus murum opposuit, unde factum,*

ut Ioannis constantia glorioso martyrio coronata compluribus signis, in tota Bohemia et Germania a Deo illustrari meruerit, quae tandem hanc sanctam Romanam ecclesiam, cui auctore Christo Domino praesidemus, promoverunt ut virum Deo charum, sanctorum Christi martyrum canoni per nos adscribendum sanciret. Priusquam vero auctorem ceremoniam enarrare adgrediamur, maxime decet, ut de beato martyre aliqua proferamus, ut illius sanctitatis memoria in fidelium animos dulcius illabatur: (znameníá církev pražská, výtečná dcera Římská, a matka celého království, syna svého Jana Nepomuckého odevšad k zachování pečeti svátostní zповědi proti novým pekla snahám jako zeď postavila, a tak se stalo, že vytrvalost Janova, korunovaná slavným vítězstvím, mnohými divy po celých Čechách a Německu od Boha oslavena býti zasloužila, která tuto svatou římskou církev, jejíž předsedou z Božího původu jsme, povzbudila, aby muže milého Bohu zástupu svatých mučedníků Kristových přivtělila. Nežli však dříve zmíněný obřad vypraviti se odhodláme, sluší se velice, bychom o blahoslaveném mučedníku něco pronesli, by paměť jeho svatosti do duší věrných sladce vlita byla.

Slova tato buly kanonisační jsou jasná. Ona nepraví, že chce vyprávěti život mučedníka světce vůbec, nýbrž že toliko něco přednese ze života jeho. Tím nepřímou ponechává volné pole zprávám věrohodným, jež se objeví. A kdyby snad náš výklad buly zdál se někomu nesprávným, nechť uváží, že dílo téhož promotora fidei Prospera Lambertiniho, který s takovým důrazem žádal současné prameny k životu světce, jako potomní papež Benedikt XIV. ve svém díle „De servorum Dei beatificatione“ pars. II., caput 13., str. 80. praví, že dovoleno jest chyby a báchorky, které se časem do legend svatých vloudily, opraviti, děje-li se to s patřičnou obezřelostí.

b) Eduard Reiman ve svém dotčeném spise praví, že bula vypravuje život Janův zcela dle Balbina. A to jest opět klam. Při váze, jaká se tomuto článku domněle vědeckému u mnohých, kteří nemají času, aneb příležitosti se přesvědčiti, přikládá, vezmu za základ životopisu podle Balbina.

Narození Janovo v Nepomuce z matky dlouho neplodné jest legenda, kterou lid okrášlil život světcův, a který se tak často opakuje v legendách, a zde patrně jest vypravováno podobně jako o narození Jana Křtitele. Ač sama sebou tato legenda historicky se nedá dokázati a k životopisu přesně nepatří, zmiňujeme se o ní přece, abychom ukázali, že při životě každého znamenitého člověka oprádá jej mluva lidská hned počátkem života něčím neobyčejným, co má jeho budoucí činnost napřed oznamovati.

Že byl ministrantem mnichů Pomuckých, není ovšem také dějinně dokázáno, ale předpokládati to můžeme, aniž ublížíme historické pravdě.

Druhý historický údaj Balbinův jest, že Jan navštěvoval školy města Žatce. V tom se opět liší legenda Balbinova od buly kanonisační, která tuto událost, u Balbina vypravovanou, pomíjí. Nemohu při té příležitosti nezastati se Balbina, kterého Reiman Eduard nazývá zúmýslným falšovatelem. Toho u Balbina nebylo a křivdí mu dotýčný muž. Lehkověrným byl, t. j. on neznal ještě kritiky historické, a proto leckterý údaj měl za pravý, aniž by byl zkoumal věrohodnost jeho. I v tom jest nám býti spravedlivými; neboť přenáseti doby Balbinovy do naší doby, jest při nejmenším anachronism, ne-li něco horšího. Podle mého náhledu zmátla jej kronika Mikšovicova, kde o Janovi Nepomuckém jest řeč, ale nikoliv o světcí.

Že studoval Jan na universitě pražské, a že tu došel vyznamenání tím, že mu obvyklá taxa na práv-

nické fakultě r. 1387. byla odpuštěna, (Mon. univ. II., 3.), jest historicky zjištěno. Též jeho kazatelství u P. Marie v Týně není bez podkladu historického, neboť kapitula Vyšehradská měla dříve podací tam, o čemž by ovšem archiv Vyšehradský bezpečné jistoty dal, kdyby byl probádán. Návštěva jeho u P. Marie Boleslavské jest opět legenda, kterou ani popírat, ani tvrditi nechceme. Úcta jeho k Rodičce Boží jistě z domova se živila. Úřad almužníků královských zastával za Karla i za Václava IV. opat Karlovský. Že by však jen toho úředně pověřeného almužníka bylo, není pravdě podobné. 1375. jest Martin eleemosynarius imperatoris (Tadra S. A. I., 131.). 1394. 3. dubna, Blažek, almužník krále Václava, stal se farářem v Chmelištné (Tingl V., 185.).

Mám za to, že tito dva příkladové se ještě rozmnoží, až všechny listiny za krále Václava IV. budou známy.

Světla, jež se dle legendy Balbinovy na řece po jeho utopení objevují, nejsou zajisté než obyčejná světla, rozžehaná při hledání těla jeho, které obrazotvornost lidu si vytvořila.

Z tohoto vypsání života Balbinova u Bolandistů, srovnáme-li ho s daty historickými v kanonisační bule, že se liší ve dvou podstatných údajích historických totiž a studie Janovy v Žateci nejsou v bule a není tudíž pravda, co napsal Reiman str. 255., „die päbstliche Schrift erzählt das Leben Johannis von Pomuk ganz nach Balbin.“ (Papežský spis vypravuje život Jana z Pomuku zcela dle Balbina.) A na str. 279. praví dále: „So geschah es, dass der apostolische Stuhl nicht nur einen Mann, dessen Dasein ganz unerweislich ist, heilig gesprochen, sondern auch irregeleitet von der Prager Domgeistlichkeit das Leben dieses angeblichen Martyrers nach einer gefälschten Biographie erzählt hat.“ (Tak se stalo, že stolice apoštolská

nejen prohlásila muže, jehož existence se nedá zcela dokázati, za svatého, nýbrž i že oblouzena duchovenstvem pražského dómu život tohoto domnělého mučedníka podle falešného životopisu vypravovati dala.)

Námitka VIII.

Jan Nepomucký není mučedníkem z povědního tajemství, nýbrž byl utopen proto, že opata Kladrubského Olena proti vůli Václava IV. stvrdil.

Tato námitka opírá se o žalobu arcibiskupa Jana z Jensteina, která při svatořečení známa nebyla. Teprve světící biskup Antonín Vokoun, který měl ostré půtky zvláště s klášteřem Břevnovským, který si osoboval právo exemce, t. j., že by pod pravomoc arcibiskupovu nepatřil, nýbrž přímo stoličce apoštolské podřízen byl. Ještě jiní řádové jako cisterciáci odvolávali se na svá privilegia, nesouce se podobnou snahou. Zvláštním jednatelem v Římě Florivantiem dostal Vokoun tuto žalobu, kterou nalezl Cl. Josef Simon Asseman v knihovně Vatikánské pod č. 1122. Uveřejněna jest od prof. J. Zitka v Časopise pro katol. duchovenstvo, 1909., str. 64, 135, 211, 324, 566, 636 nejobšírněji a nejsvědomitěji. (Též Pelzl Fr., Wenzel IV. Urkundenbuch 146—164 a Pubitschka Chron. Geschichte VII., 1.—XXVII.) Také Reiman Eduard ve svém spise Johann von Nepomuk v Sybels Historische Zeitschrift s výkladem a šlehy sobě vlastními 1872 l. c.

V této obraně ukazuje arcibiskup, že králi po vůli býti nemůže, protože opat dle kanonických pravidel řádně zvolen byl. Utopení Janovo z téže příčiny udávají letopisy české, III. díl, str. 4 a 5, vydané Fr. Palackým: 1393 utopen jest slavný doktor kněz Johánek, vikář arcibiskupství pražského pod mostem

pražským; protože proti jeho vůli stvrdil byl opata Kladrubského. A jest pochován na hradě pražském u sv. Václava, tu kdež jeho jméno vytesáno jest na kameni a kříž na témž kameni. Na kterýžto kříž i podnes žádný nerad nohama vstúpí. Léta téhož byla jest suchota veliká v Čechách na pamět smrti toho doktora utopeného, že v Praze bředli přes řeku lidé; a byla voda zelená všecka jako tráva.

Důkaz, že nebyl zvolen opat takřka přes noc, chvatně a nějakým úkladem proti králi, jak někteří psali, nýbrž že před volbou i po volbě zachovány byly všecky právní zvyky, podává akt volby samé, který ověřen jest veřejným notářem Janem, synem Frenlina z Dubé, a který uveřejněn jest Františkem Tinglem v V. knize, na str. 156 a 157. Pro její důležitost kladu ji zde doslovně i v českém překladu.

Ad abbaciam monasterii in Cladrona.

Iohannes Pomuk etc. notum facimus tenore presencium uniuersis. Cum abbacia monasterii Cladrubensis ordinis s. Benedicti Pragensis diecesis nuper per mortem bone memorie domini Raczconis, ultimi et immediati dicti monasterii abbatis vacauisset, honorabiles et religiosi viri fratres Iohannes prior, Iohannes subprior, Leo prepositus, Iohannes cantor, Zdeborius celerarius, Petrus infirmarius, Dyepoldus pitancearius, Wernherus in Prziessicz, Iohannes in Thuskow, Protywa in Wyeczow; Buzco sancte Katherine, Raczco in Possecznicz, ecclesiarum et capellarum prepositi, Zygardus, Martinus, Iohannes Prziessiczensis, Iohannes Pragensis, Sigismundus, Miroslaus, Iohannes Kozczal, Raczko, Iohannes capellanus, Henricus diaconus nec non totus conuentus monasterii Cladrubensis predicti eleccione de futuro abbate celebrata prefatum dominum nostrum dominum Iohannem archiepiscopum Pragensem et nos cum decreto eleccionis sue accedentes presenciam eidem domino

archiepiscopo et nobis humiliter supplicauerunt, ut cum ipsi honorabilem et religiosum virum dominum Olenum professum monasterii et ordinis predictorum ydoneum in sacerdocio et in etate legitima constitutum in regulari disciplina, in spiritualibusque et temporalibus plurimum circumspectum, in abbatem et pastorem monasterii supradicti uno quasi ore et una voce per formam inspiracionis Spiritus sancti duxerunt eligendum, prout in decreto eleccionis ipsorum, quod coram d. archiepiscopo et nobis exhibuerunt, plenius vidimus contineri, quatenus eleccionem ipsam de persona predicta fratris Oleni canonice celebratam approbare et munus confirmacionis eidem electo, prout ad ipsius domini archiepiscopi et nostrum spectat officium, impendere dignaremur. Qui dominus archiepiscopus attendens dictum apostoli dicentis: „nemini cito manum imponas“ certum peremptorium terminum competentem coram se Prage, aut ipso absente coram nobis assignauit et prefixit omnibus et singulis, quia sua crederent interesse, ipsosque citauit per peremptorium terminum ad eundem ad proponendum et dicendum, si quid contra predictum fratrem Olenum electum et ipsius eleccionem dicere et opponere vellent. Et cum in termino peremptorio, ut premittitur, prefixo coram nobis Iohanne vicario predicto nullus appareret contradictor, qui se dicte eleccioni aut persone electe opponeret, dictorum fratrum et contentus iustis et rationabilibus petitionibus inclinati, more solito, crida seu proclamacione in ipso monasterio iuxta sacrorum canonum instituta solempniter ac diligenti examine eleccionis et persone electe premissis, expectatis itaque omnibus citatis ad terminum supradictum ad debitam horam et ipsis non comparentibus, quoad actum huiusmodi contumacibus reputatis ac pensatis singulis circumstanciis, que in talibus solent pensari, cum nullum canonicum impe-

dimentum vel contradicció obuians apparuerit: Dei nomine inuocato seruatis seruandis prescriptam electionem de persona fratris predicti, ut premititur, canonicè celebratam, auctoritate ordinaria confirmauimus et presentibus confirmamus dictumque fratrem Olenum electum in abbatem monasterii Cladrubensis memorati prefecimus et preficimus presentibus in pastorem, curam et regimen ac administrationem plenam et liberam tam in spiritualibus et temporalibus committentes eidem. In cuius rei testimonium presentes literas confirmationum per notarium publicum infrascriptum scribi et publicari mandamus sigilli- que vicariatus archiepiscopatus Pragensis, quo ad presens utimur, appensione iussimus communiri.

Datum et actum Prage in curia archiepiscopali sita in Minori cinitate Pragensi a. d. MCCCLXXXIII, indicione prima, die X. mensis marcii, hora quasi terciarum, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Bonifacii, diuina prouidencia pape noni anuo quarto presentibus honorabilibus et discretis uiris domino Woyslao, plebano ecclesie in Miliczin, correctore cleri diecesis Pragensis, Magistro Conrado de Braclis, aduocato, Drzcone de Plessnicz, procuratore generali consistorii curie archiepiscopalis Pragene antedictæ, Iohanne, dicto Orben de Miliczin, Andrea de Praga, Iohanne de Hostuna, Nicolao Lompnicz, Nicolao de Bruna, Iacobo de Tusta, Przibicone de Bor, Dominico de Budweis, notariis publicis et aliis multis testibus circa premissa fide dignis.

Et ego Iohannes natus Frenlini de Duba, clericus Pragene diecesis, publicus imperiali auctoritate notarius confirmationi, commissioni, omnibusque aliis premissis una cum prenominatis testibus presens fui easque per alium notarium scripta signo et nomine meis consuetis una cum appensione sigilli vicariatus

archiepiscopatus Pragensis autedicti signauit et in hanc publicam formam redegi rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium premissorum.

Jan Pomuk, doktor dekretů, kanovník etc. a vikář generální Jana arcibiskupa etc. oznamujeme tímto všem. Když opatství kláštera Kladrubského, řádu sv. Benedikta, Pražské diecése, nedávno smrtí dobré paměti Racka, posledního bezprostředního téhož kláštera opata se uprázdnilo, ctihodní a nábožní muži Jan převor, Jan podpřevor, Lev probošt, Jan zpěvák, Zdebora sklepník, Petr správce nemocnice, Děpolt pitanciář, proboštové kostelů a kaplí Verner v Přeštích, Jan v Touškově, Protiva ve Vícově, Buzek u sv. Kateřiny, Racek v Posečnici, Zygard, Martin, Jan Přeštický, Jan Pražský, Sigmund, Miroslav, Jan Koščál, Racek, Jan kaplan, Jindřich jáhen a celý konvent kláštera Kladrubského svrchudotčeného, shromážděni k volbě budoucího opata osobně se dostavili, k Janu, arcibiskupu pražskému a nám, prosíce poníženě, aby chom ctihodného a nábožného muže Olena, který slavné sliby řádu a kláštera složil, schopný ve svém kněžství, u věku zákonném, v kázni řeholní, ve věcech duchovních i světských výtečně obeznaný, za opata a pastýře jako jedněmi ústy Duchem sv. voleného, jak v dekretu volebním, který arcibiskupovi a nám předložili, šíře jsme viděli vyloženo, volbu téhož bratra Olena po zákonech církevních provedenou schváliti a stvrzení to volenému, jak povinnost arcibiskupa a naše káže, uděliti ráčili.

Kterýžto arcibiskup pamětliv slov apoštola řkoucího: Nevzkládej rukou rychle na žádného (t. j. neposvěcuj nikoho rychle k církevní službě [I. Tim., 5., 22.]), ustanovil jistý, zavítý rok a obeslal před se v Praze, neb ve své nepřítomnosti před nás všechny i jednotlivé, by pronesli a vyřekli, jestli co proti volbě jmenovaného bratra Olena a proti jeho osobě namítají.

A když k tomu roku zavitému před námi, Janem vikářem nikdo se nedostavil, který by volbu a osobu zvoleného nařekl, naklonění spravedlivým a rozumným prosbám těchto bratří a konventu, dali jsme obyčejným způsobem prohlásiti v klášteře, aby, kdo nesouhlasí, k roku určitému přišel, dali jsme je obeslati a nepřišedší dali jsme je prohlásiti za odporné tomuto obeslání. Zároveň uvažující o všech okolnostech, protože žádná kanonická závada neb odpor se neobjevil: s pomocí Boží stvrdili jsme volbu zpomenutého bratra, která dle řádu církve se stala, mocí úřadu svého a tímto bratra Olena, voleného opata kláštera Kladrubského, představujeme za pastýře, svěřující mu správu a vládu plnou a nezávadnou v duchovních i světských věcech. Na důkaz toho dali jsme tento list stvrzovací veřejným písařem sepsati a uveřejniti a pečeť arcibiskupského vikariatu pražského přivěsiti.

Akt tento svědčí dále, že bratří kláštera Kladrubského o záповědi krále, nevoliti opata, nevěděli a tím méně, že by král na místě kláštera chtěl vyzdvihnouti nové biskupství pro jednoho ze svých milcův kněží na dvoře svém.

A opět nepodobá se pravdě, že by generální vikář Jan o přímé záповědi volby opatovy věděl.

Také toho nesmíme spouštěti s myslí, že nejen arcibiskup, ale i papež při zřízení nové diecése má býti tázán, a že generální vikář potvrdiv volbu opatovu, konal jen vůli arcibiskupovu.

I ta okolnost padá na váhu, že král teprve po volbě opatově žádal arcibiskupa, aby ji zrušil, což tento odmítl poukazem na volbu dle řádů církevních úplně provedenou.

Že však stvrzení opata Kladrubského nebylo jedinou příčinou utopení Janova, nýbrž ještě jiné a závažnější, ukazují současné záznamy. Tak zvaná kronika pražská (Höfler K., G. d. h. Bewegg I., 5.,

Kodex univ. knihovny III., G. 16., fol. 41.) praví téhož roku (před tím jest rok 1389. nejspíš chybně opsáno a vynecháno, protože kodex teprve z 15. století pochází) Johánek, ctihodný doktor jest utopen — (protože krále Václava káral z hříchů). Mimo to celá žaloba arcibiskupova v Římě vynáší tolik neshod mezi králem a arcibiskupem, jež v míře nemalé dotýkají se našeho světce, že nuceni jsme přiznati nejednu, ale mnohé příčiny utopení jeho. A hlavní jest králův nespořádaný život a manželství nešťastné.

Od dob Pelelových snaží se historikové postavit Václava IV. do světla lepšího, než jej s katolické strany líčili, a to nejen v Čechách, ale i v Němcích. Ze všech domácích historiků zamlouvá se mi nejvíce Pelcl svou otevřeností. Palacký ovšem popravil mnohé jeho údaje, ale stýská si, že nenašel se kronikář doby Václavovy, který by byl nám vylíčil všechny činy jeho. Tomek sice opět mnoho nových poznatků přičinil, a naposled spisovatel článku v Slov. nauč. XXVI., str. 291.—6. zachytil krátce všechny politické činy jeho mistrně, ale slovo o jeho povaze jest jen na konec podotčeno krátce. Historik čeká vysvětlení, proč Václav tak byl nešťastný, že zášti, zrada, nevděk ho pronásledovaly celý život a toho se mu nedostává dostatečně.

Základ povahy člověka kladě se v mladosti rozumným vychováním. Otec jeho, Karel IV., byl výtečným panovníkem, ale méně dobrým vychovatelem svých dětí. Václav stal se králem v kolébce, počal kralovati jako nezkušený jinoch, vychovatel a vůdce jeho, arcibiskup Jan Očko z Vlašimi, byl mu brzy smrtí oderván. Záhy upadl do rukou dobrodružných lidí, kteří, aby se mu zalíbili, hověli z vůli jeho. Byliť mezi nimi i někteří nehodní kněží.

První choť jeho Johanna bavorská zemřela 31. prosince 1386. třetí hodinu na noc na Karlštejně.

Byl pak hlas o tom, že, když se v noci probudila a povstala s lože, velký pes, který spával v ložnici u krále, ji popadl za krk, a tím byla zardoušena. (Tomek, Děj. Prahy III., 336.) Potomstva s ní neměl. Druhá manželka Žofie, dcera vévody bavorského Jana, kdy byla oddána s Václavem, neví ani Tomek. (Ibidem, str. 340.) Práví, že svatba slavena byla v Praze 1389. v srpnu, tedy po dvou letech a sedmi měsících vdovství jeho.

Téhož roku vyžádal si od stavů českých obyčejnou daň ke korunování královny a vybíratí dal berní 23. prosince téhož roku.

Z příčin prý neznámých obmeškalo se korunování toto po mnohá leta a vykonáno bylo v pondělí, 15. března 1400. (tamtéž, str. 402.), kdežto spisovatel článku výše zpomenutého praví: a bezpochyby že nedávno stala se jeho chotí. (XXVI., 296.) Tím ovšem jest mezi historiky rozpor, ač v tom spíše sluší dáti za pravdu Tomkovi, který ji zprávou o vypsání berně ke korunovací podepřel. Toto odložení korunovace královny máme za zjevnou známku nedobré vůle mezi manžely královskými. Nápadno jest, že kladení základního kamene k lodi kostela sv. Víta 1392. 2. června, vykonáno za přítomnosti Václavovy a bratra jeho Jana, vévody Zhořelského ve jménu Zikmunda, krále uherského, císařovny Alžběty, macechy a dvou sester jeho, Anny, královny anglické, a Markéty, choti Jana, purkrabí norymberského. Zápis ten zachoval se do dnes na stěně velké věže na jihovýchod, v přízemku.

Zní pak takto: Anno domini MCCCLXXXII. in festo peuthecostes hora vesperarum positus est lapis fundamenti sancte Pragensis ecclesie per serenissimos principes dominos dominos Wenceslaum I. Romanorum regem et Bohemie regem et dominum Iohannem Gorliceusem ducem, marchionem Brandenburg-

sem, natos serenissimi principis domini Caroli imperatoris, benefactoris precipui ecclesie Pragensis ac reverendissimum patrem dominum Ioannem, archiepiscopum Pragensem III. cum nonnullis aliis patribus episcopis, prelatis ac vice et nomine serenissimi principis domini Sigismundi Hungarie et Dalmacie regis, nati domini imperatoris prefati, nec non vice et nomine serenissimarum principissarum et dominarum Elisabeth, Romanorum imperatricis, Anne, regine Anglie, Margarethe, consortis domini burggrauii Norimbergensis, filiarum domini imperatoris prefati in honore etc.

Proč není na tomto nápise jmenována manželka Václavova Žofie, která se účastnila hostiny arcibiskupem dávané (Tomek, Dějiny Prahy III., 342.), ale i úkonu posvěcení základu? Stalo se to náhodou, či úmyslně? Příčina není nám povědoma, ale i to vrhá stín na svornost manželskou.

Jiná jest ještě příčina, pro kterou manželství šťastno býti nemůže. Kronikáři ji nezaznamenali, ale v dílech buď na Václavův rozkaz psaných a iluminovaných neb jemu věnovaných jest jasně výtčena.

První dílo Viléma z Oranse obsahuje pověsti z dob Karla Velikého, zpracované od Volframa z Ešenbachu. Nalézají se v knihovně Ambraské pod číslem 75. Bylo 1387. dokonáno a králi Václavovi věnováno.

Druhý rukopis jest opis zlaté buly, která 1400. na rozkaz krále Václava byla opsána a na okrajích listů rozličnými malbami okrášlena. Nalézají se v císařské dvorní knihovně vídeňské, pod číslem 838.

Třetí z rukopisů s podobnými malbami na okrajích, jest žaltář latinský s německým překladem a výkladem Mikuláše Lyry. Chová se ve veřejné knihovně Salcpurské. Začáteční písmena s obrazy a okrajové rozviliny jsou většinou nedokončena. Obsah obrazů shoduje se s předešlými dvěma rukopisy.

Čtvrtý a nejdůležitější jest šestidílná bible německá, která se nalézá v cís. dvorní knihovně Vídeňské pod čísly 2759.—64. Dal ji zhotoviti bohatý měšťan Staroměstský v Praze, Martin Rotlev, který 1376. byl rychtářem, 1378. mincmistrem na Horách Kutných, 1396. zemřel.

Díl první jest dokončený, II. a III. díl mají hojných vyobrazení, ale nejsou ukončeny, také V. díl má něco obrazů, ale není rovněž dohotoven, díly IV. a VI. jsou bez miniatur a rozvilin na okrajích listů.

Rukopisy ty popsal Dr. Vojtěch Horčíčka v časopise „Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung I., 105., pod jménem: „Die Sage von Susanna und König Wenzel“.

Všecky tyto rukopisy mají tu zvláštnost, že vyobrazení v začátečních písmenách přiléhá věcně k textu. Zato rozviliny a okrasy na okrajích listů jsou druhu jiného. Velmi často přichází v nich lazebnice s kbelcem a střapcem, podobna oněm malbám, které se nalézají na omítce věže Staroměstské v Praze. Kdo jest té bible iluminátorem, není povědomo. Přichází tu jméno Frana, který byl mezi 1399.—1414. malířem v Praze. (Tomek: Místopis Prahy, archiv m. Prahy, 2100., str. 6.) Nejspíš pracovalo více iluminátorů na těchto obrazech, ale z jedné školy, protože všechny mají stejný ráz. Také jméno Kuthner, modrým inkoustem psané, jest stejného stáří s rukopisem bible (v díle II., 57a., 81a., 104b.) dole na okraji. Wattenbach má Kuthnera za iluminatora, Horčíčka za písaře knihy, tak písma bible a podpis Kuthnerův jsou si podobny.

Obsah těchto ozdob okrajových jest Václav IV. a lazebnice. Jej poznáváme buď na trůnu ve vší slávě, buď jako rytíře, buď nahého v koupeli dle znaku říšského a českého. Znamení jeho jest dvojité W,

ve kterém sedě, se vyobrazuje. Ano na listě 27a. II. dílu má korunu na hlavě a své heslo: „ich pyn milde und czam, den guten gut, den posen gram.“ (Jsem tichý a mírný; dobrým dobrý, zlým zlý.) Lazebnice se poznává dle kbelce a štrápce, nejčastěji jest bosa v košili, s rukávy krátkými, sotva do polovice nadloktí jdoucími, jednou jest zcela nahá se závojem průsvitným (I. dílu 160a.), někdy má šaty zlaté (I., 237b.) neb růžové (II., 181a.), ano jednou jest oděna v šat královský, sedíc vedle Václava (I., d., 2a.). Že to není královna, vidno z toho, že buď vedle ní, neb nad ní, neb pod ní jest kbelec, potom stuha se štrápцем a pták lednáček a písmeno E. Toto písmeno má lazebnice buď na prsou, v lůně, jednou je drží v ruce (II., 31b.), často jest v celém písmeně E vyobrazena. (I., 148a.)

Tam, kde iluminator na místě osoby Václavovy maluje pouhé W, vidíme značku její E buď korunované neb bez koruny. (Vilém z Oranse, 200., bible I. d., 139., II., 91a.)

Co znamená písmeno E, nedá se určit. Může to býti začáteční písmeno jejího křestního jména neb příjmení.

Obrazy ty představují nejvíce výjevy z lázně. V díle: „Král Vašek a Zuzanna“ jest jich hojně vyobrazeno. Nacházejí se mezi nimi i takové, které předpokládají něžný poměr Václavův k této lazebnici. Často viděti krále v písmeně E, jednou objímá je rukou dívka, sedící ve W.

Jindy drží král v ruce kbelec, jindy písmeno E. Dívka pak má písmeno W na prsou, neb drží je vzhůru oběma rukama, někdy má stuhu v ruce, na které jest napsáno W.

Stuha, se kterou se dívka objevuje, má ještě jiný význam. Aby naznačil iluminator, že mezi dívkou a Václavem panoval poměr nejněžnější, dal králi stuhu

barvy růžové a dívce šat růžový (II. d., 33a.), zcela po způsobu rytířském. Kdo se ucházel o lásku své vyvolené, bral na se barvy jejího oděvu.

Na tento poměr ukazuje dále heslo, které se často opakuje a rozdílně píše, buď: „thoto bzde toho“, neb „toho pzde toho“ a mezi tato tři slova klade buď písmeno E, aneb obě písmena E a W v tomto způsobu: „E toho pzde toho“, aneb „W toho pzde toho E“. Zdali jest to heslo Václavovo, aneb dívčino, aneb jen nějaké přísloví, nelze rozhodnouti. Jisto jest, že tím vzájemný poměr Václavův k dívce se naznačuje, protože písmena W a E se střídají a často je pták lednáček v zobáčku nese. Platí pak lednáček za znamení věrnosti a milosti.

Na obrazech těch měl král Václav velké zalíbení. Z opisu zlaté buly víme, že na jeho rozkaz podobné obrazy se do ní dostaly.

Z těchto všech rukopisů jest zřejmo, že král Václav IV. skutečně k nějaké lazebnici (jméno Zuzanna od Hájka jest smyšleno) stál v poměru nejněžnějším. Bylo to veřejným tajemstvím zvláště mezi Pražany, a přece to žádný domácí kronikář nezaznamenal. Věk ten podobné věci snesl a nebral z nich pohoršení.

Oba případy, o kterých jsme psali, jsou důkazem, že mezi manžely Václavem a Žofií nebylo dobré vůle a pravdě podobně soudíme, že Václav věrnost manželskou na přísnou váhu nekladl. Odtud jest jen blízký krok ku podezření: čím kdo vinen bývá, tím by rád i druhého měl vinna.

Tím přistupujeme k nejvíce sporné otázce, kterou nejen protestanté, ale i katoličtí učenci jako Dobrovský a nejnověji Dr. Nürnberger ve Vratislavi nechtějí uznati, totiž: s v. Jan Nepomucký jest mučedníkem tajemství zpovědního. U protestantů (a k nim patří i Eduard Reiman ve spise napřed naznačeném) jest věc samozřejmá, vždyť týž

Reiman zavírá stať svou slovy (str. 281. l. c.): der Gedanke der Kanonisation entstand nicht im Gegensatze zum Hussitenthum, sondern zur ewangelischen Lehre. Johann von Pomuk ist ein antiprotestantischer Heiliger. (Myšlenka kanonisace nepovstala z odporu k husitství, nýbrž k učení evangelickému. Jan z Pomuka jest protiprotestantský svatý.) Církev katolická prohlašuje za svaté ty, kteří se ctnostným životem vyznamenali dle zásad její. Jsou-li ty zásady některým bludařům protivné, jest ovšem i život těchto světců proti nim. To plyne z věci samé. Zde však se jedná o jinou zásadu a to historiků, kteří, co současníci nenapsali, zavrhuji, jakoby se bylo nestalo. Náhled náš ovšem jest jiný a podpíráme jej důvody, kterých, kdo chce uznati, aneb nikoliv, jednomu každému na volnosti necháváme. | |

Jest pravda, že kronikáři zaznamenávají osoby historické, t. j. takové, které působením svým byly známé jim a třeba i blízkému i dalekému okolí. Že však v záznamech jejich jest veliká různost, každý čtoucí znamená. Pravidlem jsou to skutky a úkazy, které do očí bijí. Ale i to jest známo, že někteří zaznamenávají to, co se v tiché komůrce dělo. Ale skutky, které se týkají tak zvaného „forum internum“ — obor svědomí lidského — o těch hluboké mlčení jest. Příklady toho tvrzení má kniha Pavla z Janovic 1379. arcijáhna pražského, který visitoval své arcijáhenství a často přichází řeč na zpověď. Ale vždy o nějakém dalším dotazování se mlčí.

Tak i sama žaloba arcibiskupa Jana v Římě jen těch věcí se dotýká, které byly forum externum. Zevnější příležitost — potvrzení opata Kladrubského — schválně byla vpřed stavěna, vlastní pohnutka k utopení Janovu, zamlčená zpověď, zúmýslně zatajována. (Tomáš Novák, Úvahy 1871., Hl. katol. a. f. str. 47., 48.) Nebo proč šel král sám do vězení staro-

městského a právě jen jeho nejukrutněji mořiti velel i sám trýznil; aneb proč poručil mu dáti dřevo do úst, když ho na smrt k utopení doprovázeli, nežli aby s nikým mluvit nemohl o příčině té smrti své?

Než všechny tyto důvody u přísných těch historiků nic nespomáhají, protože jest proti zásadě jejich, ač věcně nedá se všude upotřebiti a musili bychom' z dějin mnohé události zcela vymýtit.

Zasluhují víry ti, kteří, ač nebyli současníky smrti Janovy, o vyzrazení zpovědi královniny mluví? První jest posel církevního sněmu Basilejského k Čechům, Tomáš Ebdorfer z Haselbachu, který spolu s jinými vyjednával s Čechy mezi 1433.—5. (Tomek, Děj. Prahy IV., 565.—696.) Ten napsal kroniku svou mezi r. 1449. až 51. Vydal ji Příbram Alfred v „Mittheilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 1890., str. 38.—222. Ten píše: Confessore[m] eciam uxoris sue Iohannem in theologia magistrum et quia dixit hunc dignum regio nomine, qui bene regit et ut fertur, quia sigillum confessionis violare decretat ipsum in Moldavia suffocari precepit. (Zpovědníka své manželky, Jana, mistra v bohosloví a protože řekl, že ten jest hoden jména králova, kdo dobře vládne, a protože prý pečeť zpovědní porušiti se zpečoval, kázal ve Vltavě utopiti.) Pramen tento objevil Palacký ve Vídni.

Plnomocníci sněmu Basilejského v Čechách jednali nejen s katolíky, ale i s husity. Měl tudíž Ebdorfer Tomáš příležitost zjednati si spolehlivých zpráv nejen o hnutí českém, ale i o mnohých jiných věcech, které v lidu, jako pověsti z dob Václava IV. se udržely. Že dává Janovi titul mistra v bohosloví a ne doktora dekretů, nebude se nikdo urážeti; neboť co slyšel, napsal. Do akt, kde byl Jan jmenován doktorem církevního práva, neměl asi příležitost na-

hlédnouti. A i co vypráví o zpovědníku Janovi, zaznamenává jako pověst. Poctivost a věrnost u vypravování nikdo mu zajisté neodepře. Pramen ten jest proto důležitý, že brzy po smrti královny Žofie, která zemřela 26. září 1425., uprostřed vřavy válek husitských (Palacký, Současný přehled), se objevuje.

Někteří se urážejí tvrzením, že mezi zpovědníky královny Žofie, které Tomek ve svém V. díle Dějin Prahy (II. vydání, str. 61., 2.) Jan z Pomuka se nenalézá, ale později Jan Hus zpovědníkem jejím jest. A že Tomek, s bedlivostí jemu vlastní, nejúplněji úředníky a dvořany zaznamenal, jest pravda, ale že pořád nové osobnosti při dvoře se objevují, čím více pramenů té doby vychází, jest jisto. Mimo to nebylo ani potřebí Jana z Pomuku jako generálního vikáře arcibiskupova zaznamenávati jako zpovědníka, protože úřad jeho to s sebou nesl, býti rádcem nejen ve světských, ale i v duchovních záležitostech svého arcibiskupa a těch, kteří mu arcibiskupem svěření byli.

Druhý pramen, který při svatořečení jedině znám byl, totiž Pavla Židka doktora na několika universitách „Zpravovna“ podaná králi Jiřímu 1471., doznal od přísných kritiků odsouzení. Než nesmíme zapomenouti, že na dvoře krále Jiřího nebyli jen katolíci, ale více zarytých utrakvistů, kteří straně pod jednou valně nepřáli. A kdyby byl Židek psal nepravdu, jistě by byli proti němu vystoupili. Že činí sv. Jana děkanem Všech svatých, ač jím nebyl, není tak velkou chybou, aby proto žádné víry nezasluhoval. Máme zkušenost, že když se cituje z paměti, tato často selže. Tak hned po smrti Janově r. 1394. citoval písař akt-soudu konsistorního z paměti a udělal Jana z Pomuku arcijáhmem pražským, kdežto byl arcijáhmem zateckým. (Tadra: Soudní akta VII., str. 142, číslo 36.) Děkan Jan z Krumlova citoval také z paměti rok úmrtí Janova a omýlil se o 10 let, jak jsme hned na začátku podotkli.

Nemáme tudíž příčiny, bychom Pavlovi Židkovi nevěřili, ač nebyl povaha stálá. Neboť kdybychom v tak přísný soud vcházeli se všemi kronikáři, neobstál by taktéž Vavřinec z Březové, pisatel kroniky husitské; neboť i on byl povaha nestálá, ale i zistěná a lstná, hledaje vždy beneficium, a když je dostal a do roka se měl jako pouhý klerik dáti vysvětit, opustil faru, aby mohl přijati novou. A tak činil od r. 1391., kdy dostal faru Lounskou od krále Václava, až do doby, kdy odešel do diecése litomyšlské do Slepotic 1407. 18. srpna, kterou vyměnil za oltářnictví P. Marie v kostele sv. Mikuláše na Starém městě pražském. (Emler VI., 219.) A podobně jest to u mnohých jiných kronikářů. Židek praví: Když měl (král Václav) zlé domnění do své paní a ona se zpovídala mistru Johánkovi, děkanu u Všech svatých, i přišel k němu král, aby mu pověděl, s kým přebývá, a když děkan nechtěl jemu nic praviti, kázal ho utopiti. Potom přeschla řeka a když lidi pro mlýny neměli chleba, počali proti králi reptati. A to počátek zlého. (Čas. Č. Mus. 1827., 4, str. 91.)

Pozoruhodna jsou slova mistr Johánek. Toto zdrobnělé slovo ukazuje na generálního vikáře, jak jsme je nahoře podle Tomka uvedli a na vyschnutí řeky Vltavy, které současná kronika Lipská (Höfler Gesch. d. h. Bew. I., 7.) dokládá, a to výslovně k roku 1393., kdežto Pavel Židek žádného roku neuvádí.

Ještě krátce jest nám se vrátiti k vývodům Eduarda Reimana, který na str. 225—237. posměšně provází úctu k tomuto světcu, ukazuje na to, jak legendy o něm přibývá. Krátce jen podotýkáme, že ráz pověsti o mužích znamenitých se mění časem, a to u každého bez výminky, i když tito svatě nežili. Že té legendy obyčejně přibývá, to jest, že se obohacuje takovými údaji, které lidská duše přijímá dle

rozličné nálady a která tkví v duši národa, jest zcela přirozeno povaze lidské. Ještě dodnes mužové znamenití lidu jsou živi a chodí po světě a objeví se v okamžik, kdy toho bude nejvýše potřeba, ač již dávno umřeli.

Obraznost lidu oprádá život těchto znamenitých mužů rozličnými zkazkami až do dnešního dne. Ký div, že muž, který tak neobyčejně, hrdinsky a nevinně trpěl, stal se miláčkem lidu, pokud tento zůstal katolickým.

Námitka IX.

Jesuité zavedli úctu sv. Jana Nepomuckého, aby potlačili úctu M. Jana Husi.

Námitka tato není tak stará. Sahá do let padesátých minulého století. Původcem jejím stal se Tomek, ač sám nechtěl, když sepsal život sv. Jana Nepomuckého a v něm hájil, že Řím prohlásil jinou osobu za svatého, nežli generálního vikáře Jana. Hned, a to správně, soudili lidé: když tomu tak, že žádný pramen o Janovi utopeném v r. 1383. neví, tedy ho vůbec nebylo. Tak napsal Dr. Abel, že jesuité učinili z Husa sv. Jana Nepomuckého a Eduard Reiman, výše dotčený, taktéž jesuitovi Balbinovi přiřkl zásluhu, že jeho přičiněním byla učiněna osoba svatou, která nikdy neexistovala, aby byla protivníkem evangelické víry. Již tento rozpor v náhledech dvou čelných odpůrců znamená jejich nepravdu. Na tuto nesvědomitost ukázal již K. Höfler v předmluvě k I. svazku spisu „Geschichtschreiber der husitischen Bewegung“.

My však máme před příchodem jesuitů do Čech r. 1555. tolik pramenů před rukama, že můžeme ji stopovati od jeho utopení a není nám zapotřebí slevovati několik set let, jak posměšně vykládá jeden

známý odpůrce úcty svatojanské, dekret papeže Urbana VIII. „de cultu ab immemorabili tempore“ (o úctě od časů nepamětných).

Sv. Jan Nepomucký ctěn byl hned po své smrti. V úředních pramenech sluje obyčejně Jan blahé paměti. Jinak mluví arcibiskup Jan z Jenšteina ve své žalobě papeži Bonifaciovii IX., nazýváje ho mučedníkem svatým. (Dr. Jan Zítek v Čas. pro kat. duch. 1909., str. 327.)

Tak nazývá ho životopisec arcibiskupa Jana z Jenšteina, kanovník řehole sv. Augustina v Roudnici: ctihodný Jan, tehdejší vikář v záležitostech duchovních milostí Boží mučedníkem se stal. (Pram. děj. čes. I., 401.) Životopis tento psán jest v r. 1400 až 1402. Sem patří i slova Ludolfa, opata téhož řádu augustianů kanovníků v Zahani, které jsme v námitce IV. krátce podotkli, ač slova svatý mučedník tam nestojí, přece chvála jeho, jakožto milého Němcům i Čechům ukazuje na jeho úctu, kterou požíval.

Odtud až do r. 1480.—90. nemáme zpráv o úctě sv. Jana. A není divu. Přední obránce víry katolické, vždy věrná kapitula svatovítská, trávila za válek husitských ve vyhnanství. Rukopisné paměti její ukrývaly se brzy v Bezdězi, Žitavě, Karlštejně, Krumlově a Plzni za dob krále Jiříka. Jen krátká doba panování Ladislavova jest vyňata ze svízelů a nesnází její. Že se tímto mnoho pramenů dějinných ztratilo, jest prokázáno. A přece nalezl se vzácný doklad úcty svatojanské z té doby. V inventáři, který vydán byl od kanovníka Dr. A. Podlahy ve spise „Poklad svatovítský“, str. LXXXIV., čteme, že kolem r. 1480. měla kapitula kalich stříbrný se zlaceným uzlem a nápisem na podstavci: „in honorem beati Iohannis Pomuk“. (Ke cti blahoslaveného Jana Pomuka.) Byl pak kalich ten chován nad kaplí svatováclavskou, že kapitule na něm zvláště záleželo. Kalich ten jistě

před r. 1480. byl majetkem kapituly. Zde tudíž zřejmě nazývá se Jan blahoslaveným.

Jiný důkaz, že dávno před příchodem jesuitů pokládán jest za blahoslaveného, jest rejstřík kapitulního archivu, ve kterém platy a majetek kapituly na domích v městech pražských obsaženy jsou. Nalézají se v archivu též kapituly pod čís. XXXV. 29, na str. 3b., kdež stojí psáno: *Litere super domo Stiborii de Hradezano, quam Wenceslaus Radecz inhabitavit cum turribus in acie, ubi itur ad hospitale, nunc vero prepositus Pragensis eam tenet.* (List na dům Stibora z Hradčan, ve kterém bydlil Václav Radec [který byl 1380. sekretářem arcibiskupa, 1380—4. kanovníkem a arcijáhnem boleslavským, 1385—1409. děkan sv. Apolináře a 1410—18. kustos pražský (Tomek V., 2. vyd., 134., 146.)], s věžemi na rohu, kudy se jde ke špitálu, nyní drží jej probošt pražský.) Na tomto místě jest nějaká písmena rozmazaná a nečitelná. Po té následuje: *beatus Iohannes de Nepomuk me fecit* (též Tomek, *Základy místopisu praž. hr. 144.*). Dům tento stojí na západní straně náměstí hradčanského, nyní č. 66. Ovšem, že dávno přestavěný a zjinačený. Záznam ten nás poučuje, že tento dům dal vystavěti Jan z Pomuka, po něm jej držel Václav z Radce, dozorce stavby chrámu sv. Víta, 1403. jeden z administrátorů arcibiskupství po smrti Olbrama ze Škvorče. Za času, kdy tento rejstřík sdělán jest, a to bylo po r. 1510., poněvadž se v něm nejvyšší kancléř Albrecht Libšteinský z Kolovrat připomíná zemřelý, držel jej probošt pražský. Písař, který tento rejstřík sestavoval, našel ji v starší předloze. Též jméno Nepomuk ukazuje svou formou na dobu Vladislavovu.

Jisto jest, že sv. Jan byl ctěn hned po smrti a mnohem dříve byl pokládán za muže blahoslaveného, nežli jesuité do Čech přišli.

Co známe té doby ze života sv. Jana Nepomuckého.

Proč jsem pojal do života zprávy, které v bula kanonisační se nenacházejí a že jsem k tomu byl oprávněn, vysvětleno již nahoře, že bula nechce vypravovati život světcův celý, nýbrž že jen několika slovy chce pověděti o ctnostech jeho. Dále i spis Prospera Lambertiniho, potom papeže Benedikta XIV. o svatořečení, dílo dovoluje opraviti chyby, které se časem vloudily v životy svatých.

Jan z Pomuka, syn někdy Volflinův, po prvé přichází jako veřejný písař 22. prosince 1372. (Borový, Libri erectionum, 89.) Žádné starší datum z jeho života dosud se neobjevilo. Tehdáž byl klerikem, měl tudíž svěcení nižší a dle slov syn někdy Volflina soudíme, že byl otec jeho 1372. 22. prosince mrtev. V letech 1350.—60.—70. byl v Nepomuce rychtářem Volflin. Soudíme tak z rukopisu v klášteře cisterckém v Oseku, z něhož Palacký (Formelbücher 251.) výňatky uveřejnil. Tento rukopis obsahuje formuláře různých listů, nejvíce vydaných od opatů kláštera Pomuckého, kteří jsou ale psáni začátečními písmenami E, H. Známé pak z listin 1355. a 1356. opata Ebrharda. (Borový, erect. 10. Tadra, Zbraslav, str. 90. a 93.) Po něm byl opatem Jindřich, 1356. 26. září (Monum. Vaticana 206.), který vládl až do r. 1363. 23. října (Emler, conf. I., 24.) a po něm Heřman 1363.—67. (Emler, conf. I., 24, 55, 94.) Týkají se tedy zápisy formulí buď Jindřicha, aneb Jindřicha i Heřmana. Po Heřmanovi následoval Gerlak, který 1371. po prvé se jmenuje. (Tingl II., 48.) Také některé formule jsou výňatky městské knihy Nepomucké, v nichž nejen konšelé, ale i rychtář Volflin se jmenují. Poněvadž i jméno, i doba, i místo se shodují s okolnostmi Jana z Pomuku, soudím, že

tento rychtář Volflin byl otcem našeho oslavence. Úplné jistoty by nám mohl poskytnouti ztracený archiv kláštera Pomuckého, který byl až do r. 1583. 18. dubna uchován v mateřském klášteře v Ebrachu a toho roku odevzdán císařskému úředníku Sebaldovi z Flavna. Obsahoval papežských listů 15, latinských na pergameně 196, českých 17, a tři urbáře (Giltbücher). Dálo se odevzdání v Norimberce. Zdali zůstal tam, anebo zdali přenesen byl jinam a kam, není známo. Archiv místodržitelství nemá ničeho a dle úsudku archiváře Köppla mohl by býti v archivu říšského finančního ministerstva ve Vídni.

(Prošba má k bývalému ministru Dr. Rezkovi minula se cílem. Jednak odchod ministrův, jednak jiné poměry, o kterých mlčeti prozatím jest příkazem nutnosti, zabránily mi další pátrání; neboť má duchovní správa a tenké příjmy nemohly mi zjednati prostředků k cestě do Vídně.)

Roku 1373. jest písařem kanceláře arcibiskupské. (Tadra, Soudní akta I., 86., 180.) 1376.—80. prvním písařem (protonotarius) generálního vikariátu. 1380. 9. října byl již farářem u sv. Havla na Starém městě pražském. Téhož roku byl vysvěcen na kněze; den a měsíc nejsou známy. Staré zápisy svěcenců, které ještě za Pešiny se nalézaly v archivu, zmizely. Faru dostal provisi papežskou, ač náležel patronát proboštům svatovítským. Zachoval se list (arch. kap. XIV., 13.), jímž kvituje farář u sv. Vojtěcha pod Vyšehradem a kanovník pražský, který sbíral užitky a důchody obroční pro komoru papežskou na místě a k ruce vrchního sběratele, biskupa Páva Poliňanského, téhož Jana, faráře svatohavelského, ze zaplacených 14 kop gr. čes. jménem polovičních příjmů ročních (medii fructus annui, jakž tehdy obyčejem bylo) pro ty, kteří obročí nějaké milostí papežskou obdrželi. Zachoval se inventář kostela svatohavelského, 8.

září 1381. od něho zhotovený, který jest vzácnou památkou jeho svědomitosti pastýřské. (Borový, Libri erectionum, str. 345.—9., česky vydán v Methodu 1883., str. 1.—4.)

Od 1383.—87. trval na studiích práv v Padově. R. 1386. stal se tam rektorem ultramontánů, t. j. studujících, kteří pocházeli ze zemí na sever za Alpami. V říjnu téhož roku povýšen na doktora dekretů (neb církevního práva). (Tadra: Styky Čech, 267.—271.) Za jeho nepřítomnosti zastával ho na faře svatohavelské od 20. prosince Kuneš, 1383. (Tadra, Soudní akta II., 197.) Z Padovy navrátil se na zimu 1387. do Prahy a dal se zapsati na fakultu právnickou za rektorství Smila z Vícova. Jmenuje se kanovníkem sv. Jiljí. Obvyklá taxa jedné kopy gr. byla mu z milosti darována. (Monum universitatis II., str. 3.)

Důvěrou zvláštní poctil jej arcibiskup Jan z Jenšteina, učiniv jej svým vikářem generálním. Po prvé přichází 20. září 1389. a téhož roku 1. října jest kanovníkem vyšehradským. (Borový, Libri erect., 301.—302.) Zdali volbou se stal kanovníkem vyšehradským, nebo provisí papežskou, není povědomo. Protože ale jeho nástupce v kanovnictví Petr z Jezbořic milostí papežskou obdržel kanonikát s prebendou po něm (Krofta, Monum. Vaticana, 729.), jest pravdě podobno, že i on papežem k prebendě kanovnické se dostal. Z doby této až do 14. března 1393. jsou všechna akta, která vycházela z konsistoře a z moci arcibiskupské, znamenána jménem jeho. (Tingl V., 158.) Při rozepři o faru ve Svárově 24. března 1393. jest na okraji napsáno v III. knize soudní (Tadra, 125.) Nicolaus Puchnik vicarius et Io(annes) P.(omuk) die XX. diem suum clausit extremum, cuius anima requiescat in pace. (Mikuláš Puchnik, vikář generální a Jan Pomuk 20. března skončil život svůj, jehož duše odpočívaj v pokoji.)

Ještě 25. srpna 1390 vzdal se fary svatohavelské, směniv ji za arcijáhenství žatecké, a to proto, že dvě obročí s duchovní správou spojené nechtěl podržeti, jakož zákony církevní kázaly mu. Touto směnou s Linhartem, arcijáhnem žateckým, stal se členem kapituly svatovítské jako kanovník bez prebendy a zůstal jím až do své smrti dne 19. března 1393, neboli dle počtu staršího u večer toho dne již se počítal den 20. března, jak onen zápis z knihy soudní napřed psaný o tom nás poučuje.

Z dlouhé žaloby arcibiskupa Jana z Jenšteina uvedeme zde mučení a smrt jeho...

Sero autem facto ligatis manibus et pedibus omnium (Mikuláše Puchníka, Bohuslava z Krnova, děkana kapitulního, Něpra z Roupova, hofmistra arcibiskupova, Václava, probošta Míšeňského a Jana, generálního vikáře) in conspectu suo tortori fecit trucidari eos ipseque manum solus et ignem ad latera vicarii et officialis et cetera loca apposuit, uni tantum scilicet preposito Misnensi parcens et militi, quem in alio loci detinebat eosque sub. mergi mandavit omnesque iam submersi fuissent, ut dicitur, nisi publici notarii in presencia promitterent et iurarent, tunc uel postea nunquam se captivos dicere esse nec martirisatos et prout michi innotuit, eciam ut iurarent ei, quod uellent contra me episcopum stare. Ipsi uero metu perterriti, autequam submergi velleut, instrumentum publicum confici mandarunt et prout dicitur propriis iuramentis astrinxerunt, sicque ipsi dimissi suut.

Solus uenerabilis Iohannes doctor et vicarius meus in spiritualibus post dirum martyrium et combustum latus, propter que ulterius uiuere nullo modo potuisset, ad submergendum per uicos et plateas ciuitatis publice ductus ligatis post tergum manibus, os eius quodam ligno aperiente ligatisque ad caput

pedibus ad in star rote de ponte Pragensi, hora noctis quasi tertia in flumen proiectus est et submersus. (Zítek Jan, Č. K. D. 1909, str. 329.)

Na večer dal svázati ruce a nohy, všech, a u své přítomnosti odevzdal je katu k mučení, sám pak páčil boky oficiála a jiná místa, jediného probošta Míšeňského ušetřiv a hofmistra Něpra, kterého jinde držel ve vazbě a kázal je utopiti a byli by bývali utopeni, kdyby nebyli podepsali list veřejného notáře a přísězně uznali, že tehdáž ani potom nikdy nebyli vězněni ani mučeni a že chtějí proti arcibiskupovi státi. Přestrašení podepsali listinu a zapřísahali se, a propuštění jsou.

Jediný ctihodný Jan, doktor a vikář, po bolestném mučení a popáleninách boku, k vůli nimž ni žádným způsobem nemohl žíti, veden byl k utopení po náměstích a ulicích veřejně, s rukama na zad svázanýma, v ústech maje dřevo a nohy do kozelce svázané, s mostu pražského o třetí hodině na noc do řeky hozen jest a utopen.

Legenda o sv. Janu Nepomuckém.

Jak jsme hned s počátku tohoto spisu podali krátký nástin kanonisačního procesu sv. Jana Nepomuckého a v dílu pátém, který obsahuje dodatky jeho, zdůrazněno bylo od žadatelů kanonisace, že žádných jiných pramenův o životě světcově není, nežli kodex Cod. arch. XXII. a Zprávovna Pavla Židka v archivu kapitulním a v ostatních archivech pražských jesuitů a universitní knihovny, nastala nutnost, nedostatek životopisných dat vzíti odjinud. A tu byl namítnut životopis Balbinův, který od žadatelů — kapituly svatovítské — byl označen jako spolehlivý. Řím se tím nespokojil, ale žádal ověření zpráv Balbinových, jakož i osoby Balbinovy od generála řádu jezuitského, protože sám Jan Franchelluccius, patronus causarum

sacri palatii apostolici, a který odpovídal na výtky promotora fidei, když se jednalo o to, kdy vyschla řeka Vltava, proti Dubraviovi, který vyschnutí řeky vzal z pramenů současných a že po utopení generálního vikáře (v originálu stojí suffragana, jelikož kapitula nebyla s to rozeznati, že tehdáž nebyl generální vikář totožný se světícím biskupem, jako za času svatořečení byl světící biskup a generální vikář jednou osobou) stalo se jen jednou, uznal: *assertionem Balbini in simplici vagae praesumptionis ratiocinio fundatam nullius roboris esse.* (Tvrzení Balbinovo založeno jest v prostém domnění rozumu kolísavého a nemá žádné moci průkazné. [IV. díl, str. 29., čís. 72., Kanonisačních akt.]) Proto také úmrtní rok z Balbina nebyl vzat a ještě některé menší zkazky, kp. učení jeho v Žatci.

Ovšem to, čím lidová mluva kráší životy svatých (viz o tom Dr. J. Sedláka Legendy hagiografické v Hlídce literární 1906, str. 35, 92, 196), vzato jest i do kanonisační buly.

Z mládí Janova již narození jeho vypravuje se způsobem, který jest napodobenina Jana Křtitele. Z rodičů věkem sešlých, syn jediný na prosbu zvláště matky a na přímluvu Panny Marie darovaný.

Legenda jest, že sloužil při oltáři mnichům v klášteře Pomuckém. Spíše by bylo ve farním kostele Nepomuckém, obojí není zjištěno.

Studia v Praze mají historickou cenu, patří tudíž k životopisu, kdež jsme i dle let zjistili.

Že byl výtečným kazatelem, v chrámu Panny Marie před Týnem, není sice současnými prameny pověřeno, ale pravdě podobno proto, že kapitula vyšehradská měla tam jistá práva, ale zdali ještě od r. 1389—3, nemůžeme zjistiti.

Také pouť do Staré Boleslavi, jeho návrat, spa-

tření krále Václava, poslední kázání na text: „Maličko a neuzříte mne“ jest okrasa řečnická, ale není potřebná životu světcovu.

Nabídka biskupství Litomyšlského a proboštství Vyšehradského patří opět mezi legendy. Nezištnost jeho, doufám, provedli jsme v oddílu námítky V.

Jsouť ovšem všechny legendy, které jsme probrali, takového rázu, že nic pověřivého, ani víře škodlivého neobsahují. Proto také byly dány do kanonisační buly a nikdo rozumný se nad tím nepohorší. A dány tam byly a přijaty proto, že Balbina bylo líčeno jako miláčka císařova a mnohých císařských dvořanů.

Na konec slušno jest spravedlivě souditi o jednání kapituly svatovítské a brániti ji proti výtce Eduarda Reimana, jako by ona byla životopis sv. Jana Nepomuckého zfalšovala. My dnes víme, že Václav Hájek z Libočan, který píše o dvou Janech z Pomuku, byl původcem toho, že kapitula držela se slov jeho, čímž vzniklo zdání, jakoby osoba neexistující byla za svatého prohlášena. Proti tomu jest uvážiti, že od dob Hájkových až po Gelasia Dobnera nikomu ne-
napadlo zkoumati věrohodnost Hájkovu. On platil za královského kronikáře a to postačilo, že nikdo o jeho zprávách nepochyboval. Proto vytýkati kapitule, že ona životopis Jana Nepomuckého zfalšovala, jest zapomínati, že svatořečení nedálo se za doby, kdy každá zpráva historická přísně se váží, jako jest a byla doba od císaře Josefa II. až do dnes. Neboť kdyby byl tento přísný kritik žil v roce 1727, zdaž by měl tak vytríbené poznání jako r. 1872? V historickém poznání byli všickni členové její na tom stupni, v jakém byla doba jejich.

Úmrtní rok sv. Jana Nepomuckého v kanonisační bule.

Rok 1383 v bule uvedený pokládá se vůbec (až na nepatrné výjimky) za rok smrti světce. Důvody, proč se tak děje, jsou hlavně dva. První jest, že tento rok před i po kanonisaci za rok úmrtní byl považován. Důvod ten sám o sobě byl by slabý, dokud by se nenašel stvrzený autenticky, to jest buď od kongregace ritů, aneb od některého člena soudu při kanonisaci.

Důvod druhý, vzatý z buly samé, má však váhu velikou. Neboť tato bula v odstavci IV. zní: *Haec prima in viro Dei sanctitatis praeludia absolutam consummationem aliunde acceperunt, ubi pro custodiendo sacramenti poenitentiae sigillo nulla humana vi reserando animam suam ponere non dubitavit. Etenim labente anno domini millesimo trecentesimo octogesimo tertis ... a celý odstavec buly V. uvádí násilné skutky Václavovy a mučení Janovo a končí: ... noctuque manibus et pedibus vinctus ad pontem Moldavae Pragae praeterfluentis deductus in subjectum flumen praecipitatur. Spojka: eteum vysvětluje a odůvodňuje mučednictví Janovo a co předcházelo před ním a končí shozením ho do řeky Vltavy. Ačkoliv rok 1383 s počátku naznačený budí zdání, jakoby náležel k větě... Václav, zabředlý v nepravosti, to způsobil, že královna brala útočiště k zpovědníku svému Janovi, a rok úmrtní bychom očekávali spíše na konec odstavce V., aneb aspoň určitější vymezení smrti jeho v ten smysl ... eodem anno... praecipitatur, neváháme uznati tento důvod za tak vážný, že se nechceme od skoro obecného mínění odchýliti, že rokem 1383 rok úmrtní míněn jest.*

Tímto vročením stala se v bule kanonisační chyba, která zaviněna byla znalci, kteří pod přísahou vydávali svědectví, že záznam v rukopise XXII. současný jest

š mučednictvím Janovým. Otázka jest: pozbývá osoba, o kterou se jedná, práva, aby mezi světce počítána byla?

Že jest dovoleno chyby a báchorky, které se časem vloudily do legend svatých, opravit, děje-li se to s náležitou opatrností, dovodili jsme již ze spisu papeže Benedikta XIV. „De servorum Dei beatificatione pars II. caput 13. pag. 80. Vedle toho důvodu, který by sám svou váhou stačil, aby námitku odpůrců zmařil, poněvadž pochází od samého papeže, jakožto nejvyšší autority církve, chceme zde poukázati na jiné důvody z dějin a praxe církve.

1. Církev ctí mnohé svaté, jejichž rok úmrtní není povědom. Kdyby platil náhled odpůrců, že nesprávným rokem úmrtním přestává býti osoba svatou, musili bychom celé řady světců ze seznamu vymýtit, i samé apoštoly, o jejichž roku úmrtním buď nevíme, anebo učenci jsou o něm v rozporu.

2. Církev vedla hned od počátku seznamy, zvláště mučedníků, zvaná martyrologia, přesné udání roku, měsíce a dne nebylo nikdy věcí hlavní, nýbrž toliko vynikající ctnosti, utrpení pro víru a svatý konec života.

3. Mnohé životy svatých mají označená léta umučení a blažené smrti, ale nikoliv po způsobu, jakého žádají odpůrci, nýbrž všeobecně: *passus est sub finem saeculi tertii, anteb martyrion subit sub Diocletiano, regente s. Urbano primo martyrio affecta* (svatá Martina). Příkladů těch jest taková hojnost, že by bylo zbytečno uváděti jich více.

4. Církev jest starší než letopočet křesťanský, který počíná od narození Syna Božího. Původce jeho jest mnich Diviš Malý, který žil v první polovici VI. století. (Slovník Riegrův II., 191.) I tento letopočet, který byl všeobecně přijat teprve v X. a XI. století, jest dle některých učenců nesprávný. (Palacký, Rad-

hošt II., 68., 69.) Je-li tomu skutečně tak, jsou tudíž všechny životopisy s určitým letopočtem nesprávné. Touto domnělou chybou existence osoby, o níž se jedná, neběře se v pochybnost.

5. Církev neprohlašuje svaté, aby nás učila letopočtu, nýbrž aby nás upozornila na přátele Boží a na vzory k následování ctností, které se na svatých spatřují.

6. Neomylnost církve vztahuje se na věci víry a mravů se týkající, ale ne na otázky čistě vědecké. Chronologie (určení času, kdy kdo žil) jest věda pomocná dějezpytu, to není třeba ani méně učenému dokazovati.

Kláster Pomucký.

Založení cisterckého kláštera Pomuckého rozličně se klade. Nejjistější, protože z věrohodných současných pramenů čerpaný, jest rok založení 1145. (Janaushek Leopold, *Origines cistercienses*, str. 83.) Jen den se rozdílně udává: 3. června (IV. Nonas junii) neb 26. června (VI. calendas julii). Mniši přišli z kláštera Ebrachu v Horních Frankách (ibidem, str. 13.), který o 20 let dříve založen jest a rozkvetl tak, že brzy vyšli z něho kolonie mnichů do Langheimu v Bavořích, odkud asi dva měsíce dříve, nežli Pomuk, přišli bratři do Plas, kterýžto klášter Vladislavem II. hned s počátku bohatě nadán jest.

Kdo jest zakladatelem Pomuku, neví se. Že byl to rod panujících Přemyslovců, jest jisto, poněvadž v pozdějších dobách za Václava IV. nazývá jej tentýž král klášterem naším. Že by ho založil Bertold z rodu Šternberského, jest nejapná smyšlenka, která povstala v té době, kdy rod Šternberský držel panství Zelenohorské s většinou statků kláštera Pomuckého.

I proto nemůžeme Šternberky míti za zakladatele, protože v roce založení 1145 o rodu tom není jistoty a teprve první začátky jeho dají se stopovati o celé století později, za krále Václava I. Někteří připisují založení kláštera Pomuckého bratru Vladislava II. Jindřichovi, jiní Vladislavovi II. samému. O tom by mohlo býti rozhodnuto jen tenkrát, kdyby se našel od r. 1583 ztracený archiv jeho, který v Norimberce odevzdal Jan Raab, obroční kláštera Ebrachu, Sebaldovi z Plavna, JMC. komornímu radovi císaře Rudolfa II. Byloť v něm 15 papežských privilegií, 17 českých a 196 latinských listů, veskrze téměř na pergameně, s třemi činžovními registry (neb urbáři).

Co víme bezpečně o tomto znamenitém klášteře, jehož trosky tvoří nyní celou vesnici Klášter zvanou pod Zelenou horou, jsou zmínky z cizích listin většinou klášterských, kde opatové téhož kláštera jako svědkové přicházejí. Ještě Berghauer shledával v ruemech jeho nápisy, opata Ebrharda Pavla a Bertolda, ale již necelé a porušené. Při své návštěvě toho místa viděl jsem dvě kamenné rakve, obdélník tvořící, kde pro hlavu mrtvoly vytesán byl v povýšeném kameni otvor. Ležely v tamější zahradě pod Zelenou horou, kterou protéká potok. Rybník nad tímto potokem ukazuje ve splavu z čtverců žulových gotické tvary. Skoro každý domek této vesnice má něco ze starého staviva bývalého kláštera. Hřbitovní kostel sv. Markety má na straně jižní ozdobný portál a ve zdech hřbitovních spatřují se malá a úzká ostění oken raně gotických. Zbytky kostela klášterního, křížovou chodbu nemohl jsem pro krátkost času sledovati. Ovšem, že by jen soustavným kopáním mohlo se dosáhnouti obrazu věrného dávného tohoto bytu cisterckých mnichů. Pokusíme se nejprve sestaviti ze zjištěných pravých listin řadu opatů a bratří kláštera a potom držbu statků, které válkami husitskými byvše od českých králů zastavovány, konečně, když kolem 1570 celý klášter vymřel, staly se zpupnými statky těch kterých rodin šlechtických.

I. Řada opatů a kněží jeho.

Kdo byl prvním opatem bratřiny mnichů z kláštera Ebrašského vzaté, není známo. Rukopis Schnellův o klášteře Plaském (v klášteře nyní Oseckém chovaný) zmiňuje se o nekrologiu Plaském starém, že první opat zval se Ivo. Jelikož ale letopisy kláštera Plaského také za prvního opata Plaského prohlašují Ivona, pokládám zmínku Schnellovu za omyl, leč by se tento nekrolog našel a údaj jeho potvrdil.

První bezpečně známý opat jest Konrád, který jest svědkem darování Újezda u Suché, Trnové, a řeky Mže klášteru Kladrubskému knížetem Soběslavem II. 1177 (dle Erben. Regest. 1176), (Fridrich I., Codex diplom., 246.). Druhý Heřman, opat Pomucký, nalézá se na listině 1188 jako svědek, kdy vévoda Fridrich dává špitálu sv. Jana Jerusalemského vesnice, druhy od Hroznaťy, bratra Meškova z Peruce dané. (Fridrich, Codex dipl. I., 293. Erben I., 182.)

Třetí jest Hartmuth 1219, opat, který jest svědkem listiny krále Přemysla Otakara I., ve které tento slibuje papeži Honoriovi III. poslušnost a žádá o poslání legáta papežského do Čech. (Fridrich, C. D. II., 161. Erben I., 283.) R. 1224 4. října týž papež Honorius III. ustanovuje k volbě nového biskupa pražského po smrti Ondřejově opata Nepomuckého, a opata Ostrovského kláštera benediktinského (u Davle) a probošta Olomouckého. (Fridrich, C. D. II., 251—3. Erben I., 318.) Jméno toho opata není naznačeno. Snad to byl ještě Hartmuth, ale jistoty o tom není. Taktéž 1234 20. dubna nařizuje papež Řehoř IX., aby opatové a představení klášterů jen stolici apoštolské, aneb biskupům pražskému a olomouckému poddaných, shromažďovali se na vhodném místě k slavení kapitoly. (Jmenovala se kapitola hromada opatů a bratří volených z jednoho kláštera k poradám o kázní a správě řádové shromážděných.) (Erben, Reg. Boh. I., 393.)

R. 1239 17. prosince koupil od kláštera Pomuckého Reiner, opat Kladrubský, část vsi Dnešic. (Erben I., 453.) Trh sám mohl se státi dříve, protože toho udaného roku stvrzuje král Václav I. držbu kláštera Kladrubského za opata Reineru. R. 1240 23. ledna Jindřich, opat Pomucký, volán jest do Salcpurka spolu s Arnoldem, sklepníkem, a Jindřichem komorníkem kláštera svého děkanem Pasovským Vojtěchem Če-

chem, který hrál znamenitou úlohu v zápase papežství s císařským rodem Hohenstaufů v letech 1240 až 1258. (Tadra, Styky, 177. a Erben, Reg., 459. a 460.) Za Václava I. byl opatem Berenger, ale neznáme rok, kdy panoval. Dostal od krále tu milost, že poddaní kláštera nepodléhali soudům krajským a pražskému, nýbrž že mohli býti od soudců opatem ustanovených v trhových místech Nepomuku a Blovicích souzeni. (Emler, Reg. Boh. II., 1072.) Po něm se připomíná opat Bertold. R. 1250 16. března jest svědkem prodeje Pretoky od biskupa Olomouckého Brunona, opatovi Sedleckému. (Erben I., 578.) R. 1251. 8. března svědčí, že Mistr Diviš, probošt Vyšehradský a kancléř králův, vyměnil některá pole pod Petřínem vedle dvoru kláštera Plaského, za dva ostrovy pod Vyšehradem (Emler II., 1164.) a 1252. 1. února jest svědek listiny krále Václava I., kterou tento osvobozuje poddané kláštera Plaského od pokuty za poranění. (Erben I., 595.) R. 1262. připomíná se opat Gebhard. (P. D. Č. II., 357.) R. 1287.—95. vládl opat Jan, a sice 1287. 11. května jest Jan opat spolu s W. opatem Ebrašským, Arnoldem, opatem Žďárským a Šimonem, opatem Vyzovickým na Moravě rozhodcem pře mezi klášterem Tišnovickým a opatem Velehradským ve příčině opatření správce onoho kláštera Tišnovického. (Emler II., 603) R. 1292. 2. dubna jest též opat svědkem prodeje Nemeslovic, které prodává Pavel, opat Hradiště (Mnichova) Heidenrikovi, opatovi Sedleckému. Byl pak Jan dříve opatem ve Žďáře. (Emler II., 675.) Taktéž 1294. jest svědkem, když Konrád, opat Velehradský, rozdělil domy poplatné v Brně mezi kostely sv. Petra a sv. Jakuba tamtéž. (Emler II., 714.) R. 1295. 8. ledna svědčí při prodeji Třemošné a Sence, které prodává Oldřich, probošt královské kaple na hradě pražském, kterážto kaple později se stala kolegiátním kostelem Všech svatých.

R. 1297. 25. května opat Ingebrandus jest mezi svědky, že bula Alexandra papeže, která osvobozuje cistercké kláštery od pravomoci biskupů, nalézá se původní v klášteře Velehradském (Emler II., 753.) a 1299. 1. listopadu opat Jan (zdali předešlý neb jiný) potvrzuje směnu dvora v Křemži, řečeného Novosedly a louku okolo dvora Nové vsi s klášterem Světelským. A opět 1313. 29. srpna jest opatem Ingebrand, který prodává dvůr klášterní, koupený od opata Zbraslavského, Kunovi, opatu Kladrubskému. (Emler IV., 778.) Odtud známe jedině 1329. opata Jindřicha, který 16. ledna t. r. činí smlouvu s lidmi svými z Plánice o poplatky kromě desátků biskupských a berně královské. Devět osob jmenovaných mají 44 hřiven pražských grošů na obec vkládati, aby každý platil podle svého jmění a aby jeden nebyl více obtížen než druhý. (Sdělil Dr. A. Sedláček, školní rada v Písku.)

Teprve věk Karla IV. a Václava IV. dává nám poněkud nahlédnouti do činnosti opatů Pomuckých, které od r. 1355. až do úplného vymření kláštera více známe než za věků minulých od založení kláštera až do císaře Karla IV. Jsouť to právě knihy konsistorní, které založil první arcibiskup pražský Arnošt z Pardubic a které v trojím druhu svém jako knihy konfirmační, erekční a soudní se zachovaly. Ty poskytují zároveň bezpečnou známost, jak velká byla majetnost kláštera a jaký byl vnitřní život v něm.

První známý opat doby Karlovy jest Ebrhard, 1355.—6. (Sedláček, Místopis, 640., 1. Borový, Libri erect., 10. Tadra, Zbraslav, 93. I. Monum. Vaticana, 206.) Po něm Jindřich, 1356. 28. září, až 1362. (Conf. I., 99. Tingl, 126., 189.) Za něho prodal Soběhrd z Žinkov dědinu svobodnou v Žinkově, kterou držel a vzdělával Jakub, člověk páně Soběhrdův a z ní platil ročně 82 gr. Rukojmí byli otec jeho Oldřich, Prostěj a Něpr, bratři z Letin, rukou nedílnou. Zá-

pis do desek dostal se r. 1360., Přísnakových strana O. 1. (Emler, PDZ. I., 428.) Poněvadž ale opat Ebrhard panoval do r. 1357., máme za to, že zápis ten do desk dál se teprve tenkrát, když leta zemská prošla, a to bylo 3 leta a 6 neděl.

Heřman, 1363. 23. října podává faráře do Nepomuka a 1367. 5. listopadu do Zborova. (Emler, conf. I., 24., 94.)

R. 1371. 8. ledna Gerlak. (Tadra, Zbraslav, 146.) 1393. 19. června presentuje do Myslova. (Tingl III., 165.) Opat Jindřich 1396. 21. července až 1408. 26. září. (E. Tingl V., 262., E. VI., 56., 234., 251.) Po něm Gotfrid 1408.—12. (Sedláček Aug., soukromý dopis.) Arnold 1412. 9. srpna (E. VII., 63.) až do 1446. (Reg. Vaticana.)

Od r. 1420. 22. srpna (archiv český II, 189.), kdy král Zikmund bratřím Bohuslavovi a Hynkovi Krušinovi z Švamberka ve 4500 kop.všecka a všeliká zboží opatství kláštera Nepomuckého, totiž města, městečka a vsi, dvory se všemi užitky příslušnými, na zemích orných i neorných, na mlýnách, rybnících etc., nic odtud nevyjímajíc, co k témuž opatství přísluší, s úroky, požitky, kteří z toho kláštera k komoře královské na každé léto vycházeti mají, jménem zástavy zastavil jest k držení, dokudž by jim 5200 gr. nebylo zapláceno: a ty lidi měli při prácích, svobodách a starých obyčejích zachovati, jakož jest je opat držel a zachoval, a osm mnichů řádu řečeného kláštera chovati dlužni jsou a jim slušnou potřebu dávatí bez nesnáze, jakož list šíře svědčí, jehož datum na Horách Kutných. (Hynek Krušina z Švamberka jest ještě 1447. pánem na Nepomuce [arch. č. XIV., 35 a 36.]). Od té doby klášter živořil, ač nescházelo pokusů jej znovu zříditi a vyplatiti. Takový pokus byl, když 1505. 30. dubna, generální kapitula řádu cisterckého poručila opatům kláštera Plaského a Zlaté Koruny,

aby se dali zpravití o vyjednávání mezi pány ze Šternberka a mezi opatem Nepomuckým, který chce od nich nějaké zboží pozemské přijati. Mají takovou úmluvu buď schváliti neb zrušiti. O dalším nějakém vyjednávání nemáme zpráv, a poněvadž král Ferdinand 1529. zapsal Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála 40 tisíc zl. z milosti a postoupil mu zámek Zelenou horu a městečko Nepomuk, kterážto panství pro velezrádu Albrechtovi z Šternberka konfiskována jsou a zároveň přiznal mu ročně 2000 zl. v jistých lhůtách, aby mu je česká komora vyplácela (Gedenkbücher Böhmen, 1527.—31., fol. 103.), nebylo z narovnání obmyšleného nic.

Po Arnoldovi opatu jest probošt Kónrad 1463. a 1467. stal se Linhart Štavka, bývalý opat Nepomucký v Zlaté Koruně opatem, o němž jest žaloba 1468. 14. února (arch. čes. XXI., 353. a 4.), že se jest z kláštera Nepomuckého tajně vykradl, pobrav koně, stříbro i jiné věci z kláštera tohoto, které se jemu zdály. Žaloval tak Zdeněk z Šternberka Janovi z Rosenberka. A to že naň provedeno bude. Jak dlouho trvalo uprázdňení opatského stolce v Nepomuku, aneb zdali následující Vavřinec byl nástupcem, nelze určití. R. 1481. byl tu opatem Vavřinec, který jako přisedící visitace kláštera Zlaté Koruny opatovi Adamovi Plaskému přidělen jest. R. 1519. a 1526. jest opatem Nepomuckým Volfgang, který opět při visitaci Linharta, opata Plaského v Zlaté Koruně jest přítomen. Po r. 1544 byl Matěj Polák opatem Nepomuckým, který 1554 odešel do Zlaté Koruny. Po něm jmenuje Balbin opatem Milka Jana, který takéž 1556 volen od Viléma z Rosenberka opatem v Zlaté Koruně. R. 1562 jest Jan z Tismic opatem. (Winter, Ž. c. 812.) Ještě naposled činí se zmínka o knězi Divišovi, který byl v klášteře sám, nemaje jiných bratří. Tomu vzal patron Šternberk koně, krávy a jiné

náradí hospodářské, proto nemůže zde déle zůstat, nemaje od čeho živu býti. Konečně 1571 při visitaci praví se, že klášter pod Zelenou horou stojí prázdný a opuštěný. (Frind, Kircheng. IV., 323.)

Berghauer ve svém díle Protomartyr poen. I., 27. jmenuje opata Pavla, jehož nápis A. D. M CC... Pan. Abbas v kapli sv. Bernarda a sv. Maří Magdaleny, neúplný, již porušený, žádné jistoty o době jeho panování nedává. Také Otto profes, seděním na Zelené hoře 1435 není jinak znám.

Obraz ten jest plný mezer a nepodává jen úryvkovité zprávy o životě kláštera tohoto. Zmáhal se a rostl a byl snad již v prvních dobách založení svého dobře nadán, ale za Václava IV., počínaje opatem Arnoldem, začíná klesati, až vítězstvím luteranismu v Čechách, když stavové čeští vymohli si uznání české konfese, zmizel úplně, nezůstaviv po sobě než mohutné zdi z žulových kamenů zbudované, které zub času ohlodává, aby zmizely z paměti i s povrchu země.

Vlastní a nejhlavnější příčina byla však, že majetek kláštera stal se zpupným dědictvím Šternberků.

II. D r ž b a k l á š t e r a n a z b o ž í p o z e m s k é m .

Jmění, kterým vládl klášter Pomucký s počátku, neznáme, jelikož ani zakládací listiny, ani zakladatele není vědomost. Že však zboží pozemské nebylo nepatrné, můžeme z toho souditi, že měl za dob Karla IV. a Václava IV. dvanáct farních obročí, které jako patron sám, aneb společně s některými šlechtici obsazoval. Poněvadž u nás v Čechách právo patronátní vzniklo tím, že obyčejně majitel většího statku nadal kostel a farní obročí dostatečnými příjmy buď v místě, aneb v přifařených obcích, můžeme za to míti, že cisterciáci Pomučtí tam, kde sami podávali kněze na obročí farní, vládli větším majetkem, ne-li celou vsí,

aneb městečkem. Jména far, ve kterých měli Pomučtí sami právo patronátní, jsou: městečko, nyní okresní město Blovice. A o něm víme, že bylo celé majetkem kláštera již za krále Václava I. a za opata Berengara. (Emler, Reg. B. II., 1072.) Druhá fara, kterou obsazovali, byla Habartice, a to opět sám opat s konventem. Jen část vsi byla vladyčím statkem. Ostatek náležel klášteru. (Sedláček, Místopis, 201.) Třetí fara byla Kvasenovice u Horažďovic, která od nepaměti byla mnichů Pomuckých. Také čtvrtá fara Mileč byla starodávné zboží Pomuckých. Pátá Myslivo, byla celá jejich a v době 1391 Petr z Těchonic přidává něco klášteru Pomuckému. (Emler, DZP. I., 535.) Těchonice byly tenkrát filiálkou Mysliva, 1377. (Tadra VII., 184.) Šestá fara byla v Nepomuce, ale kněží světští přísluhovali tam a nebyla přivtělena klášteru (incorporována). Sedmá fara Plánice patřila klášteru a není o tom vědomosti, kdy se klášteru městečka dostalo. Z r. 1329 má již výsady od opata Pomuckého Jindřicha. Osmá jest Sborov, též Sborovice zvaná, u Plánice, rovněž staré příslušenství kláštera. Za opata Arnolda, 1418 22. září, vyměněna jistá role kostelní s lukami za jiné, patřící klášteru, když byl Vilém, konvrš kláštera, správcem dvora v Nicově. (Erect. X., K. 10.) Devátá fara Zdebořice, nyní Stobořice a desátá Zdemyslice, nyní Domyslice, jsou taktéž příslušenstvím kláštera od dob nepamětných, Jen u dvou, Vrčení a Žinkovech, dělí se opat a klášter s domácími rody o patronát. Dle záznamu z r. 1360 v deskách zemských Přísnákových O. 1. (Emler I., 428. PDZ.) dal Soběhrd ze Žinkov klášteru Nepomuckému nějaké zboží. Zdali tím darováním stali se spolupatrony fary Žinkovské, neumíme povědět. Není na to širší výpis desk zemských znám.

Teprve zápisy královské, počínaje Václavem IV., na držebnost kláštera Pomuckého vykazují podrobněj-

ší soupis statků jeho, ač neúplně. Za starších dob zachoval se zápis z r. 1239 17. prosince, že Reiner opat Kladrubský, koupil část vsi Dněsic od kláštera Nepomuckého za 300 kop. (Erben, Reg. Boh. I., 453.)

R. 1299 1. listopadu vyměnil opat Jan dvůr v Křemži, zvaný Novosedly, a louku okolo dvoru Nové vsi a čtyry jitra rolí s klášterem Světelským. (Emler II., 795.) Mezi dobrodince kláštera sluší zařaditi 1360 Soběhrda z Žinkova (Emler, PDZ. I., 428.), 1381 Přibíka z Metle, 1384 Oldřicha z Pacelic, 1390 Heřmana z Vilic a 1391 Petra z Těchonic. (Tamtéž, 468, 501, 533, 535.) Rovněž Jan z Velhartic seděním na Heřšteině daroval 5 kop gr. platu za duši svou, otce svého Jana z Velhartic, druhdy maršálka císaře Karla, 1369 9. prosince (Emler, conf. I., 96.) a za duše svých předků u přítomnosti sklepníka kláštera Nepomuckému. (Erect. VIII., J. 3.) Tentýž znova dává dvě kopy platu zvláště za duši Elišky, druhdy manželky Buška ze Zavlekoma (erect. VIII., P. 6.) 1412 1. března. To asi byl poslední přírůstek jmění klášterního. Od té doby neslyšíme více o nějakém nadání, ale spíše o samých zápisech, které se dotýkají vedle jiných zápisů klášterních i Nepomuka.

Již 1398 20. července zapisuje král Václav IV. kaplanu svému Mikuláši z Monstrberka 34 kop gr. platu ročního na klášteře Nepomuckém. Datum v Norimberce (Dr. Sedláček, Zbytky král. register, 53.) 1400 14. července. Týž Václav IV. zapisuje Purkartovi z Roupova 100 kop gr. na berni kláštera Nepomuckého. (Tamtéž, str. 57.) 1401 27. ledna opět Zdeňkovi z Rožmitála zapisuje 100 kop na berni kláštera Nepomuckého, dáno v Písku. (Tamtéž, str. 59.) Taktéž 1401 v únoru neb březnu, 20 kop úroku na berni kláštera zapisuje Bohuslavovi a Janovi z Švamberka. (Tamtéž, str. 59.) Asi 1417 Arnošt, kníže Ba-

vorský, měl zápis na kláštery Plasy, Pomuk, Kladruby, a města Plzeň, Tachov a Klatovy, totiž na platech z nich vycházejících. (Tamtéž, str. 105.) 1420 27. července potvrzuje král Zikmund Pavlovi Ebrzvinovi seděním na Nekomíři zboží, která má zapísána od opatův Nepomuckého a Plaského, a dovoluje, aby Vilémovi z Netunic vložil ves Račice do desk zemských. (Tamtéž, str. 151.)

Všecky tyto zápisy neškodily klášteru Nepomuckému, protože odváděti berni a platy (census) královské bylo jejich povinností. Ale doba, ve které se tak mělo státi, začínala býti Nepomuckým obtížnou, ne-li nebezpečnou. Neboť již dvoje zajetí krále Václava a ještě více nepokoje, vzniklé vystoupením M. Jana Husi, měly ten zlý následek, že platy lidí poplatných nepravdělně se scházely, ač o tom v podrobnostech, týkajících se našeho kláštera, zpraveni nejsme. Teprve 1420 22. srpna (archiv český II., 189.) list s menší pečetí krále Sigmunda podávanou svědčící Bohuslavovi a Hynkovi Krušinovi, bratřím z Švamberka, jimžto 4500 kop gr. a jich dědicům za jich zadržalý žold a škody, jakož s Bohuslavem na to počet skutečně měli a 600 kop gr., kteréž jsou na městě Lounském míti se pravili a to jest v sumě 5200 kop gr., všecka a všeliká zboží opatství kláštera Nepomuckého, totiž města, městečka a vsi, dvory, se všemi užitky příslušnými, na zemích orných i neorných, na mlýnících, rybnících etc., nic odtud nevyjímajíc, co k těmž opatství přísluší, s úroky, požitky, kteří z toho kláštera k komoře královské na každé leto vycházeti mají, jménem zástavy, zastavil jest k držení, dokudžby jim 5200 kop gr. nebylo zapláceno: a ty lidi měli při právích, svobodách a starých obyčejích zachovati, jakož jest je opat držel a zachoval a osm m nich ů řádu řečeného kláštera chovati dlužni jsou a jim slušnou po-

třebu dávati bez nesnáze, jakož list šíře svědčí datum na Horách Kutnách.

Tento zápis krále Zikmunda stal se celému klášteru osudným. Neboť již podmínka vydržovati osm mnichů slušně, byla příliš neurčita a dávala místo libovůli zápisného pána. Ačkoliv se tu praví, že veškeré zboží kláštera se jím bratřím Švamberkům zapisuje, bylo toto částečně již před tím opatem Arnoldem zastaveno.

Sem patří i zástava krále Václava IV., 1419 9. února (archiv č. II., 189. a 190.) na klášterích Kladrubském a Nepomuckém, na 1200 kop z berně královské pro Bohuslava z Švamberka, které měl před tím Arnošt, vévoda Bavorský, jakož výše bylo k r. 1407 povědíno, kterýchžto 1200 kop měly vybrány býti 1419, 1420 a 1421 a poněvadž polovice 1420 22. srpna splacena byla, vzata jest druhá polovice 600 kop do hořejšího zápisu 4500 kop.

Taktéž 1420 (archiv č. II., 471.), Vilém z Netunic okázal list, kterýž svědčí otcí jeho Vilémovi z Netunic, od Arnolda, opata a kláštera Nepomuckého i všeho konventa na rybník Myslevský, ves Strážovice, Lhotu, Malikomeri? — snad Hladomří u Blovic — Blevice městečko, Zdomyslice a list krále Zikmunda s přitištěnou pečetí, kterýž té zástavy opata a konventa kláštera Nepomuckého potvrzuje.

Za opata Arnolda (1412—24) ukázal Smil z Bozkova jménem svým tři listy:

Frvní 1416 (arch. čes. II., 207.) Arnolta opata i konventu kláštera Nepomuckého s rukojměmi svědčící na dluh 270 kop gr. Janovi z Řisutě a ty jemu slíbili dáti s úrokem na sv. Havel příští pod ležením.

Druhý list Vilémův z Košumberka, kvitující Jana z Řisutě z jeho dílu, jehož byl rukojmím vedle jiných za Arnolta opata i konventu kláštera Nepomuckého za 100 kop.

Třetí list 1424, Arnolta opata i konventu klášteřa Nepomuckého s rukojměmi, svědčící na 180 kop dluhu Oldřichovi z Řisutě a Janovi, synu jeho z Řisutě, a z toho mají platiti Oldřichovi z Řisutě osmnáct kop platu do života a po jeho smrti tomu, kdož by ten list měl a jeho dobrou vůli, mají těch 180 kop toliko a jiné věci v tom listu položené mají minouti. (Arch. čes. II., 208.)

Čtvrtý list, Aleny z Řisutě, v němž Smilovi, muži svému dává své všecky listy na právo, buďto na peníze, na platy, nebo na zboží. A praví, že táž Alena má k těm listům právo deskami zapsané.

Taktéž zápis téhož opata Arnolta, který ukázala Marta, Adamova dcera z Podviní, a který svědčí na 150 kop gr. Eufeinii, někdy Adama kramáře manželce, měštěnína Starého města pražského a jeho dědicům. (Archiv č. II., 467.)

Opat Gotfrid, kterého zařaditi můžeme mezi Jindřicha a Arnolta, opaty 1408—1412, prodal panu Anně, dceři Rackové z Plzně, 8 kop gr. platu ročního, komorního do jejího života. (Arch. čes. II., 467.)

Ještě za živobytu Václava IV., Lekeš, trubač, měšťan Nového města pražského, jako poručník sirotků Hluškových, koupil za 90 kop gr., 9 kop gr. platu na Nepomuce a ten plat a majestát krále Václava IV. vložil do desk zemských těmto sirotkům a dal je též vepsati do knih městských, kterýžto plat ještě 1450 23. března na Nepomuce vázl. (Ar. č. XXVIII., 666.) 1437 6. listopadu zapsána jest ves klášteřa Nepomuckého Strhadlo v 60 kopách Janovi Benedovi, měštěnínu města Klatov, od císaře Zikmunda. (Sedláček, Zbytky Register král., 1514.)

Hlavní a největší statky klášterské zůstaly spojené se Zelenou horou.

Prvními byli 1420—1453 bratři Bohuslav a Hynek Krušina ze Švamberka, jichž zápis na 4500 kop

svědčící, jsme nahoře přinesli. Hynek Krušina se připomíná na Nepomuce 1447. (Arch. č. XIV., 35. a 36.)

Po nich známý odpůrce krále Jiřího z Poděbrad, Zdeněk z Šternberka, jehož rod tu vládl nejprve zbožím zápisným, duchovním a komorním, až do r. 1727 s přestávkou neb přerušením, r. 1529. 10. června dává Ferdinand, Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála a synům jeho Zdeňkovi a Adamovi výplatu na zboží kláštera Nepomuckého, a to proto, že Albrechtovi z Šternberka pro velezrádu odňato jest. (Gedenkbuch Böhmen, 1527—31, fol. 103.) Sledujeme zde Berghaura I., 29 a 30, který všechny Šternberky vypočítává, ale o Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála neví.

Zdeněk z Šternberka vládl zbožím zápisným od r. 1471 (dle Sedláčka, Sl. n. 781, XXIV.) až do své smrti, 1476 11. června. Zemřel v Novém městě za Vídní. Po něm následoval Jaroslav, syn jeho. Pochován v Budějovicích, v klášteře. První manželka Zdeňkova byla Anežka z Janovic, druhá Anežka z Hasenburka.

Jaroslav měl manželku Alžbětu z Gerova a zemřel 1492. Ladislav, syn jeho, zemřel 18. listopadu 1521 bezdětek. Albert, bratr, byl spoludržitelem Zelené hory. Po zvolení Ferdinanda I., pustil se do úkladů proti němu, pro kterou věc propadl Zelenou horou 1529. Manželka byla Lidmila z Klinsteina. Adam, syn Janův, obdržel zase Zelenou horu po r. 1530. Manželka Marketa Malovcova z Pacova. Byl 1546—9 purkrabím Karlšteinským, 1549—54 dvorským sudím, 1554—60 nejvyšším komorníkem a zemřel 6. února 1564. Za něho stalo se zboží kláštera Nepomuckého zpupným a vklad do desk zemských 1558 pátek po hromnicích (4. února) zboží tohoto kláštera poučuje nás, co měl buď hned od svého založení, aneb v době Karlově a Václavově získal. Zisk byl

nepatrný, ač dopodrobna neznáme, co dali Soběhrd z Žinkov 1360, 1381 Přibík z Metle, 1384 Oldřich z Pacelic, 1390 Heřman z Vilic a 1391 Petr z Těchonic. Z tohoto zápisu deskového 13. A. 18 vidíme jasně, že statky klášterské byly dobře scelené, prostírajíce se kolem Nepomuku a bližších farních osad, jejichž obročí klášter byl patronem. Málo jich bylo, co byly poněkud vzdálenější.

Pro snazší přehled uvedeme nejprve ty statky, vesnice neb dvory, které měl klášter na patronátních farách, potom dodáme, co mu náleželo v jiných farnostech. V nynějším děkanství Blovickém měl klášter mimo město od starodávna Domyslice, původně Zdemyslice, s kostelem farním sv. Mikuláše. Pod jménem Hladomří skrývá se zápis na Malikomeri 1420 Vilémovi z Netunic, o němž jsme se nahoře zmínili. Klášteru náležely Chocenice (nyní Kacenice), Koutousov a Komorno. Fara Habartice, jejíž podací právo bylo při opatech Nepomuckých celé, ves měla jednoho zemana nepoddaného, většina její byla klášterní. Přifařená ves Kvašlice náležela celá klášteru. Fara Kvasenovice, nyní Kvašnovice, s Maňovicemi a Olšany přifařenými, byly taktéž klášterní. Mileč, druhdy fara s kostelem sv. Petra a Pavla, jest filiálkou děkanství Nepomuckého. Fara a ves Myslivo, s přifařenými obcemi Loužnou, Milžicemi, (dříve Milčice zvané), Nehodivem, Pohořím, Štipoklasy a Polánkou byly příslušenstvím kláštera.

Kolem Nepomuka města měl klášter Bezděkovec, Dvorec, Kozlovice, Kramolin, Maňovice, též ve farnosti Kvasenovické (není jisto, jestli obě vsi klášterním majetkem byly), Mohelnice, Nová ves, Třebčice, Soběsuky, Zahoří a Želvice.

Trhové místo, později městečko Plánice, Kratice, Kvaselice a Vracov jsou taktéž zapsány jako zboží klášterské. Zhorov v době předhusitské, fara jest

nyní filiálkou fary Nicovské. Zdebořice dříve, nyní Stobořice, jest dosud farou, a vedle ní Čihaň, Křížovice, Kocourov a Lhůta byly někdy klášterské. Vrčeň a Žinkovy, fary měly podací pány domácího rodu spolu s opaty Nepomuckými. Přifařené obce Vrčeňské Čečovice, Čmeliny, (původně Štmeliny), Měrcín, Sedlišťe, Srby, Tojice a Zahrádka, dvůr Batovec, slušely klášteru. Též ve farní osadě Žinkovech byly vsi Osobovy, Partoltice a Radochov, majetkem kláštera.

Mimo obvod klášterních 12 far náležely Bolešiny faře Kydlinské, Běluky a Černoves k faře Měčinské, Lukoviště fara Mlázov, Petrovice a Strhadlo (nyní Struhadlo) fary Němčické, Blížanov, Klikačov a Vojovice farnosti Neurazské, Hudčov, Lovčice a Plichtice farou k Nicovu, Zdeslav, nyní fara Poleň, Chvostuly nyní Dubeč, Měcholupy, Novotniky, Rájov neb Jarov a Zhůř patří nyní k faře Prádlo, Strážovice k Těchonicům, Plánička a Skrančice k Zamlekovu.

K těmto vsím a dvorům přičísti dlužno ještě následující, o nichž se nám nepodařilo najíti místo fary neb okresu, ku kterým patří.

Brousek menší a větší, Bzí, Chejlov nyní les, Chotěšovec dvůr, Dehetník, Havránek dvůr, Kozerno, Lbáň?, Lháň?, Malešov, dvorec u Žitína?, Sulov, nyní Silov? u Nepomuka samota, Sudicno neb Šudicno, dvůr Vacíkov a Újezd neb Ujezdec.

Až do této doby byla rodina pánů z Šternberka oddána víře katolické a bylo tudíž na zápisném panství Nepomuckém hleděno k staré víře katolické, ač tato se kryla kompaktáty a přijímáním pod obojí. Když arcibiskup pražský, Antonín Brus z Mohelnice vymohl na naléhání císaře Ferdinanda I. užívání kalicha i u katolíků, nastal další zmatek ve víře. Přijímání pod jednou se ztrácelo a zůstalo obmezeno na malé okresy, v nichž ještě převahovali pod obojí.

Po Adamovi z Šternberka vládl tu Ladislav, komorník arciknížete Ferdinanda, s manželkou Kateřinou z Lokšan, 1563 nabyl polovice Zelené hory a pak měl celou. Zemřel 1566 7. července a pohřben v Nepomuce. Syn jeho Ondřej, na rozumu nezdravý a pikart, dal páliť obrazy a sochy v kostele Nepomuckém. Socha P. Marie, která ušla spálení, darována jest Marii, choti císaře Maxmilianu II., a tato ji dala klariskám vídeňským.

1568 byl ještě Jan, kaplan, v klášteře pod Zelenou horou. (Pažout, 398.)

Toto kazisvětské rouhání popisuje Z. Winter v knize Život církevní, na str. 213. takto: Ondřej ze Šternberka přijel do kostela v Nicově a vida, že „lidé se klaní oltáři“, a svíce lípají, poslal sluhy, kteří vytrhali a pobrali kostelní archy (či skládací oltáře) nejen tu, ale i ve třech jiných chrámech. Pobrané sochy a oltáře spálil pán v pivovaře na Plánici. Ale tím neukončil svou kalvínskou reformaci. Přijel s dvěma valnými vozy žebřinovými před kostel v Nepomuce, když byla neděle. Rychtáři městskému poručil přivésti dva tesaře. Nežli přišli, dal se pán v kostele do práce sám, při čemž musili mu býti nápomocni sedláci, jichž byly vozy žebřinové. Vlastní rukou kácel Ondřej Šternberk oltáře. V tom sbíhala se obec, přiběhli konšelé. Pán vstaviv se do dveří, nepustil nikoho do kostela. Prosili konšelé, jsou-li pánovi oltáře věc nemilá, že je pěkně rozeberou a složí, ale fanatický člověk nepopustil. Sousedé žalostně naplnili chrám a ulevovali si pouhými slovy. Jeden osmělil se říci vrchnosti své, že oltáře modlářství nejsou, však lidé, jsouce slovem božím navedeni, dobře rozumějí, že oltáře nejsou než ozdoba chrámu. K čemuž, poněvadž pravda bylo, odpověděl obrazoborce Šternberk nadávkou: „Mluvíš jako osel a rozumíš jako vůl.“

Tak zničeny všechny oltáře kromě toho, jež matka pánova kdysi pořídila. Na velkém oltáři, ryzím zlatem potaženém, zsekáno 35 obrazů! Když rozrazil pacholek panský krucifix krásně dělaný, nedovedl se přemoci jeden z konšelů, aby nevzkřikl: „Házej, bodejž sám také hlavu srazil!“ A již přiskočil pán s okřikem, hroze konšelovi věží. Hromada pozlatitých a malovaných trosek staročeského umění odvezena do Zelenohorského pivovaru, kdež jimi uvařili pivo. Tím způsobem na ten den 9. října popáleno okolo 16 arch s mnohými obrazy. Na druhý den přišli zedníci, a musili i zbytky kamenů oltářních vybrati a se zemí srovnati. Jediný oltář matčin zůstal a při něm směl nadále sloužiti kněz, však bez komže, beze světla. Bohopusté řádění bylo tak zlé, že vlastní bratr Jiří Šternberk žaloval císaři na Ondřeje, ačkoliv byli všickni čtyři bratři Ondřej, Jiří, Ladislav i Ferdinand zlolajci. Ondřej přes 50 let ve svém bláznění trval a smrtí hanebnou umřel. Jiří, duchovenstva, kostelů, vdov a sirotek loupežník, náhle ve svém kacířstvu umřel. Ladislav, duchovenstva tepec, vdov a sirotek loupežník, v bílé věži na hradě pražském zlou nemocí ze světa sešel. Ferdinand svou vlastní matku zamordoval, jemuž se žíly z poručení císařova otevřely, až na Zelené hoře dokonál. (Beckovský I., 291., 2.)

Spolu s Ondřejem vládl Jiří, který zemřel 1592 13. listopadu. Ladislav, bratr jeho, ujal Zelenou horu i s dílem Ondřejovým. R. 1615 zemřel v chudobě, všecko prohospodařiv. Následoval Adam, syn Zdeňka a synovec Adama na Zelené hoře, Bechyni, Libochovicích a Budyni, císařův Rudolfa II., Matyáše a Ferdinanda II. tajný rada, nejvyšší purkrabí, zemřel 1623 10. dubna. Manželka jeho byla Eva, dcera Jana z Lobkovic, a druhá Maxmiliána, hraběnka z Vysokého Zolleru. Syn jeho František Matěj Karel na Zelené

hoře, Bechyni, Horažďovicích, Libochovicích, Budyni, Sedlci a Krupce, zemřel 9. srpna 1648, byl od Švédů postřelen. Tento začal stavěti kostel sv. Jana Křtitele. Manželka jeho Lidmila Benigna, dcera Jana Kavky z Říčan a matky Benigny z Lobkovic, byla paní vysoce vzdělaná. Vládla do plnoletosti svých synů statky jejich. Václav Vojtěch syn dostal Zelenou horu, koupil od matky Budyni a Libochovice. Zemřel 25. ledna 1708. Manželka jeho byla Klára Bernardina z Malcanu. Jeho synovec František Leopold, syn Adolfa Vratislava, jest posledním Šternberkem na Zelené hoře. R. 1727 prodal ji Adolfovi hraběti z Martinic, jehož dcera Marie Dominika ji odkázala hraběti Jeronymovi Koloredo-Mansfeldovi r. 1784. Po smrti knížete Františka Koloredo-Mansfelda, zdědila Zelenou horu dcera jeho Vilemina Auersperkova. Nynějším držitelem jest kníže Engelbert z Auersperku.

III. Život klášterníků.

Řád cistercký, který povstal z řehole sv. Benedikta v století 12. v kázni uvolněné, vyznačoval se přísnou kázní. Abychom nemluvili všeobecně, jest třeba míti na zřeteli náš Pomuk. Jako zavedl přísnější kázeň, tak měl i zvláštní pravidla, kterými se spravoval při zakládání svých domů. Skoro všechny kláštery cistercké v Čechách měly zvláštní pozornost k tomu obrácení, aby využívali pokladů v zemi skrytých. Tak vedle kláštera Sedleckého povstávají Hory Kutny, vedle Oseka na Rudohoří hledají a nalézají se místa bohatá kovy. I u Nepomuka připomínají se zlaté doly, které král Jan pronajímá 1338 12. července Petrovi z Rosenberka. Činnost hospodářská nedá se této bratřině upříti, a ona byla zemi blahodárna.

Jinak se to má s duchovní správou jejich. Již ta okolnost, že neměli na svých farách svých kněží,

jakou u jiných řeholí bylo, nýbrž že tyto dali spravovati světským duchovenstvem, obmezující se na život rozjímavý, nesvědčí o jich působení na lid. A byli bychom nespravedliví, kdybychom se nezmínili o jich horlivém působení za biskupa Tobiáše z Bechyně, když byl opatem Jan 1287—95. (Dr. Novák, Formulář O. T. z B., 140., č. 177.) Za té doby řeholníci nesměli zpovídati, než jen duchovní správcové ustanovení. Biskup Tobiáš dává opatovi moc slyšeti zpovědi a stížené klatbou, choré a slabé rozhřešovati. Též na pouť do kláštera přicházejícím a slovo boží slyšícím a se zkroušeně zpovídajícím může uděleti odpustky 40 dnů, a kdyby na místě jeho jiný kázal, ten má moc odpustky 20 dnů udělit. Z toho vychází, že kostel klášterní byl u lidu čteně navštěvován a hledán.

Památek literních po cisterciácích Pomuckých málo se nám dochovalo. V kapitulním archivu pražském známe jeden rukopis z XIII. století, který popsal Dr. A. Podlaha v knize „Soupis rukopisů knihovny metropolitní kapituly pražské“ pod č. 156. Pochází z kláštera P. Marie v Pomuku. Druhý vzácnější jest v knihovně Rossiově, nyní v Lainzu v Dolních Rakousích. Jest to graduál kláštera Pomuckého, sepsaný a iluminovaný mnichem téhož kláštera Gotswinem r. 1385 za opata Gerlaka. Zajímavá jest jeho zpráva o moru r. 1380 v Čechách. Třicet lidí často zmíralo za jeden den v lidu Pomuckém. V klášteře samém od svátků sv. apoštolů Petra a Pavla až do narození P. Marie, umřeli 43 řeholníci, z nichž 13 bylo konvršů a 30 mnichů. Gotswin přestál morovou ránu a napsal nejen tuto knihu, ale i jiné, na poděkování Bohu. (Dr. J. Zahradník, Čas. mus. 1903, str. 180.) Ač měl rád své ústředí ve Francii, přicházel k nám prostředím německým. Největší příznivci řádu byli naši královští Přemyslovci. Za Jana

Lucemburského jsou ještě na své výši, ale věk Karlův zná již jen jedno nové sídlo jeho Skalici, a ta byla založena cizincem Dětřichem, biskupem Mindenským. Císař Karel IV. stěžuje si generálovi řádu na to, že kláštery cistercké dávají přednost cizincům, odmítajíce domácí. Zdali se tu nějaká náprava dala, nelze zjistiti. Bouře husitské ochudily tyto bohaté kláštery a celá doba potomní, kde většina obyvatel se přiklonila k pod obojím, měla ten neblahý vliv, že všechny kláštery bídne živořily. Že by však někteří členové řádoví stali se husity, není známo. Český husitism byl jim proti mysli, zato doba luterská čítá již i mnohé z tohoto druhdy přísného řádu.

MĚSTO NEPOMUK.

a) p a n s t v o.

Jest otázka: byl zde dříve klášter Pomucký, aneb osada trhová, jak se za dob Václava I. nazývá. (Em-ler II., 1072.) Protože žádných starožitností před založením kláštera město nemá, mám za to, že povstalo teprve po založení jeho, jsouc osadou trhovou, ve které měl opat, neb jeho plnomocník souditi své lidi poddané. Tím obdržel klášter imunitu neb svobodu soudů krajských a soudu zemského, jak bylo vypravováno nahoře.

Teprve když zboží kláštera bylo zastaveno, obdrželi 1465 od krále Jiřího právo trhové v neděli třetí po velikonoci a čtyři dni po sobě jdoucí. Téhož roku 30. května dává jim Jiří svobodu kšaftovati zboží svá movitá i nemovitá lidem poddaným kláštera, buď v městě neb kdekoliv jinde, vyjímaje osoby duchovní. Též kdyby kdo bez dědiců zemřel a zanechal statek buď v Nepomuce, nebo kdekoliv jinde, aby na příbuzné neb přátele pokrevní, mužské neb ženské, ale jen na statech klášterních obývajících, spadlo tak jak městečko Blovice obdarování od něho má.

Zdeněk z Šternberka spolu se svými syny potvrzuje výsadu krále Jiřího z 30. května 1465 na Zelené hoře 1466 ve čtvrtek po přenesení sv. Václava (6. března). R. 1479 v úterý před narozením Jana Křtitele (22. června) Zdeslav z Šternberka potvrzuje nadání svobodného kšaftování městečku Nepomuku, na Zelené hoře. Téhož roku 1479 22. prosince stvrzuje Vladislav král majestát Jiříkův z 30. května 1465. Rovněž Ferdinand I. na hradě pražském potvrzuje tato nadání, Jiříkovo a Vladislavovo, a přidává podmínku, aby se kšafty daly u přítomnosti purkmistra a dvou konšelů. R. 1540 18. října na Konopišti Adam ze Šternberka tvrdí majestáty Jiřího, Vladislava a Ferdinanda I. Taktéž Maxmilian II., císař a král, na hradě pražském stvrzuje předešlá obdarování králů českých 1570 31. března. R. 1654 5. února potvrzuje císař a král Ferdinand III. na prosbu Lidmily Šternberkové, rozené Kavkovy z Říčan, purkmistru a konšelům a vši obci města Nepomuku, poddaným jejím privilegia Rudolfa II., 1580 ve čtvrtek po rozeslání apoštolů (21. července) privilegia císaře Maxmiliana II., otce svého. (DZ 552, A. 26.) 1606 30. května Adam z Šternberka, na Bechyni a Sedlci J. M. C. rada a nejvyšší komorník, povoluje Nepomuckým vaření piv pšeničných a ječných, jak na to obdarování od předešlých svých pánů mají a toliko Jiřímu z Šternberka na tři léta vaření těch piv pustili na druhé polovici zboží Zelenohorského a na této aby ročně odváděli po 50 kop. míš. a dvě kopy od mletí sladu.

Naposled císař Karel VI. povolil jim pečeť sv. Jana.

N e p o m u k : b) l i d .

Starých knih z doby předhusitské město nemá. Toho jest litovati velmi, protože tím by bylo možná zjistiti rodiče sv. Jana, i jejich národnost. Ale výtah

ze starých knih městských, pocházející z let 1355 až 1369, zachoval se ve formuláři Oseckém. Z tohoto výtahu známe rychtáře Volflina a pět konšelů jmény: Vojtěch kovář, Johlin Šveler, Merklin tkadlec, Konrad a Pesold, dle jmen soudě, aspoň čtyři Němci a sotva dva Češi. Tito konšelé s rychtářem Volflinem seznávají, že bratři Jindřich sklepník, Hugo písař a Gerlak probošt kláštera Pomuckého koupili za jistý obnos peněz od bývalého jejich spoluměštěnína Macha dvůr v Pomuku a jej úplně hotově zaplatili, ze které je kvituje a prázdný činí, a slibuje jim dáti list na zaplacený obnos. Týž Mach měl dvůr v Třebčicích a dovolával se k němu práva městského. K sjednání o tom dali mu rok a on se nedostavil, což žádali bratři za poznamenání.

Původem z Pomuku byl bohatý měšťan Klatovský Konrad, který 1288 zakládá špitál tamtéž. Dává mu dvůr na předměstí, sladovnu, 300 ovec, 18 volů, 6 koňů, 8 krav, lázeň v městě, masný krám, zahradu na předměstí, mlýn v Tesanovicích se dvěma lány a dva lány v Točnice, se sklizní letní i zimní těchto lánů, s lukami, pastvinami, lesy. Zároveň slibuje křižovníkům špitálu pražského, že chce s manželkou býti členem jejich řádu. Rovněž jest konšel Plzeňský Fridrich z Pomuku v letech 1343—7 původem z téhož města. (Strnad, Listář Plzně, 62—68; Emler, Reg. II., 1192 a IV., 487, 503.)

Mezi lety 1360—1426 jest mnoho kněží z Pomuku. Adam, kněz z Nepomuku, pronajímá faru Kosteleckou. (Tadra IV., 211.) 1383 Aleš, kněz z Nepomuku, jest farářem v Kydlinách, 1413 Bartoloměj oltářníkem sv. Háty v Klatovech (Emler VIII., 99.), 1393—6 Blažej, nájemce fary v Nahoředčicích. (Tadra III., 119, 162.) Jan, syn Velkův z Pomuka, jest 1369 oltářníkem P. Marie v Klatovech. (Borový, erect. 73.) 1380 Kuneš z Nepomuka, měšťan Klatovský,

tovský. (Borový, erect. 174.) 1373—75 Martin, klerik. 1377—80 kněz a farář v Křečhoři. (Tadra I., 23, 24, 30, 181; Emler IV., 138.) 1375—6 Mikuláš, syn Arnolda z Nepomuku. 1375—6 klerik (Tadra I., 122, 130, 136, 146, 172.) snad týž, jako farář v Blovičích 1380 (Tadra II., 28.), 1375—9 Mikuláš Kuthnerův, oltářník sv. Doroty v Nezdicích (Emler III., 35.), 1386 Pavel z Pomuku, kněz výpomocný faráře Štekenského (Emler IV., 180.), 1415 Přibík, syn Jana, z Pomuku, farář v Štěkni (Emler VIII., 166.), Václav z Pomuku, klerik 1395—1404, 1405—1410 veřejný písař. Vavřinec z Pomuku, farář v Jezné, 1426. (Tadra VII., 148.) Ostatní, pokud byli dobrodinci kostela farního, uvedeme při známých duchovních správcích.

Nejstarší známý farář Nepomucký jest Bohuněk 1334. (Berghauer, 31.) Po něm Hugo, který byl 1363 23. října mrtev, a nástupcem jeho jest Diviš z Blatné, kterého podává opat Heřman (Emler I., 24.) až do 1380. Za něho jest kazatelem v Nepomuku Vavřinec. (Tadra VII., 216.) Po něm nastal spor mezi Jakšem a M. Janem Bestfalem ze Kbela. (Tadra II., 50.) Tento byl zároveň kanovníkem kostela pražského a arcijáhnem žateckým až do r. 1404 9. ledna, kde se stal Jan z Kolína farářem. (Tadra VII., 162.) Jest poslední před válkami husitskými. Byl zde i fundovaný kaplan, za kterého bral farář desátky od osadníků, aby třetí neděli sloužil ve filiálním kostele v Prádle. (Erect. XIII. b., str. 8. bez data.) Za krále Ladislava (1453—7) potvrzena jest nadace Matěje z Nepomuku a Kateřiny, manželky jeho, od děkana kapitolního, Václava z Krumlova. (Tamtéž, str. 23.)

Markvart z Nepomuku dává devět kop gr. platu na vsi Haklovice, nyní Holkovice u Horažďovic, aby držel farář kaplana, který by sloužil za otce jeho

Jana a matku Markétu jisté zádušní mše. R. 1463. 4. března povstala rozepře mezi Kateřinou, vdovou Matěje z Nepomuku, a mezi farářem Nepomuckým, Prokopem, ohledně pozemků odkázaných, kterou konsistoř urovnala. Táž vdova darovala kostelu a oltáři sv. Mikuláše jisté klenoty. (Tamtéž, f. 62.)

Ještě. 1417 28. září založil Arnolt, opat Nepomucký, oltář Panny Marie v kostele farním.

1483 14. dubna poroučí Jan z Kolovrat, probošt a Václav z Plané, arcijáhen kostela pražského, Václavovi, faráři Nepomuckému, aby vyslyšel svědky ve při mezi Šimonem, farářem Těnovickým a panem Janem z Poříčí ohledně desátků ze vsi Nechanic. (Arch. kap., G. IV., 10.) 1513 9. dubna svědčí Petr, děkan a farář v Nepomuku ve při Jana Nykodema, měšťana Klatovského s jedné, a Václavem a Markvartem, bratřími z Jilmanic, o pozůstalost bratra jejich Jindřicha. (Arch. čes. XIX., 207.) Až do té doby můžeme s jistotou říci, že byli všickni katolíci pod jednou přijímající. 1534 Hendrych z Mladějovic v Nepomuce. (Titulář.)

Od toho roku až do 1566 nás prameny opouštějí a máme za to, že v těch dobách se náboženství měnilo.

1566—9 Václav Krušina nazývá se jednou farářem katolickým, po druhé utrakvistickým. (Pažout, 376, 398.) Vysvětlení jest na snadě. Povolení kalicha katolíkům, dané 1562, zastihlo jej jako katolického, který však s lehkým srdcem přešel k podobojím i se svým kaplanem. Rada m. Nepomuku měla by ráda pletichářské kněze. (Arch. arcib.) Byl zde drahně let.

1571 Nepomuk opanovali kacíři. Jan Matheolus podán jest od kolatorky Lokšanové na Planici (lib. visitationum, arch. arc., str. 71.) a již 1568 prosí purkmistr a obec Kateřinu Šternberkovou z Lokšan jakožto svou vrchnost, poněvadž prelát plzeňský kněze jejich Václava Krušinu trpěti nechce a jiným farářem

je míní opatřiti, městečko pak jejich krom několika osob náboženství pod obojí jest, aby při víře zachováni byli. (Corresp. Antonína arcib., fasc. III.) 1570 18. dubna žádá týž arcibiskup Magdalenu Šternberkovou, aby osadním svým ze vsí a z Nepomuku nařídila, by faru Nepomuckou opravili, a že potom, teprve Jan, děkan Klatovský a farář Přeštický k nim se přistěhuje. (Recepta a. arcib. 1570.) Ale nestalo se tak. Týž Jan, přijmím Cicer, byl horlivý katolík, a arcibiskup posílá jim 1570 3. listopadu Jana Matheola, který byl nejen podobojí, ale i kacír. Byl tu ještě 1573. Pocházel z Roudnice, a byl před tím farářem v Charvátci 1564—6, potom na krátko ve Zbečně. Měl svěcení katolického biskupa, ale byl ve víře nestálý, neřku-li podezřelý, ano zjevný kacír.

1580 6. února jest tu kněz Diviš, o němž nevíme nic, než že Rokycanští mu píší, aby od nich kněze Václava neloudil, poněvadž týž u nich míní zůstatí.

1582 7. září oznamuje arcibiskup Martin Medek Jiřímu ze Šternberka, že po znovuvysvěcení kostela Nepomuckého, který bohoslužbou kacírskou zneuctěn byl, dal katolického kněze Jana. (Berghauer I., 31.) Rod Šternberský, dosud katolický, rozdělil se ve víře: Ladislav byl katolíkem a sestra jeho Marie nekatolickou. Proto 1602 25. března vypovídá tato katolického kněze z Nepomuku, že chce tam dosaditi kněze pod obojí způsobou (což tenkrát znamenalo již jen luterána neb cvingliana). (Arch. místodrž.)

1603 12. května také Nepomučtí žádají Ladislava ze Šternberka, aby jim kněz pod obojí dán byl a na faru uveden, poněvadž předešlý již delší čas u nich není. (Tamtéž.) Sestra Marie ze Šternberka píše bratru Ladislavovi na Plánici, aby knězi Birutovi Ondřejovi z fary Nepomucké odjiti kázal a aby tam kněz pod obojí uveden byl. (Tamtéž.) 1603 2. června Bohumila Šternberková z Lobkovic žaluje Zdeňkoví z Lob-

kovic na pannu Marii z Šternberka, že do kostela Nepomuckého kněze pod obojí způsobou uvedla a prosí, aby týž vyhnán a katolický dosazen byl. 1603. byl tu Adam Enopolius Českobrodský, který byl svěcen od arcibiskupa Antonína (Winter, Ž. c., 230.) a dříve 1597 farářem v Chlumci nad Cidlinou (tamtéž, 446, 455.), 1601 děkan v Králové Dvoře. (Tamtéž, 594.) Před ním a snad současně s Adamem jmenuje se Jakub Sofián z Valkenberka farářem zdejším. (Akta kons. archiv. Roudnic., 134.) Vzal odpuštění od Marie z Šternberka 7. března 1601. — 1603 21. července nařizuje Rudolf II. nejvyššímu sudímu a písaři, aby podali zprávu, zdali Marie z Šternberka vedle nařízení císařského se zachovala. Nejvyšším sudím byl tehdáž Volf Novohradský z Kolovrat, a nejvyšším písařem Jan z Klenového a z Janovic, na Žinkovech. Nařízeno po druhé 1603 23. září, aby vybyla nekatolického faráře a pakli se tak nezachová, aby se na kancelář dostavila. Nejvyšší sudí a písař oznamují císaři, že s Marií z Šternberka jednali a ona že odpověď dala, že císaře požádá, aby kněz pod obojí v Nepomuku zůstal. A r. 1608 2. dubna psaní císařské purkmistru a radě města Nepomuku, aby kněze pod obojí vybyli a katolického přijali. (Vše z arch. místodrž.)

Z celého jednání jasně poznáváme, že nejen úředníci císařští, ale i patronka přes všecko zdvořilé ujišťování opravdově zakročiti se ostýchali. 1611 Pavel farář. (Winter, Školy, 101.) 1616 15. dubna Daniel Kastalius stvrzen jest za faráře od arcibiskupa Jana. Tento nepobyl zde dlouho. Neboť 1616 17. září ustanovuje týž arcibiskup Jakobidesa Řehoře Lomnického za faráře, který žaluje na Nepomucké, že k němu do kostela a k přijímání nechodí, nýbrž knězi nekatolickému, který dříve u nich byl farářem, na půl druhé míle do Poříčí běhají, jemu desátky neodvozují, tak-

že dluhy dělati musí. 1618 6. dubna odpovídá arcibiskup téměř faráři, aby se se svou stížností obrátil na kolátora. (Arch. arcib. recepta a acta et processus.) Zajímavé jest to při tomto faráři Řehořovi, že 1618 6. dubna propuklo naň, že jsa ženat, přijal svěcení. (Acta et processus.) 1622 byl farářem v Kolovči. (Tamtéž.)

Převrat po bitvě bělohorské zastihl i Nepomuk. Nevíme, kdo byl posledním farářem pod obojích. Ale 1624 byl Nepomuk spravován farářem Myslivským Nemeusem Matějem, který měl tři fary: Mileč, Myslivo a Nepomuk. Týž byl 1605 farářem v Úněticích. (Arch. kap. LX., 11.) R. 1627—8 má již Nepomuk opět svého katolického faráře Tomáše Paulina de Tompa, dle rodu uherského Slováka, který si stěžuje 1628 10. března sekretáři arcibiskupskému Antonínovi Sintzigovi z Grünkleebergu na útisk svých patronů Zelenohorských a na jiné ještě nesnáze a žádá býti přeložen na nějakou faru arcibiskupskou. (Arch. arcib. recepta.) Po něm přišel opět uherský Slovak Jakub Konstantin Radomský, který tu pobyl 5 let (dle Berghauera, 32.) od 1628—32.

Kašpar Drauškovius, dle rodu Slezan, 27 let byl děkanem zdejším, asi 1632. † 1658 17. června. Hrob jeho byl uprostřed chrámu, kámen měl kříž a podoba jeho bývala na stěně u kazatelny s nápisem. pravá podoba veledůstojného pána Kašpara Petra Drauškovia, který chrám tento spravoval a stádce Páně 27 let chvalně a horlivě: zemřel 1658 7. června, odpočívá u prostřed chrámu pod křížem, modlete se za něho.

Sepsal život sv. Vojtěcha 1643 a věnoval jej hraběti Františkovi Matyáši z Šternberka. Založil bratrstvo sv. Barbory, které kvetlo ještě za dob Berghauerových. (1736.) Za moru 1640 chodil dům od domu, pomáhal a těšil, seč byl. 1659 †. 1677 23.

února Šebestián Karel Král, rodák Libochovský, založil 6 výročních mší sv. 1677 †. 1682 16. února Jan František Antonín Suchý z Horažďovic, založil oltář P. Marie svatohorské v presbytáři po straně epištolní a pochován jest v kostele vedle děkana Drauškovia. Založil 12 mší za sebe a rod každý měsíc jednu. Za něho zuřil mor 1680, ve kterém neúnavně sloužil postiženým. 1682 24. února instalován jest Jan Václav Sperát z Lomnice, který odešel 1688 v únoru na děkanství Sušické, kde zemřel 1701 jako vikář.

1688—95 Jiří Stanislav Ridl z Rokycan vydal česky pobožnost k sv. Barboře, jejíž bratrstvo velmi rozšířil. 1695 v lednu odešel do Klatov jako děkan a vikář.

Nástupcem jeho Nevšeta Matouš Josef z Meronic, který úctu svatojanskou spolu s přísedícím konsistoře Janem Bartlem všemožně rozšiřoval. Byl dříve superiorem v Klatovech. 3. ledna 1695 stal se děkanem, umřel 1699 26. prosince a pohřben jest v kostele u oltáře Všech svatých, vedle hrobu své matky. 1700 26. ledna obdržel děkanství Passer Augustin Jan z Muncifaje, nyní Smečna, a skonál 1728 28. května. Desátý děkan Jan Pánek, Mistr svobodných umění a bakalář theologie, nastoupil 1729 a zemřel 8. dubna 1763. Kapitolní děkan pražský má právo ke kaplanství sv. Mikuláše zde, které mu dal král Ladislav. K tomuto kaplanství náležely platy ze vsi Holkovic, jak svrchu bylo povéděno. Jedenáctý, Václav Voráček, narozen v Švihově, na kněžství svěcen 1725, 18. září 1763 instalován, zemřel 18. května 1773. Jeho nástupce Jan Chrysostom Němejc narozen 4. ledna 1723 taktéž ve Švihově, instalován 7. září 1773, zemřel 7. července 1779. Třináctý děkan, Arnošt z Pušmanů, Vídeňan, narozený 11. ledna 1723, doktor filosofie a theologie z řádu Tovaryšstva Ježíšova, instalován začátkem září 1779, přišel do Ne-

pomuku 4. prosince 1779, úřad zastával až do roku 1795. Zemřel 1800 v Praze. Čtrnáctý, František Baubel, narozený 17. srpna 1760, administroval děkanství od 1795—1800, stal se děkanem 1800 a zemřel 5. května 1834. Patnáctý, Josef František Zeman, od 21. července 1834, zemřel 25. června 1871. Šestnáctý, Matěj Veselý, narozen v Polné 27. listopadu 1826, děkanem od 9. října 1871 až do 7. srpna 1902, kdy odebral se na odpočinek a dosud žije v Českých Budějovicích. Za něho kostel sv. Jana Nepomuckého, dříve a původně sv. Janu Křtiteli zasvěcený, nákladně jest obnoven a konána jest 250letá pamět svatořečení Jana Nepomuckého. Sedmnáctý, František Novák, investován 1. června 1903 z diecése Králohradecké, narozen 8. prosince 1865 v Habrech, zemřel 1905 14. července. Nynější, dle řady osmnáctý děkan Jan Nep. Klima, narozen 25. května 1863 v Jamném, spravuje osadu Nepomuckou od 1. ledna 1906.

PŘÍLOHA I.

J. T. Berghauer Protomartyr poenitentiae II.
435—9. Podlaha A., Series 58—64.

Benedictus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

I. Christus Dominus, qui priusquam in coelum ascenderet, suae ecclesiae supra firman petram aedificatae spondit, se usque ad finem saeculi curaturum, ne ullo unquam tempore adversus eam portae inferi praevalerent, sive cruentae persecutionum procellae, sive impia dogmata haereticorum eam concutere identidem conarentur; quotidie sub oculis nostris suae huius promissionis maxima argumenta ad christianam fositudinem in suorum fidelium cordibus augendam edere non cessat. Quum enim singuli fidei catholicae articuli ipsius Redemptoris nostri et apostolorum ore vulgati magnos praecones et sanguine suo coram tyrannis aliisque Dei hostibus purpuratos testes habuerint, tandem repertus est etiam, qui sacramentum testes habuerint, tandem repertus est etiam, qui sacramentum poenitentiae secretamque peccatorum confessionem auricularem ordinario eius ministerio sacerdoti factam, contra posteriorum aetatum haereticos in antecessum propugnaturus martyr invictus oppeteret, quam quidem confessionem una cum lege et obligatione divinitus lata, quae ad illius secretum attinent, religiose celandi, antiquissimi ecclesiae patres miro semper unanimique consensu commendarunt et tota ecclesia ab initio observavit, ac modo sanctissime observat.

II. Itaque sub finem saeculi a Christo nato XIV., quum in vineam a Christo Domino plantatam eiusque pretioso sanguine aspersam ventus urens pravorum dogmatum irrifisset Waldensium et Albigen-

sium infausta sobole (Catharis nimirum, Patarenis et Manichaeis) in catholicam veritatem bacchante, quae praeter alia permulta confessionis et poenitentiae sacramentum subvertere conabatur; quumque ex pestilentissimis libris Wicleffii prognata Hussitarum secta florentissimo regno Bohemiae immineret, perinsignis ecclesia Pragensis, praecipua Romanae filia ac totius regni mater, filium suum Joannem Nepomucenum pro sigillo sacramentalis confessionis undequaque servando, adversus novos inferorum conatus murum opposuit, unde factum, ut Joannis constantia glorioso martyrio coronata compluribus signis in tota Bohemia et Germania a Deo illustrari meruerit, quae tandem hanc sanctam Romanam ecclesiam, cui auctore Christo Domino praesidemus, promoverunt, ut virum Deo charum sanctorum Christi martyrum canoni per nos adscribendum sanciret. Priusquam vero anteactam caeremoniam enarrare adgrediamur, maxime decet, ut de beato martyre aliqua proferamus, ut illius sanctitatis memoria in fidelium animos dulcius illabatur.

III. Nepomuceni Bohemiae oppido Praga in Bavariorum ituris obvio, perque sanctum Adalbertum Pragensis antistitem et martyrem signis olim nobilitate Johannem ineunte jam saeculo decimo quarto parentes eius pietate magis quam avorum titulis clari precibus et votis ad Dei matrem fuis impetraverunt. Egregia et vere christiana pueri indoles probe exulta statim illuxit. Formula enim presbyteris divinum sacrificium facturis inserviendi percepta sponte sua ad coenobium monachorum Cisterciensium Nepomuco adjacens primo mane decurrere singulisque Dei mystis ad aras operaturis ministrare consuevit. Adultior factus mitioribus literis ac postea gravioribus disciplinis, quae Dei obsequiis destinandum juvenem praecipue decerent, sedulo instructus, ecclesiasticae militiae nomen dare constituit. Praemissoque in tantae rei cogitatione mense ab omnibus negotiis vacuo presbyteratum suscepit eique in aede Pragensi beatae Virginis, quam Laetam curiam appellant, verbi Dei promulgandi onus injunctum est: quod a summis et disertis viris ibidem antea occupatum tanta ipse prudentia et fervore implevit, ut evangelii semina audientium cordibus inserens populi expectationem aequaverit ac superiorum, qui in eodem officio praeiverint, desiderium exstinxit. Hinc universis doctrinam virtutemque Joannis collaudanti-

bus inter metropolitanae ecclesiae Pragensis canonicos Joanne archiepiscopo agente una plane omnium voce cooptatus est, ei statim in eadem ecclesia coram Caroli IV. imperatoris filio Wenceslao Romanorum et Bohemiae rege IV. sacras conciones habendi nova provincia imposita: qua Johannes pro sua modestia se frustra abdicare tentavit. Compluribus annis poenitentiam contra soelera, aulae licentiam, corruptosque mores strenuus ecclesiastes praedicavit, Wenceslao sana eius eloquentia victo, necdum in vitiorum sordes lapso, multa viri Dei suasu faciente; qui tanto etiam eius ornandi studio incensus est, ut praecipuis regni dignitatibus prapositura scilicet ecclesiae Wyschehradensis, post archiepiscopi primaria et sedis Litomisliensis fastigio episcopali ultro oblatis Johannem honestare percuperet.

IV. Sed ille opulento lucro animarum unice intentus huiusmodi se honorum amplitudini generoso consilio subduxit. Ne tamen illorum contemptu in superbiae notam incurreret, summum tandem eleemosynarii munus a rege eiusque optima conjuge Johanna, Alberti, Bavariae ducis, filia collatum accepit; in quo exercendo praeclaris animi dotibus toti aulae praeluxit et Johanna regina christianis virtutibus instructissima suae conscientiae arbitrum esse voluit: quod exemplum Pragensis arcis sanctimonialis secutae ad summum perfectionis apicem eo duce convolarunt. Haec prima in viro Dei sanctitatis praeludia absolutam consummationem aliunde acceperunt, ubi pro custodiendo sacramenti poenitentiae sigillo nulla humana vi reserando animum suum ponere non dubitavit. Etenim labente anno Domini millesimo trecentesimo octogesimo tertio, quum Wenceslaus paternae virtutis immemor agente humani generis hoste in flagitiorum abyssum praeceps ruisset, pientissima regina viri sceleribus maxime offensa crudelitatem eius perhorrescens uni Deo se totam dicare constituit, ab eo in tanta calamitate subsidium et solatium deprecatura. Sacrum propterea confessarii tribunal adire frequentius, cum lacrimis conscientiam aperire, afflictare se, egenorum cura suscipere, Deum assidue cogitare et diu noctuque obsecrare, ut meliorem conjugii mentem daret, quem pridem a pessimo vitae instituto revocare optans seorsum privatis obsecrationibus saepe numero adgressa fuerat.

V. Sed rex crimina criminibus addens piis optimae reginae officiis in furorem actus eo prolapsus est, ut quae illa in sacramentali confessione elemosynario atque uni Deo aperiret, ab eo sibi patefieri debere nefario ausu contenderet; magnisque hoc pollicitatinibus a Johanne extorquere semel atque iterum laboravit. Mox novum regis atrocissimum facinus in coco verubus transfixo atque igne assari jusso, aliis prae horrore et stupore tacentibus a Johanne leniter objurgatum eius inmanitatem in Dei famulum irritavit. Quare eleemosynarium contumeliis affectum carceri et vinculis mancipat, inde non educendum minatus, nisi reginae confessionem pandat. At eius constantiam in vinculis et postmodum in convivio Wenceslaus expugnare frustra molitus catastae impositum tormentis et facibus ad latera admotis, ut secretum proderet, torqueri imperat: quo in agone Christi pugil nihil prorsus nisi suavissima Jesu et Mariae nomina ingeminaus vitam et mortem Domino commendavit. Carcere hinc dimissus curatisque vulneribus vir Dei secum inhumaniter acta prudens celavit resumptoque pristino concionum exercitio in aede principe, quum ad populum verba illa Christi Domini protulisset: modicum videbitis me et jam non multa loquar vobiscum, sibi pro Christi et ecclesiae lege occumbendum praenunciavit. Tum uberrimis lacrimis regni infortunia et eventuras brevi calamitates memorans inque magno luctu omnes relinguens concionem absolvit. Supremum igitur agonem sibi instare praenosceus antiquam Dei paraciam aginem veneraturus. Boleslaviam profectus eius praesidium vehementissimis precibus flagitavit. Inde Pragam vespere pervigilii Dominicae ascensionis reducem e fenestra rex conspicatus ad se accessit mortem interminatus, nisi arcanas conjugis confessionis statim exponat. Sed fortissimus Dei miles intrepide reluctatus impium facinus, quod ab se requirebatur, non voce, sed capitis vultusque gravitate aversatus est. Mox jussu regio a satellitibus comprehensus, alio clam deportatur noctuque manibus et pedibus vinctus ad pontem Moldaviae Pragam praeterfluentis deductus in subjectum flumen praecipitatur.

VI. Johannis caedem, quam Wenceslaus latere voluerat, coelestia statim miracula prodiderunt. Totus enim Moldaviae-fluvius continuo flammis reluxit et Marty-

ris corpus secundo flumine quasi facibus undique cinctum descendens effusam ad spectaculum civitatem attraxit, Regina ipsa sceleris nescia conjugii necis auctori prodigium indicante: qui criminis conscientia tortus humanum consortium triduo ferre non potuit. Postero die repertum martyris corpus caedisque causa patefacta ad proximam aedem s. Crucis perlatum est, subinde ad metropolitanam ecclesiam, ubi aegros quam plurimos sacrarum exuviarum contactu sanatos vetera monumenta copiose testantur. Signis postea non paucis ad martyris, qui Dei gloriam eloquio juxta ac silentio amplificare studuerat, loculum sepulchralem patefactis eius veneratio et fama sanctitatis in toto regno Bohemiae per medias haeresum et bellorum flammas mirifice aucta, Germaniam universam et septemtrionales oras pervagata est. Hisce de rebus uberes commentarii Johannis martyrium, miracula et cultum immemorabilem minimeque interruptum recensentes ab anno millesimo septingentesimo decimo quinto ad annum millesimum septingentesimum vicesimum in sede archiepiscopali Pragensi publica solemnique caeremonia confecti sunt: quo tempore invicti martyris corpusculo juridice recognito et carne ac membris in cineres pridem conversis, licet tota ossium compago superesset, lingua sigilli confessionis sacramentalis inexpugnabilis custos in ore et cranio terra pleno prorsus incorrupta, flexilis et vivida reperta est. Haec vero in theca honorifice inclusa anno millesimo septingentesimo vicesimo primo in sollemni supplicatione maximo christiani populi gaudio circumlata est.

VII. His porro commentariis ad piaae recordationis antecessorem nostrum Clementem papam XI. allatis, perque venerabiles fratres nostros sanctae Romanae ecclesiae cardinales, sacrorum rituum congregationi praepositos, canonico examine comprobatis, officium et sacrosanctae missae sacrificium de eo sub ritu communi unius martyris in Bohemia, Germania aliisque regionibus celebrandi sacrique corporis ex tumulo seorsum posito et repagulis ferreis munito infra mensam altaris transferendi facultas concessa est: quo translato novisque commentariis hac de re apostolica auctoritate conscriptis die vicesima septima januarii anno Domini millesimo septingentesimo vicesimo quinto sacrae linguae prodigiosa incorruptio denuo explorata, omnes, quotquot aderant, permultos gravissimos viros

reique anatomicae peritos repentino spectaculo in summam admirationem convertit, ubi in conspectu universorum spatio ferme unius horae lingua subobscura a radice quasi rubrum colorem induens et palam intumescens huiusmodi colorem sensim in purpureum mutavit.

VIII. Itaque per venerabiles fratres nostros sanctae Romanae ecclesiae cardinales viri Dei martyrio et prodigiis coram nobis accurate recognitis atque perpensis et duobus praesertim ex recentioribus miraculis una cum iis, quae ad linguam pertinent, voce unanimi comprobatis, uno scilicet Annae Theresiae Krebsin a sex mensium paralysi et atrophia in laevo brachio percussae, quae sub finem novemdialis jejunii a se instituti in honorem beati Johannis momento citius convalluit; altero vero in septenni puella Rosalia Hodankiana, noctu in flumen Wattavam lapsa, quae eiusdem viri Dei patrocinio a matre implorato post horae spatium ex aquis, ubi mersa jacuerat, incolumis educta est, nos Johannem Nepomucenum ob servatam legem arcani confessionis sacramentalis violenta nece peremptum consueto ecclesiae Romanae ritu in sanctorum Christi martyrum canonem refere decrevimus: pro quo referendo charissimus in Christo filius noster Carolus VI. imperator electus, Hispaniarum catholicus et Romanorum, Hungariae et Bohemiae rex illustris et charissima in Christo filia nostra Elisabetha Christiana, eiusdem Caroli uxor et Amalia vidua clarae memoriae Josephi, olim imperatoris electi, itidemque charissimus in Christo filius noster Fridericus Augustus Poloniae rex illustris compluresque sanctae Romanae ecclesiae cardinales, archiepiscopi, episcopi et Germaniae principes ab initio causae supplices preces huic apostolicae sedi porrexerant suasque jam porrigit venerabilis frater Ferdinandus archiepiscopus et prae ceteris dilecti filii capitulum et canonici metropolitanae ecclesiae Pragensis eximia et plane singulari erga collegam suum devotione inflammati.

IX. In tribus ergo consistoriis et plenario conventu eorundem venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium, patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum nobiscum Romae praesentium, universis ad beatum Christi martyrem Johannem Nepomucenum pertinentibus pro more discussis,

unanimes sententia per Apostolicae sedis notarios eorum nobis excepta post tantae rei perficiendae solemne diem indictam, perque orationes, jejunia et eleemosynas omnipotentis Dei opem in re tanta absolvenda ferventissime imploratam, omnibus, quae ad antecessorum nostrorum Romanorum pontificum constitutiones et sanctae Romanae ecclesiae disciplinam agenda erant summa religione peractis, hac ipsa die in honorem beati Joseph confessoris et Deiparae sponsi sacra, una cum jam dictis venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus, patriarchis, archiepiscopis et episcopis maxima utriusque cleri et populi frequentia in sacrosanctam basilicam Lateranensem Deo supplicantes convenimus, ubi semel, iterum et tertio pro Christi famulo Johanne Nepomuceno sanctorum martyrum canoni adscribendo per dilectum filium nostrum Michaellem Fridericum sanctae Romanae ecclesiae tituli s. Sabinae presbyterum cardinalem ab Althann nuncupatum repetitis precibus exorati, post cantatas sacras orationes et Spiritus s. gratiam humillime invocata, ad honorem sanctae et individuae Trinitatis, fidei catholicae exaltationem et christiani nominis incrementum auctoritate omnipotentis Dei Patris, Filii et Spiritus sancti et beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra de eorundem venerabilium fratrum nostrorum s. Romanae ecclesiae cardinalium, patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum nobiscum in plenario conventu basilicae Lateranensis praesentium, consilio et unanimi consensu beatum Johannem Nepomucenum, ecclesiae metropolitanae Pragensis in regno Bohemiae presbyterum et canonicum, de cuius sanctitate, martyrio, causa martyrii et miraculis plene constabat et constat, sanctorum martyrum canoni adscribendum decrevimus et definivimus, prout praesentium tenore decernimus, definimus et adscribimus eundemque per omnes Christi fideles tanquam vere sanctum et Christi Martyrem honorari mandavimus et mandamus statuentes, ut in ecclesia universali aedes sacrae et altaria, in quibus incruentum sacrificium Deo offeretur, in eius honorem construi; et quotannis decimo septimo Kalendas Junias solemnia eius, ut sancti christiani martyris celebrari possint.

X. Insuper eadem auctoritate omnibus Christi fidelibus vere poenitentibus et confessis, qui eodem festo die in memoriam beati Christi martyris Johannis Ne-

pomuceni quotannis ad sacras eius exuvias, quae Praegae in aede principe, in honorem beati Viti martyris Deo sacra, adservantur, venerandas accesserint, annum et quadragenam, iis vero, qui in octava eiusdem dici festi, 40 dies de injunctis seu quomodolibet eis debitis poenitentiis misericorditer in Domino relaxavimus et relaxamus.

XI. Postremo gratiis Deo actis, quod ecclesiam suam insigni hoc novoque luminari illustrare voluisset, cantata in honorem s. martyris Johannis Nepomuceni solemni oratione in ara maxima basilicae Lateranensis sacrosanctum missae sacrificium celebravimus cum eiusdem martyris commemoratione, omnibusque Christi fidelibus huic praesentibus plenariam omnium peccatorum indulgentiam concessimus.

XII. Decet igitur, ut pro tam peculiari magnoque beneficio coelitus nobis concesso omnes benedicamus in trinis personis unum Deum, bonorum omnium auctorem, cui est honor et gloria in saecula, assiduis precibus ab eo flagitantes, ut per intercessionem electi sui martyris Johannis Nepomuceni a peccatis nostris indignationem suam avertens ostendat nobis faciem misericordiae suae, immittatque timorem sui super gentes, quae non cognoverunt eum, ut tandem cognoscant, quia non est alius Deus nisi Deus noster.

XIII. Sed quia difficile foret praesentes nostras literas ad singula loca adferri, volumus, ut earum exemplis etiam impressis manu publici notarii subscriptis et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis eadem ubique fides habeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

XIV. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae definitionis, decreti, adscriptionis, relationis, mandati, statuti, relaxationis et voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae apud s. Petrum anno incarnationis Dominicae millesimo septingentesimo vicesimo nono quarto decimo Kalendas Aprilis pontificatus nostri anno quinto.

- † Ego Benedictus catholicae ecclesiae episcopus.
- † Ego Petrus episcopus Sabinensis cardinalis Otthobonus S. R. E. vicecancellarius.
- † Ego Laurentius Episcopus Tusculanus cardinalis Corsinus.
- † Ego Joseph Renatus s. Laurentii in Lucina presbyter cardinalis imperialis.
- † Ego Annibal tituli s. Clementis presbyter cardinalis S. R. E. camerarius.
- † Ego Ludovicus tituli s. Praxedis presbyter cardinalis Picus de Mirandula.
- † Ego Joannes Antonius s. Petri ad vincula presbyter cardinalis de via.
- † Ego Antonius Felix tituli s. Balbinae presbyter cardinalis Zondadarius.
- † Ego Petrus Marcellinus tituli s. Mariae trans Tyberim presbyter cardinalis Corradinus.
- † Ego Curtius tituli Eustachii presbyter cardinalis Origus.
- † Ego Melchior tituli s. Mariae Angelorum presbyter cardinalis de Polignac.
- † Ego Nicolaus tituli s. Nerei et Achillei presbyter cardinalis Spinula.
- † Ego Julius tituli s. Chrysogoni presbyter cardinalis Alberonus.
- † Ego Cornelius tituli s. Cacciliae presbyter cardinalis Bentivolus de Aragonia.
- † Ego Ludovicus tituli s. Priscae presbyter cardinalis Bcllugne et Moncada.
- † Ego Michael Fridericus tituli s. Sabinae presbyter cardinalis de Althann.
- † Ego Alvarus tituli s. Bartolomaei in insula presbyter cardinalis Cienfuegos.
- † Ego Bernardus Maria tituli s. Bernardi ad Thermas presbyter cardinalis de Comitibus, major poenitentarius.
- † Ego Joannes Baptista tituli s. Mathaei in Merulana presbyter cardinalis de Alteriis.
- † Ego Vincentius tituli s. Onuphrii presbyter cardinalis Petra.
- † Ego Prosper tituli s. Sylvestri in capite presbyter cardinalis Marefusus.
- † Ego Frater Augustinus tituli s. Mariae super Minervam presbyter cardinalis Pipia.

- † Ego Nicolaus tituli s. Mariae in Dominica presbyter cardinalis Corcia.
- † Ego Nicolaus Maria tituli s. Johannis et Pauli presbyter cardinalis Lercarius.
- † Ego Frater Gregorius tituli s. Augustini presbyter cardinalis Selleri.
- † Ego Frater Vincentius Ludovicus tituli s. Pancratii presbyter Cardinalis Gotti ordinis praedicatorum.
- † Ego D. Leander tituli s. Calixti presbyter cardinalis de Porzia ordinis s. Benedicti.
- † Ego Petrus Aloisius tituli s. Laurentii in Pane et Perna presbyter cardinalis Caraffa.
- † Ego Joseph tituli s. Mariae de Transpontina presbyter cardinalis Accorambonus.
- † Ego Benedictus s. Mariae in via lata diaconus cardinalis Pamphilius.
- † Ego Laurentius s. Agathae ad montes diaconus cardinalis de Alteriis.
- † Ego Carolus s. Angeli in foro piscium diaconus cardinalis de Abbatibus Oliverius.
- † Ego Alexander s. Mariae in Cosmedin diaconus cardinalis Albanus.
- † Ego Alexander s. Mariae in Seala diaconus cardinalis Falconerius.
- † Ego Nicolaus s. Mariae ad martyres diaconus cardinalis Judice.
- † Ego Antonius s. Nicolai in carcere diaconus cardinalis Bancherius.
- † Ego Carolus s. Mariae in porticu card. diaconus Collicola.

J. B. Archiepiscopus Nisibenus subdatarius.

Visa: De Curia J. archiepiscopus Ancyranus.

L. Martinettus.

C. A.

Registrata in camera apostolica: Felix Francischinus

R. C. A. secretarius.

PŘÍLOHA II.

ANIMADVERSIONES

fidei promotoris (Prosperi Lambertini) super dubio, an constet de martyrio et causa martyrii in casu et ad effectum, de quo agitur.

Beatissime Pater.

Ut eo, quo decet ordine, in examine huius causae procedatur, inquirendum primo esse videtur, an in ea procedi possit per probationes subsidiarias, secundo, an illae, quae afferuntur, sint in genere suo perfectae atque sufficientes ad effectum, de quo agitur, tertio, an admissio, quod perfectae sint atque sufficientes eadem sint relevantes, hoc est, an ex eis habeatur totum id, quod requiritur pro vero constitutivo martyrii et ultimo demum, an in causa concurrant signa atque miracula, quae si non de jure, saltem de praxi sedis apostolicae sunt etiam in causis martyrum necessaria.

Quia vero ultimum non pertinet ad iudicium et in primo et tertio excitari quidem possunt difficultates sed eadem nullo negotio dissolvi possunt, hinc est, quod pondus animadversionum erit in secundo constituendum.

Dixi autem, quod ultimum non pertinebat ad praesens iudicium, quandoquidem dubium propositum respicit martyrium et causam martyrii tantum, in quo proinde rerum themate signa et miracula tunc erunt examinanda, quando dubium super iisdem proponetur.

Dixi quoque in primo posse excitari difficultates, sed facile dissolvi; licet enim regula generalis sit: martyrium esse probandum per testes de visu, uti bene ad-

notavit Matta de canonizatione sanctorum port. 4 cap. 21 num. 16 et sequ., quod ipsum comprobatur illustri sericordiae suae, immittatque timorem sui gentes, quae exemplo causae Stanislai episcopi Cracoviensis, inter sanctos martyres adscripti a summo pontifice Innocentio IV., ut in eius constit. 13. bullarii tomo 1., quae deficientibus testibus de visu, ulteriorem progressum non habuisset, nisi idem sanctus apparuisset Reginaldo, episcopo Ostiensi, graviter aegrotanti, qui ex praedicto defectu testium de visu de veritate martyrii dubitabat et dubitationem submovisset exposita ipsi serie necis sibi inflictae a Boleslao rege Polonorum et restituta miraculose et in instanti sanitate, quemadmodum pluribus refert Joannes Longinus in vita praedicti sancti Stanislai lib. 3. cap. 1. impressa apud continuatores Bolandianos in actis sanctorum mensis maji tom. 2. pag. mihi 257 et sequen.

Haec tamen regula sibi vindicat locum in causis, quae procedunt per viam ordinariam, secus autem in illis, quae procedunt per viam extraordinariam, hoc est cultus immemorabilis, qualis est illa, de qua nunc agitur. Si etenim post approbationem cultus immemorabilis, juxta praxim huius sacrae congregationis assumenda est probatio virtutum, quando res est de confessoribus et probatio est assumenda martyrii et causae martyrii, quando res est de martyribus, probationes istae profecto aliae esse non possunt, quam subsidariae.

Adeoque ceteris praetermissis exemplis vidimus virtutes probationibus subsidiariis fuisse probatas et approbatas in causis s. Joannis de Capistrano, ss. Catharinae de Bononia, Agnetis de Monte Politiano, s. Peregrini Latiosi, beatae Margarithae de Cortona, beatae Julianae de Falconeriis et martyrium causamque martyrii fuisse probatam et approbatam probationibus subsidiariis in martyribus Gorgomiensibus, non nisi quia omnes praedictae causae processerunt non per viam ordinariam, sed per viam extraordinariam cultus immemorabilis.

Dixi pariter in tertio aliquas adesse posse difficultates, sed eas quoque nullo negotio dissolvi posse; quamvis etenim ad rationem martyrii requiratur in persecutore, vel tyramo odium fidei, juxta late deducta per cl. mem. cardinalem Capisucchium controver. 27. de martyrio § 16 versic. „Exigitur ergo“, quod odium

erga fidem non videtur, quod adesse potuerit in rege Wenceslao catholico, qui mortem intulit servo Dei sive beato, et quamvis quoque ad rationem martyrii necessaria sit in martyre mors pro fide suscepta et excitari valeat dubitatio, an noster beatus, qui mortuus est pro non revelanda sacramentali confessione reginae, dicendus sit mortuus pro fide ex eo potissimum, quod iuxta receptam opinionem revelantes confessionem non sunt de fide suspecti, nec eorum crimen punitur in tribunali sanctissimae inquisitionis, nisi sigillum sacramentale frangens credat, aut afferat licitam esse eius revelationem, uti late ostendit cardinalis Albitius de inconstantia in fide cap. 35 num. 86. et sequ.

Haec tamen et similia facili negotio corruunt, tum quia ad rationem martyrii non est omnino necessarium, ut persecutor seu tyrannus sit gentillis, aut haereticus, uti bene firmat Hartado de vero martyrio resol. 39. Ad verum et proprium martyrium non requiritur, quod persecutor sit infidelis, aut haereticus formaliter, sat est, si petat aliquod iniustum, aut quod exequatur aliquid, quod sit contra Dei legem, aut ecclesiae potestatem et paulo post verum est, quod ut supra dixi, non exigitur, quod quis sit haereticus, aut infidelis, ut mortem inferat in odium fidei, prout operans est; omnis enim peccat, si contra praecepta supernaturalia operetur contra fidem, prout est operans et practice illuminans ad recte operandam, prout oportet, quo circa videmus sanctorum martyrum catalogo adscriptos Stanislaum Cracoviensem et Thomam Cantuariensem, licet illi mors inflictata fuerit a Boleslao rege Polonorum et huic ab Henrico Anglorum rege, qui ambo erant catholici.

Tum, quia procedendo cum doctrina divi Thomae mori dicitur pro fide etiam ille, qui moritur pro aliquo opere virtutis ad Deum relatae, uti habetur secunda secundae quaest. 124. artic. 5. ibid. Et ideo omnium virtutum opera secundum quod referuntur in Deum, sunt quaedam protestationea fidei, per quam nobis innotescit, quod Deus huiusmodi opera a nobis exquirat et nos pro eis remunerat et secundum hoc possunt esse martyrii causa, unde et beati Joannis Baptistae martyrium in ecclesia celebratur, quia non pro neganda fide, sed pro reprehensione adulterii mortem substinuit et in responsione ad primum et ideo ut christianus patitur non solum, qui patitur pro fidei confessione,

quae fit per verba, sed etiam quicumque patitur pro quocumque bono faciendo, vel pro quocumque peccato vitando propter Christum, quia hoc totum pertinet ad fidei protestationem et quarto sententiarum distinct. 49. quaest. 5. ad 9. Causa sufficiens ad martyrium non solum est confessio fidei, sed quaecumque alia virtus non politica, sed infusa, quae finem habeat Christum, quolibet enim actu virtutis aliusquis testis Christi efficitur, in quantum opera, quae in nobis Christus perficit, testimonium bonitatis eius sunt, unde aliquae virgines sunt occisae pro virginitate, quam servare volebant, sicut beata Agnes et quaedam aliae, quarum martyria in ecclesia celebrantur et in epistola ad Romanos cap. 8. lect. 7. in verbo gladius ibi martyrem enim non facit poena, sed causa, ut dicit Augustinus; unde dicitur propter te Mathaei X, qui perdidit animam suam, id est vitam propter me, inveniet eam. Primo Petri 4. cap. nemo vestrum patiatur ut fur aut homicida. Si autem, ut Christianus non erubescat. Patitur etiam propter Christum non solum, qui patitur pro quocumque iustitiae opere pro amore Christi. Mathaei V. Beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quam angelici doctoris sententiam caeteri alii theologi passim secuti sunt; et in facti contingentia adhaesit sedes apostolica, ut videri potest in relatione rotae auditorum super martyrio beati Josaphat, archiepiscopi Polocensis, pars 2. § Demum de ratione et admissum videtur in hac ipsa causa beati Joannis, in cuius honorem facta est concessio officii et missae de communi unius martyris.

Dixi denique pondus animi adversionum esse constituendum in secundo, utque id ponatur in claris sequentia assumo comprobanda:

primo deesse in hac causa scriptores vere contemporaneos martyrium referentes,

secundo hoc contemporaneos scriptores reperiri potuisse, si a postularibus debitae factae fuissent diligentiae, tertio omnino esse necessarios hos scriptores contemporaneos, ut probatio subsidiaria sit in genere suo perfecta atque sufficiens ad effectum, de quo agitur;

ultimo caeteras alias probationes ex subsequentibus scriptoribus et testibus de auditu desumptas nul-

lius ease momenti, si scriptores contemporanei deficiunt.

Quod autem deficient scriptores contemporanei martyrium referentes, demonstratur, si etenim aliquis scriptor est, qui nomen contemporanei mereatur, profecto is est auctor manuscripti existentis in archivio metropolitanae ecclesiae Pragensis, praetermissoque, quod huius auctoris nomen ignoratur, quod satis esse deberet ne probatio martyrii ab eo hauriri posset, iuxta celebrem textum in canone Sanct. Romana dist. 15. ibi: Ideo secundum antiquam consuetudinem singulari cauthela in sancta Romana ecclesia non leguntur, quia et eorum qui conscripsere nomina penitus ignorantur, vis stat in hoc, quod in citato manuscripto non habentur nisi haec verba: millesimo tricentesimo octuagesimo tertio Joannes de Nepomuk submersus de ponte, primus decretorum doctor. Cumque mors ibi referatur et non causa mortis nemo est, qui non videat contemporaneum hunc auctorem martyrium non referre.

Rursus inter monumenta contemporanea referri forte commode posset sententia lata in Wenceslaum regem ab archiepiscopo Moguntinensi sacri Romani imperii per Germaniam archicancellario, licet a postulatoribus non allegetur. Sententia haec exstat impressa apud Rainaldum in annalibus ad annum Christi 1400 num. 13. Cumque inter cetera delicta regi apposita, haec quoque enumerentur: denique, quod horrendum et immane dictu cum propria, tum aliorum facinosorum, quos secum habet, manu reverendos sacrorum antistites, sacerdotes et spirituales personas alios interim plures honestae notae homines contra iuris normam secus quam Romanorum regem decebat, neci dedit, aquis submersit, cremavit miserabiliter atque truculenter peremit. Hinc est, quod etiam si admittatur, prout a postulatoribus praetendebatur, occasione signaturae commissionis, necem beati fuisse sub praedictis verbis comprehensam, semper tamen subsistet assumptum supra insinuatum martyrium ex hoc monumento probari non posse, sed solam mortem. Cumque haec sola sint monumenta, quae vere contemporanea dici valent, infertur in hac causa deesse scriptores et monumenta contemporanea martyrium beati referentia.

Quod vero contemporanei scriptores reperiri potuissent, si factae fuissent debitae diligentiae, ostenditur, Pater etenim Balbinus, presbyter societatis Je-

su, anno 1670 typis edidit vitam nostri beati et quae reperitur etiam impressa apud continuatores Bolandianos in actis sanctorum mensis maji tomo tertio pagina mihi 667. et sequent. Cumque memoratus Pater Balbinus in vitae prologo sic scribat:

Ad nihil ego quidem dubitem sancti martyris vitam pridem conscriptam in antiquitate fuisse, ac haeresis, quae beati Joannis mortem paulo post excepit iisdem flammis, quibus templa et coenobia omnia apud nos conciderunt, consumpsisse videtur, quae igitur de beato martyre afferemus in manuscriptis plurimis ex aetate viventium hominum, quorum mihi suppetit copia, tum in typo expressis codicibus reperta et in unum summa fide et religione collecta, non tam diligentiae, cui meae, quam felicitati, quod inventa sunt, adscribantur. Manifestissima haec est probatio existentiae monumentorum et scriptorum vere contemporaneorum et quidem de anno 1670, in quo proinde rerum statu unusquisque facile dignoscere poterit, quod praedicti generis monumenta et historici reperiiri potuissent, si debitae factae fuissent a postulatoribus diligentiae.

Quod denique necessarii omnino sint scriptores contemporanei, ut probatio subsidiaria sit in genere suo perfecta atque sufficiens ad effectum, de quo agitur, comprobatur a priori et a posteriori, A priori quidem, quia probatio subsidiaria supplet defectum directae probationis; debet ergo probatio subsidiaria esse omnibus numeris absoluta ita, ut si probatio directa consistit in testibus de visu, probatio subsidiaria bene concludens atque sufficiens non in alia re, quam in scriptoribus et monumentis contemporaneis sit constituenda, uti bene adnotavit Joannes Bolandus in actis sanctorum tomo primo mensis Januarii in praefat. cap. 3. ibi:

Eum igitur principem historiae gradum statuunt viri etuditi cum quis eea quibus interfuit, quaeque geri vidit, tradidit literis, qua fere ratione Possidius episcopus sancti Augustini vitam didicit et scripsit.

A posteriori deinde, quia in omnibus causis post decreta Urbani octavi, in quibus dependenter a probationibus subsidiariis post approbatum cultum immemorabilem, responsum fuit, constare, vel saltem ita constare, ut deveniri possit ad discussionem miraculorum, scriptores contemporanei nullatenus defuerunt;

in causa quippe sancti Joannis de Capistrano, eius gesta fuerant fideliter conscripta a Nicolao de Fara, eius correligioso et socio. In causa sanctae Catharinae de Bononia allata est eius vita fideliter conscripta a beata Illuminata de Bembis, individua eius socia, in causa sanctae Agnetis de Monte Politiano, allata est eius vita exacte conscripta a beato Raymundo Capuano, eius direttore spirituali et confessario, in causa sancti Peregrini Latiosi aderat celebre monumentum fratris Vitalis de Auantiis contemporaneo, in causa beatae Margaritae de Cortona allata est eius vita conscripta et compilata de ordine fratris Leonis de Castiglione, inquisitoris haereticae pravitatis a fratre Juncta Benignate, beatae confessario, in causa beatae Julianae de Falconeriis allatum fuit monumentum felicissimi obitus et prodigii, quod in obitu contigit, et monumentum fuerat extractum a celebri archivio et fuerat conscriptum decem et octo diebus post obitum beatae et demum in causa martyrum Gorgomiensium Pontus Eutherus testis oculatus universam rei seriem in quodam suo opere conscripserat, quod opus a postulatoribus fuit exhibitum.

Quod tandem ceterae alliae probationes ex testibus de auditu et subsequentibus scriptoribus desumptae, non sint alicuius momenti, si scriptores contemporanei deficiunt, patet, tum quia haec omnia non sunt nisi adminicula et adminicula absque praecedenti firma base probationum prodesse non possunt in iudicio, in quo certa requiruntur documenta. Tum, quia in terminis debilioribus, probationis videlicet cultus immemorabilis videmus in hac sacra congregatione receptum esse, testes de auditu, de publica voce et fama et deponentes cum omnibus requisitis non sufficere, sed esse necessaria documenta, quae demonstrant cultus initium, saltem per spatium centenarium ante decreta Urbani octavi et demum, quia adversus subsequentes historicos urget illud cardinalis Baronii in apparatu ad annales num. 12. ibi:

Quod a recentiore auctore de rebus antiquis sine alicuius vetestioris testimonio profertur, contemnitur. Urget illud Fortunati Scacchi de notis et signis sanctitatis pag. 88. ibi:

Dices fidem talibus historiis adhibendam esse, quia referunt ea, quae scripta reperierunt in aliis historicis, ad quod respondetur fidem illis adhibendam qui-

dem, verum non quia ipsi ita scripserunt, sed ex auctoritate vetustioris, a quo acceperunt, qui demum cuius meriti ac famae quaque fide dignus sit serio considerandum est, qua de causa auctor posterior anteriorem referre debet, a quo illa acceperit, quin etiam referre loca et verba, ut fideliter observasse doctissimum Baronium in annalibus suis videre licet. Qui vero acta veterum piorum virorum aliter scripserit, nullius ponderis aut momenti censebitur in re, de qua agitur.

Idque si absolute et simpliciter procedit, potiori prefecto jure procedere debet in casu praesenti, in quo ipsi historici subsequentes non sunt inter se concordēs, cum nonnulli referant fluvium Moldaviam, in quem beatus praecipitatus est, statim exsiccatum fuisse et sic eius corpus mirabiliter fuisse repertum, alii hanc notabilem circumstantiam silentio praetereant et alii eam formiter impugnent, cum asserunt arefactionem non contigisse in morte beati, sed post decem annos ab eius obitu, quando videlicet imperio eiusdem regis Wenceslai in eodem flumine submersus est Joannes suffraganeus archiepiscopi Pragensis, uti videri potest apud continuatores Bolandianos citato tomo 3. mensis maji pagina mihi 673. lit. J.

Atque haec dicta sint sub censura etc.
salvo semper etc.

Prosper archiepiscopus, episcopus Anconae,
fidei promotor.

Nakladatelská činnost
firmy
Cyrillo-Methodějské knihkupectví
Gustav Franci v Praze
v letech 1909-1917.

B a a r J. Š., **Chvíle oddechu.** Kapitoly z cest. K 3·60.
—, **Poslední soud.** Román. K 3·40.

P o c t ě n o c e n o u a k a d e m i e .

—, **Trnky.** Prst feuilletonů. K 2·20.

—, **Z duchovní správy.** Sběrka povídek. K 1·90.

* B a d e t R. P., **Křesťanské ženy vliv a úloha v době pronásledování.** Historická studie. Dle pátého vydání přeložil Fr. Vaňous. 60 h.

B a z i n R e n é, **Obilí, které vzchází.** Román. Dle 116. vydání přeložil Fr. Vaňous. K 2·40.

—, **Přehrada** (La Barrière). Román. Autorisovaný překlad 39. vydání. Fr. Vaňous. K 2·20.

B ě l i n a J a n, **Nedělní kázání.** Dle Massy don Olimpia upravil —. **Cyklus: vánoční** K 1·20, **velikonoční** K 1—, **svatodušní** K 1·80.

—, **Mária v životě a ctnostech.** Jedenatřicet májov. promluv, které na fr. podkl. vzdělal —. K 1·70.

B r o ž e k J o s e f, **Ve vlnách života.** Obrázky veselé i vážné. K 1·40.

—, **Z různých dob.** Povídky. K 1·40.

* C o u z a r d D r. R., **Sv. Helena dle historie a podání.** Dle francouzského spisu na oslavu 1600letého jubilea svobody křesťanstva v jazyku českém podává Mar. Družina Smíchov. K 1·50.

* označené spisy vyšly ve sbírce «Hlasy Katol. spolku tiskového».

Černovský, Dr. Ferd. B., O. s. Aug., **Adoro Te devote latens Deitas.** Deset promluv o nejsv. Svátosti oltární. 60 h.

—, **Loquere, Domine, quia audit servus Tuus.** Exhortory studující mládeži. K 2·80.

—, **Snoubenci na katol. farním úřadě.** Se zřetelem k novým nařízením a výnosům. K 1·30.

—, **Co souditi o slovech: Kdyby byl Bůh, této války by nebylo?** 10 h.

Dabrowski Tomasz, **Hlavní osoby z umučení Páně.** Řeči postní. Přeložil a kázání na Velký pátek připojil Jan Mottl. 90 h.

—, **Nejdůležitější okamžiky z umučení Páně.** Řeči postní. Přeložil a kázání na Velký pátek připojil Jan Mottl. 90 h.

—, **Sedm slov Kristových s kříže.** Řeči postní. Přeložil a kázání na Velký pátek připojil Jan Mottl. 90 h.

Daněk Frant., **Kapitoly o manželství.** K 1·20.

Deschamps Alfred, T. J., doktor lékařství a přírodních věd. **Současný zázrak (Petr de Rudder).** Dle čtvrtého vydání přeložil Fr. Vaňous. 70 h.

Dostál Alois, **Česká babička.** Obraz ze života. 80 haléřů.

* —, **Konviktista.** Obraz ze spol. života. K 1·40.

—, **Na paběrce.** Povídky. 80 h.

—, **Veselá chvílka.** Několik mandelů humoresek, vesel. obrázků, švand a jin. taškařin. K 1·60.

—, **Z humoru našeho lidu.** Sbíрка veselých obrázků a humoresek. K 1—.

—, **Samozvanec.** Povídka z dob husitských. K 1·20.

Dvořák Xaver, **Modlitby a písně** pro katolickou mládež obec. a měšť. škol chlapeckých i dívčích. Šesté vydání. Se 4 obrázky. Váz. 66 h.

Mravouka katolická. Učebnice pro vyšší ústavy dívčí. Vydání třetí. Se 7 obrazy a přehledem opakování. Vázané K 1·98.

Dvořák X.-J. Skopec, **Rosa mystica.** Modlitby duchov. čtení a písně pro dívky studující. K 2·20.

- , **Růže duchovní.** Modlitby, duchovní čtení a písně pro dívky. Vázané K 5.—
- E n d l e r, D r. F r a n t., **Mariale parvum.** Májová rozjímání Arnošta z Pardubic, I. arcibiskupa Pražského. 2 cykly. Sestavena dle jeho „Mariale“. Podává v jazyku českém Jan Ev. Hlačík. K 2·40.
- Eucharistická pobožnost křížové cesty** ku čtyřicetihodinné pobožnosti a na usmířenou před vystavenou velebnou Svátostí, vhodná k rozjímáním soukromým. D r u h é v y d á n í. 16 h.
- F o e r s t e r F r a n t. W., **O nezbytnosti nábožensko-mravního základu v paedagogice.** Přeložil Ferd. Romportl. 30 h.
- F r e u n d J i ř í, **Moderní hesla protináboženská.** Zčeštil prelát Dr. Jan Nep. Sedlák. 2. o p r a v. v y d á n í. 80 h.
- * G r o s s m a n n o v á - B r o d s k á L., **Lidské osudy.** Řada povídek a obrázků ze života. K 1·40.
- * H e i n e n A., **Moderní názory ve světle Otčenáše.** Osm přednášek. Přeložil Lud. Novotný. K 1·20.
- J e ž e k J., **Duchovní cvičení velikonoční.** Augustin, Norbert, Stan. Kostka a jeho bratr Pavel. 80 h.
- * —, **Čtyřicet let Katolického spolku tiskového** v Praze. 90 h.
- , **Dvojí cyklus řečí postních: Kříž Kristův v obrazech.** Šestero řečí postních. — **Rány Kristovy v obrazech.** Šestero řečí postních. D r u h é o p r a v e n é v y d á n í. 70 h.
- , **Evangelní perikopy** jimž obsah, výklad a poučení přičinil —. Část II. **Perikopy sváteční.** K 1.—
- * —, **Hrdinky.** 80 h.
- , **Knělpovy byliny léčivé** s názvy lidovými, s udáním, kde byliny ty rostou, kdy kvetou a proti kterým chorobám jako thé, prášky nebo kapky atd. se doporučují, jakož i jiné osvědčené léky domácí. T ř e t í r o z m n o ž e n é v y d á n í. K 1·30.
- , **Na cestu životem.** Pobídky, rady a výstrahy v příkladech mládeži i dospělým. K 1·40.

- , **Několik našich žen a matek.** 80 h.
- , **Obrázky z válek Napoleonských.** 90 h.
- , **Zásluhy papežů. — Hrst statí vychovatelských.** K 120.

Jirásko František, **Mariánská galerie.** Májové promluvy. K 2—.

Kachník, Dr. Josef, **Naši řemeslníci,** jejich život a sociální poměry. 50 h.

Klug, Dr. J., **Boží Slovo a Boží Syn.** Apologetické úvahy. Autorisovaný překlad Dr. Ferd. B. Černovského, O. s. Aug. K 320.

—, **Otázky životní.** Autorisovaný překlad Dr. Ferd. B. Černovského, O. s. Aug. K 280.

Kopal Petr, **Služka.** Román ze společenského života naší doby. K 140.

—, **Z cest života.** Povídky. K 130.

* Ledóchowski, Josef hrabě, **Svatá Zita.** Přeložil Fr. Wolf. 90 h.

z Liguori, Sv. Alfonsa Marie, **Devítidenní pobožnost k nejsvětějšímu srdci Páně.** Přeložil P. Frant. Sal. Blažek z kongregace nejsv. Vykupitele. Druhé vydání. 32 h.

—, **Útěcha nebes pro nemocné a trpící.** 30 h.

Litanie eucharistická. K soukromé pobožnosti. 4 h

Lüttwitz, Arthur M. baron, **Košile šťastného člověka.** Pestré obrazy ze života konvertitova. Dle sedmého vydání přeložila Gisela hraběnka Silva Tarouccová. K 140.

Mannixová Mary E., **Ricardovy příhody.** Povídka o podivuhodných osudech sirotka Ricarda. Z angličtiny přeložil O. S. Vetti. K 150.

Totéž vydání na velínu se 2 obr. za K 2—.

Melka Antonín, **Ze svatého týdne.** Dvě řady promluv na podkladě liturgickém. K 280.

Navedení k ministrování vůbec, zvláště však při mši sv., úvodu a oddavkách. 4 h.

Novák Jaroslav, **Črty a nálady.** — L. Grossmannová-Brodská, **Z minulých časů.** K 170.

Pauly Jan, **Pohřební právo náboženských společností v Rakousku po stránce státního zákonodárství.** Ceny štolového patentu kdys a dnes. K 1.--.

Podlaha, Dr. Ant., **Sv. Václava hrob a ostatky.** S mnohými obrazy. K 1.20.

* Polabská Tereza, **Dvě povídek.** 60 h.

Rejzek Ant., T. J., **M. Jan z Husince.** I. Stručný nástin filosof. vzdělání M. Jana Husa. K 1.20.

Sahula Jiří, **Z husitství do protestantismu.** Historicko-náboženská úvaha. **Díl IV. Vítězná reakce protestantská.** K 1.30. — **Díl V. Doba Mystopolova.** K 1.70. — **Díl VI. Nezdary Mystopolovy.** K 1.50.

—, **Z husitství do protestantismu. Díl VII. Vzestup katolicismu a konec husitismu.** K 1.80.

—, **Blouznivství a pověry věku husitského.** K 1.90. Cenou Katolického spolku tiskového poctěná práce.

Samsour, Dr. Josef, **Několik statí z dějin a života církve katolické.** K 1.30.

—, **Obrazy z dějin církve katolické.** K 1.10.

Stašek B., **Příprava a památka na sv. zpověď.** Druhé vydání. 4 h., 100 kusů K 3.—.

Šťastný A. B., **Pro dlouhé večery.** Povídky Svazek I. K 1.40, svazek II. K 1.40.

Tumpach Václav, **Z knihy života.** Několik obrázků z polského. Řada I. K 1.40, řada II. K 1.50, řada III. K 1.10, řada IV. (veselá) K 1.80.

Wibbelt, Dr. Aug., **Knih o čtyřech pramenech.** V rouše česk. podává Dr. F. Černovský, O. s. Aug. K 2.20.

—, **Knížka útěchy o smrti.** Též kniha radosti. V rouše českém podává Dr. Ferd. B. Černovský, O. s. Aug. K 2.—.

Wolf Frant., **Naše naděje. Jejich c. a k. Výsosti arcivévoda Karel František a arcivévodkyně Zita.** 90 h.

Zavoral Method, opat Strahovský, **Kristus a Církev**. Apologetické promluvy. K 3·40.

Křesťanská charita. Tři promluvy. 30 h.

, **Sebrané promluvy duchovní**. I. „Řeči nedělní a sváteční.“ K 8.—.

--, **Sebrané promluvy duchovní**. II. „Promluvy o sv. svátostech.“ Zpracov. dle Lobry. K 3.—.

—, **Sebrané promluvy duchovní**. Díl III. Promluvy příležitostné. K 4.—.

—, **Vírou ku štěstí**. Druhé vydání. K 1·20.

Zollner Jan Ev., **Kázání o křížové cestě ve dvou cyklech**. Přeložil Frant. Wolf. K 2·40.

R. 1895. Č. 1. a) **Ve škole života.** Obraz z českého venkova od Al. Dostála. — Č. 1. b) **U strýce.** Obraz novověký. Napsal Al. Dostál. 60 h. — Č. 2. a) **Život blah. Jana La Salle.** Dle vlastiny zpracoval Fr. Janda. — Č. 2. b) **Jiná krev.** Obrázek. Napsal B. Brodský. 1 K 20 h. — Č. 3. Dostál, **Můj národ. Ráz, Zmařený život.** 80 h. Úplný ročník 2 K.

R. 1896. Č. 1. a) **Daniel O'Connell, osvoboditel Irska.** Příspěvek k jeho životopisu podává J. Ježek. — Č. 1. b) **Pan poslanec.** Napsal B. Brodský. 1 K 20 h. — Č. 2. **Život blah. Jana Gabriela Perboyre,** kněze společnosti misijnářů. Dle vlastiny zpracoval Fr. Janda. 1 K 60 h. — Č. 3. Dostál, **Slavičí stezka na Krivoklátě.** 60 h. Úplný ročník 2 K.

R. 1897. Č. 1. **Ze života sv. Vojtěcha.** Pověsti z luhů domácích a cizích sebral J. Ježek. 48 h. — Č. 2. a 3. **Dle nadace.** Obrázek Al. Dostála. **Zmařená naděje.** Obrázek od B. Brodského. 1 K 44 h. — Č. 4. **Matky - vychovatelky.** Napsal Jan Ježek. 80 h. — Č. 5. a 6. **Bůh Stvořitel — Bůh Soudce.** Napsal P. V. Wintera. **Z ovzduší doby.** Napsal Fr. Jiří Košťál. 50 h.

R. 1898. Č. 1. **Boje a vítězství.** Histor. povídky a obrazy. Sepsal Jos. Flékáček. Část I. 1 K 80 h. — Č. 3. **Nepotřebovali kázání o křesťanské poctivosti.** Napsal Fr. Jiří Košťál. 60 h. — Č. 4. a 5. **Strážcové Jezulátka.** Napsal Al. Dostál. **Jen do nich — do těch blahobytníků!** Napsal Frant. Jiří Košťál. 50 h.

R. 1899. Č. 1. **Časové obrázky.** Nakreslil Fr. Jiří Košťál. 1 K 20 h. — Č. 2. **Pomněnky z 900letého jubilea sv. Vojtěcha,** slavného r. 1897, sebral M. Vojáček. 1 K 20 h. — Č. 3. **Boje a vítězství.** Sepsal J. Flékáček. Část II. 1 K 40 h.

R. 1900. Č. 1. **Jan z Jenštejna.** Napsal J. Ježek. 20 h. — Č. 2. **Význam a důsledky husitství.** Píše Jiří Sáhula. Díl I. 1 K 20 h. — Č. 3. **Vraťme se k zásadám křesťanským.** Napsal dr. Josef Pošmůrný. 50 h. — Č. 4. **Význam a důsledky husitství.** Píše Jiří Sáhula. Díl II. 1 K 20 h.

R. 1901. Č. 1. **Sociální demokrat.** Nakreslil J. Ježek. 40 h. — Č. 2. **Kláštéry a jich význam v dějinách lidské vzdělanosti.** Napsal Vinc. Drbohlav. 70 h. — Č. 3. **Církev a vzdělanost.** Dva poslední pastýřské listy biskupa perugijského Joachima kardinála Pecciho. Přel. Vojt. Kameš. 50 h. — Č. 4. **Soudruzi.** Napsal Karel Karásek. 1 K 30 h. — Č. 5. **Inkvizice.** Napsal G. Romain. Přeložil Fr. Vaňous. 40 h.

R. 1902. Č. 1. **Pouť do posvátných míst Sv. země a Egypta.** Popisuje dr. Jar. V. Sedláček. 1 K 90 h. — Č. 2. **Ctíhodný kněz Josef Allemand, zakladatel spolku jinochů ve Francii.** Dle M. Gaudela podává prof. Josef Šauer v Augenburku. 60 h. — Č. 3. **Pokrok v době Karla IV. a v době husitské.** Píše Jiří Sáhula. 90 haléřů.

R. 1903. Č. 1. **Garcla Moreno.** Nakreslil Vojtěch Kameš. 50 h. — Č. 2. **Z lidových soudů.** Načrtl J. Ježek. 50 h. — Č. 3. **Kdo jest otrokem?** Napsal Jan Bělina. 70 h. — Č. 4. **Z husitství do protestantismu.** Píše Jiří Sáhula. Díl I. 70 h. — Č. 5. **Pod praporem pravdy.** Podává Fr. Janovský. 1 K.

R. 1904. Č. 1. **Život sv. Ignáce z Loyoly, zakladatele Tovaryšstva Ježíšova.** Napsal P. Jan Badenit. J. Přeložil Jan Tagliaferro. 1 K 70 h. — Č. 2. **Kristus! Bůh!** Podává Fr. Prokop. 50 h. — Č. 3. **Z husitství do protestantismu.** Píše Jiří Sáhula. Díl II. 50 h. — Č. 4. **Časové obrázky a úvahy.** Řada I. Napsal J. Ježek. 25 hal.

R. 1905. Č. 1. **Život generála de Sonis.** 80 h. — Č. 2. **Z husitství do protestantismu.** Píše Jiří Sáhula. Díl III. 94 h. — Č. 3. **Rozechvělé vášně.** Napsal K. J. Zákoucký. 94 h. — Č. 4. **Obrana víry.** Napsal J. Ježek. 50 h.

R. 1906. Č. 1. **Práce**. Napsal Dr. Jos. Kachník. 80 h. — Č. 2. **Smíření**. Napsal Karel Karásek. 1 K. — Č. 3. **Spiritismus**. Napsal Jan Bělina. 1 K 30 h.

R. 1907. Č. 1. **Strážce Mariánský**. Napsal A. Dostál. 60 h. — Č. 2. **MUDr. Augustin Fabre**. Přel. Ph. Dr. Eug. Kadeřávek. 60 h. — Č. 3. **Patero povídek**. Napsala T. Polabská. 70 h. — Č. 4. **Z víru života**. Napsal J. Brožek. 1 K 40 h.

R. 1908. Č. 1. **Časové obrázky a úvahy**. Řada II. Povídá J. Ježek. 50 h. — Č. 2. **Unesené dítě a jiné povídky**. Napsal Al. Dostál. 1 K. — Č. 3. **Rolník-živitel**. Napsal Dr. Jos. Kachník. 60 h. — Č. 4. **Tři časové otázky**. Napsal Dr. Jos. Samsour. 90 h. — Č. 5. **Svatý Otec Pius X.** Napsal Dr. Rudolf Zhaněl. 70 h. — Č. 6. **J. V. císař a král František Josef I.** Napsal Dr. Rudolf Zhaněl. Cena 1 K 40 h.

R. 1909. Č. 1. **Hrdinky**. Napsal J. Ježek. 80 h. — Č. 2. **Z knihy života**. Řada I. Vydal V. Tumpach. 1 K 40 h. — Č. 3. **Několik statí z dějin a života církve katolické**. Napsal Dr. Samsour. 1 K 30 h. — Č. 4. **Konviktista**. Napsal Alois Dostál. 1 K 40 h.

R. 1910. Č. 1. **Křesťanské ženy vliv a úloha v době pronásledování**. Napsal R. P. Badet. 60 h. — Č. 2. **Z knihy života**. Řada II. Vydal V. Tumpach. 1 K 50 h. — Č. 3. **Dvě povídek**. Napsala Teréza Polabská. 60 h. — Č. 4. **Obrazy z dějin církve katolické**. Napsal Dr. J. Samsour. 1 K 10 h. — Č. 5. **Pro dlouhé večery**. Napsal A. B. Šťastný. Řada I. 1 K 10 h.

R. 1911. Č. 1. **Několik našich žen a matek**. Napsal Jan Ježek. 80 h. — Č. 2. **Sv. Václava hrob a ostatky**. S mnohými obrazy. Napsal Dr. Ant. Podlaha. 1 K 20 h. — Č. 3. **Z knihy života**. Řada III. Vydal V. Tumpach. 1 K 10. — Č. 4. **Současný zázrak**. (Peter de Rudder.) Napsal Alfred Deschamps. Přeložil Fr. Vaňous. 70 h. — Č. 5. **Čtyřicet let Katolického spolku tiskového**. Napsal J. Ježek. 90 h.

R. 1912. Č. 1. **Moderní názory ve světle Otčenáše**. Napsal A. Heinen. Přeložil L. Novotný. 1 K 20 h. — Č. 2. **Obrázky z vál Napoleonských**. Nakreslil J. Ježek. 90 h. — Č. 3. **Naši řemeslníci**. Ličí Dr. Josef Kachník. 50 h. — Č. 4. **Na paběrce**. Napsal Al. Dostál. 80 h. — Č. 5. **Pro dlouhé večery**. Řada II. Napsal A. B. Šťastný. 1 K 40 h.

R. 1913. Č. 1. **Z husitství do protestantismu**. Píše Jiří Sáhula. Díl IV. 1 K 30 h. — Č. 2. **Z knihy života**. Řada IV. (veselá). Vydal V. Tumpach. Cena 1 K 80 h. — Č. 3. **Sv. Helena dle historie a podání**. Napsal Dr. R. Couzard. 1 K 50 h.

R. 1914. Č. 1. **Z husitství do protestantismu**. Píše Jiří Sáhula. Díl V. 1 K 70 h. — Č. 2. a 3. **J. Ježek, Zásluhy papežů**. — J. Ježek. **Hrst statí vychovatelských**. 1 K 20 h. — Č. 4. a 5. **Jarosl. Novák, Črty a nálady**. — L. Grossmannová-Brodská, **Z minulých časů**. 1 K 70 h.

R. 1915. Č. 1. **Z husitství do protestantismu**. Píše Jiří Sáhula. Díl VI. Cena 1 K 50 h. — Č. 2. **Samozvanec**. Povídka z dob husitských. Napsal Al. Dostál. Cena 1 K 20 h. — Č. 3. **Z husitství do protestantismu**. Píše Jiří Sáhula. Díl VII. Cena 1 K 80 h.

R. 1916. Č. 1. a 2. **Svatá Zita**. Napsal Josef hr. Ledóchowski. Přeložil F. Wolf. **Naše naděje**. Napsal Fr. Wolf. Cena 90 h. — Č. 3. **Lidské osudy**. Napsala L. Grossmannová-Brodská. Cena 1 K 40 h. — Č. 4. **Blouznilství a pověry věku husitského**. Píše Jiří Sáhula. Cena 1 K 90 h.

V vydávání „Hlasů Katolického spolku tiskového“ se pokračuje.

Cyriilo-Methodějské knihkupectví GUSTAVA FRANGLA
v Praze I., Melantrichova ulice č. 536 (palác Městské spořitelny).